



מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל | גליץ צ"ב | פרשת דברים-חזון | תשפ"ב

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
רבינו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבינו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבינו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	רבינו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	
21:54	21:40	20:26	21:17	21:55	19:48	20:46	20:14	19:12	20:49	20:11	18:57	

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע



פנינים ואמרות

המעשה שהיה מספר ה' בית אברהם' בשבת חזון-פרשת דברים

אלה הדברים אשר דבר משה וגו' (א),

הרה"ח ר' יעקב לחוביצקי נסע פעם לשבת ערב תשעה באב להסתופף בצל הרה"ק ה'בית אברהם' מסלונים ז"ע, שהיה אז בעיר ברינסק.

וסיפר ה'בית אברהם' בסעודה שלישית, שפעם ביקש הרה"ק האוהב ישראל מאפטא ז"ע ממשמשו בקודש שיביא לו הרבה ניירות, כי הוא רוצה לכתוב הרבה מכתבים לכל עיירות וקהילות ישראל שלא יתנו יותר כסף לאלו המתגוררים באר"י בעיה"ק טבריה, שכן הם אוכלים מרק בימות החול, והם מתענגים על חשבון דרי חוץ לארץ.

אחר כך ביקש ממנו שוב הרה"ק מאפטא שיביא לו עוד הרבה ניירות יותר ממה שאמר לו קודם לכן ורוצה לכתוב לכל עיירות וקהילות ישראל שיתמכו ביד רחבה לשוב היהודים בעיה"ק טבריה, ואפילו מי שדחוק לו פרנסתו יתן הרבה



שיש לך לומר כבר נאמר ע"י משה רבינו בתוכחה, ואין לכם יותר מה להגיד. וכך - אמר הרה"ק מאפטא - מי שרוצה לדבר קטרוג על הכולל בטבריה, ידע שכל מה שרק יאמר, כבר נאמר על ידי, כי כבר פירטתי את הכל.

וסיפור זה סיפר ה'בית אברהם' בשבת חזון, פרשת דברים.

יהי אור (הרה"ח ר' יאיר שוורצמן ז"ל)

כסף, כי הם יושבים שם על התורה ועל העבודה, והתורה שלהם יקרה לפני הקב"ה הרבה יותר משלנו.

ושאלו אותו מעיקרא מאי קסבר, ומה ראה לחזור בו מדבריו. ואמר הרה"ק מאפטא, כי מצינו בתורה הק', שבטרם הוכיח משה רבינו את עם ישראל, פירט להם את כל העבירות והחטאים שעשו, כמו שמתחיל מאלה הדברים וגו'. ולמה עשה כך? - אלא שאם יבוא מקטרג וירצה לקטרג על עם ישראל, יגידו לו שכל מה

אבל כבוד בכל בית ישראל

יריעה מיוחדת מורחבת על פטירת כ"ק מרן גאב"ד ירושלים זצוק"ל • עמ' ה'-ח'

עמ' ל"א

מסר חסידי לתשעת הימים

עמ' י'

פניני אביר יעקב





השתדלות במעשי ידים ולא במחשבות...

פי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך (ב), (ז).

איש אחד בא אל הרה"ק רבי ברוך מקאסוב ז"ע, והתאונן על פרנסתו, ואמר לו: שכל העצות ותחבולות שחשבתי איך להרויח יותר לפרנסתו לא הועילו כלום, והשיב לו הרה"ק: התורה אומרת "כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך", ולא כתיב בכל 'מחשבות ראשך', אלא בכל 'מעשה ידך', כנראה, שצריך אתה להפסיק לטכס עצות, ולהתחיל ולעשות בידים ממש.

אמרות חכמה - בפרשתנו

מדוע הלך הגר"ז מלצ' בבגדי שבת בת"ב שחל' במוצ"ש

מסופר על הגאון רבי איסר זלמן מלצ' זצ"ל מירושלים, שדרכו היה להתפלל בימות החול בביהמ"ד בשכונת "בתי ראנד", ובשבת התפלל ב"בתי ברודא". ב"בתי ברודא" התפללו בני אשכנז, ובבתי ראנד התפללו החסידים, וביניהם חסידים מובהקים מירושלים של מעלה, כגון רבי מרדכי הערש שמרלר, רבי חיים הערש אייזנבאך, רבי ברוך יצחק פריינד, רבי חיים ריישער ז"ל ועוד, ונהנה מאוד להיות בצילם. [זרעם של חסידים בני עליה אלו להתפלל בשעה מאוחרת, כשעה תשע, אחרי שעות של הכנה מאשמורת הבוקר. ורגיל היה בפי אנשי ירושלים לומר, שעל האדם להתפלל שבניו יגדלו או כמתפללי מנין הראשון בבתי ברודא או כמנין האחרון בבתי ראנד, כי הליטאים היראים בבתי ברודא התפללו ותיקין, והחסידים המובהקים בבתי ראנד התפללו מאוחר...]

פעם, בתשעה באב שחל במוצ"ש יצא רבי איסר זלמן זצ"ל מביתו להתפלל מעריב ולומר 'איכה' בביהמ"ד ב"בתי ברודא". אולם כשהגיע לשם, ראה שגמרו תפילתם ועומדים להתחיל בקריאת איכה.

וחישוב בדעתו, שבוודאי בבתי ראנד אצל החסידים מאחרים לצאת מן השבת וטרם התחילו בתפילת מעריב, ופנה ללכת שמה.



יש מחמירים שלא ללמוד בערב תשעה באב שחל' בשבת ואנכי מתיר...

פעם פנה אחד המשכילים לרבי יושע בער מברסק בעל הבית הלוי זצ"ל ואמר, הנה יוצאים חדשים לבקרים ספרים ומחמירים בחומרות חדשות, ואנו מיחלים כי ספרי כבוד תורתו יהיו בנויים ביסודם להקל מקצת.

ענה לו רבי יושע בער: הנה קלעתם אל המטרה והרבה קולות הכרעתי בספרי, ובאלה אשר אתי בכתובים, ואביא איזה דוגמאות למען ידעו את טיבו וערכו של כולו, ואקיים מה שנאמר (קהלת יא, ב) תן חלק לשבעה, א, יש מחמירים להגביל תפילת ערבית רק עד חצות ואני מקיל כל הלילה, ב, יש מחמירים בתפילין דרבינו תם שהוא רק לחסידים וגדולי תורה, אנכי הכרעתי להקל דמותו לכל אדם להניחם ואינו משום יוהרא, ג, יש מחמירים שלא לומר פיוטים באמצע התפילה מפני הפסק ואנכי מתיר, ד, יש מחמירים בספירת העומר שאם שכח לספור בלילה אחד שלא לספור עוד בברכה ואנכי מתיר, (והטעם דמצוה לממני יומי ושבועי [מנחות ס"ו].) והן שתי מצוות ותחול הברכה על מנין השבועות, ה, יש מחמירים שלא ללמוד בערב תשעה באב שחל בשבת ואנכי מתיר, ו, יש

אמנם בהליכתו חישוב, שבוודאי ינהגו החסידים שלא לפשוט את בגדי השבת והשטריימל במוצ"ש, ובוודאי יתפללו מעריב ואיכה עם השטריימל לראשם.

ורבי איסר זלמן היה לובש שטריימל בשבתות כמנהג הגר"א, אבל במוצ"ש ת"ב כבר פשטו, רק חשב שהחסידים מסתמא כן נוהגים לומר איכה עם השטריימל, ולכן החליט לפנות לביתו ללבוש שוב השטריימל שלא להיות שונה משאר המתפללים.

וכשנכנס לביהמ"ד ב"בתי ראנד" עטור בשטריימל לראשו, הבחין בכל הקהל הלוכשים בגדי חול כנהוג, אבל הוא היחיד שנכנס בבגדי שבת, וכולם הסתכלו עליו בפליאה, ואחד החסידים רבי חיים הערש אייזנבאך ז"ל חשב שבוודאי כן הוא מנהגו של רבי איסר זלמן במוצ"ש ת"ב לישאר עם השטריימל, ולכן קרא לעבר החסידים: בואו וראה מה נעשה מאתנו, שאנו לבושים בגדי חול ורבי איסר זלמן הוא זה שלובש בגדי שבת... אנחנו צריכים ללמוד חסידות מרבי איסר זלמן איך צריכה קדושת שבת לבעור בקרבנו...

ואפשר ללמוד מעובדא זו, שבמוצ"ש - אפילו אם חל בו ת"ב, אין זה איסור חמור כ"כ ללבוש בגדי שבת, כי רבי איסר זלמן לבשם בפשטות, א"כ כ"ש בסתם מוצ"ש חזון יש להקל [אבל כמובן, אין ללמוד הלכה מפי מעשה].

באר הגן - פרשת דברים



מחמירים שלא להתענות בראש השנה ואני מתיר, ז, יש מחמירים שלא להתענות שני ימים יום כיפור ואנכי מתיר.

פרדס יוסף - פר' אמור

בשבת ערב ת"ב האריך מאוד בסעודה שלישית בניגונים ובזמירות

שמעתי מאמור'ר הרה"ח וכו' [ר' ישראל ז"ל], - ששמע מהרב ר' מאיר ענגלארד מפה קהלחנו [סאניק], ששמע ממרן הרב הקדוש - מורינו הרב רבי נפתלי זצ"ל מראפשיץ, איך שאם היה חל יום טוב אחר שבת ביום א', אז לא היה מאריך בהסעודה השלישית של שבת.

רק אמר: שבת, שבת, הנך אורה הגון ונכבד, אבל יש עוד אורה, הגון וחשוב ממך, שאיננו בא רק שלשה פעמים בשנה, היינו יום טוב. ובדברים הללו, נטל את הכוס של ברכת המזון, וברך.

ואם חל להיות תשעה באב מוצאי שבת קודש, אז האריך מאוד בסעודה שלישית בניגונים ובזמירות.

ואמר: שבת הוא אורה יקר ונכבד, נעכב אותו מעט אצלינו. ואתה תשעה באב תוכל להמתין, והלואי ולא היית בא, אינך נמנה אצלי מן האורחים החשובים. המתן שם, ואנו נתעלס עם שבת המלכה, ונזמר לכבודה זמירות י-ה.

אהל נפתלי (אות שמח);

מכתב מהחריף ובקי, זית רענן, מ' זאב דוב אלטער מייער הלוי ג"י מק' סאניק)

המליצה הנפלאה של הרה"ק ה'בני יששכר'

כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פ"א ה"א).

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' (מאמרי חודש תמוז - אב מאמר ב אות טו): אמרו רז"ל כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פ"א ה"א). יש לפרש, דהנה אמרו רז"ל (ויק"ר פ"א ז) ביום שחרב בית המקדש נטלו ישראל איפופסין

"לא גלו ישראל עד שכפרו במלכות בית דוד", דהיינו שלא האמינו שבא העונש בהשגחה מהש"ת, ולכן לא חזרו בתשובה, ועל כן גלו, עכ"ד ק"ש"י.

והנה מטבע השור כאשר הוא מושך בעגלה, אם בעל העגלה מכה אותו, אזי השור מבין שמכה אותו מפני שהוא רוצה שילך במרוצה. ועל כן אם מכין את השור הוא רץ וממהר ללכת. וכן החמור אשר דרכו להביא תבואה כמו שאמרו חז"ל (דמאי פ"ד, מ"ז בברטנורא) החמרים המביאים את התבואה, הוא סובל משאו אע"פ שהיא כבדה כמו שנאמר (בראשית מט, טו) "יששכר חמור גרם וגו' ויט שכמו לסבול", מפני שהחמור רוצה שיהיה לבעליו הרבה תבואה כדי שיתן לו הרבה לאכול.

וזהו "ידע שור קנהו" שידע אשר בעליו מכין אותו מפני שאינו הולך כרצונו, "וחמור אבוס בעליו" שהחמור רוצה שאיבוס בעליו יהיה מלא תבואה, ועל כן סובל המשא, אבל "ישראל לא ידע" אע"פ שהוכה ע"י עונשין הרבה מהש"ת לא ידע לשוב מדרכו כמו השור, "עמי לא התבונן", מדוע היה להם חרפת רעב מארצם, משום שנסגרו מהם שערי השפע מפני שביטלו התורה והמצוות, ואע"פ כן לא רצו לסבול עול התורה כמו החמור.

חקל יצחק - בפרשתנו

על עונותיהם היינו שנמחלו להם עונותיהם והשם יתברך שפך חמתו על עצים ואבנים כדי שיתקיימו ישראל, ויש לפרש, כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, הוי כאילו נחרב בימיו, ומהראוי שימחול לו הקדוש ברוך הוא עונותיו, עכ"ד הנפלאים.

ישראל גלו מארצם שלא האמינו בהשגחה פרטית

ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן (הפטורה חזון - ישעיה א, ג).

יש לומר עפ"י דברי מרן הבעש"ט הק' ז"ע לפרש מאמר חז"ל (זוהר ח"ב קעה:) לא גלו ישראל עד שכפרו במלכות בית דוד, דלכאורה קשה מדוע גלינו מארצנו וחרבה עירינו ושם בית מקדשינו, מדוע לא ענש הש"ת את ישראל בהיותם בארצם כדי שיתעוררו בתשובה, ולא יצטרכו לגלות.

אלא בודאי הקב"ה היה מוכיחן ומייסרם בארצם בכמה תוכחות ועונשים, אלא שלא היו מאמינים בהשגחה להבין שזה בא לעונש על חטאתם ולעוררם לתשובה, אלא אמרו מקרה הוא לנו רחמנא ליצלן, ועל כן הוכרח הקב"ה להגלותם מארצם. ומלכות בית דוד נקראת ההשגחה של הש"ת. וזהו



סגולת המתאבל על גלות השכינה – זוכה לכתר של תורה!

כתב הגה"ק הבני יששכר בספרו אגרא דפרקא (אות יב): "נראה לי כשילמוד האדם איזה דבר ואינו מבין, יתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה, עי"ז יתעורר דעתו להתבונן מה שלא ידע... והנה תתבונן, הדעת שבכל איש הישראלי המתבונן בתורה הוא ניצוץ ממש (כשארז"ל [שבת קא].) משה שפיר קאמרת, וכאשר האדם אינו מבין בדעתו איזה ענין בתורה הנה הוא מגודל הגלות של בחינת משה שבתוכו, וכאשר יתפלל על הגאולה, כשמתעורר בחינת גאולה מתעורר גאולה גם לבחינת משה דאתתרך רוחיה וישוב ויתבונן.

והנה תשכיל ותדע מה שארז"ל (במדרש תהלים קלז, י) כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו. דקשה הלא רבים וכן שלמים יסודי עולם הלכו למנוחות עולם ולא נבנה ביהמ"ק בימיהם, אבל באמת שבונים בכל עת ביהמ"ק כל אחד חלקו השייך לנשמתו, וכל מי שלא נבנה בימיו כאלו וכו', על כן כאשר האדם אינו מבין התורה בדעתו הוא שחלק ביהמ"ק שלו עדיין לא נבנה מגודל חטאו, הנה ישוב אל ה' על עונותיו ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה ותתחזק דעתו ויראה פלאות מה שלא ידע עכ"ל.

בהגהות אגרא דצבי (שם, ב) להגאון רבי הירש מייזליש אבד"ק וייצען, הוסיף לפרש בזה מאמרם ז"ל בתענית (ל): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, והקשו המפורשים היה לו לומר יזכה ויראה דהרי אינו רואה תיכף.

ולהג"ל ז"ל, דהנה ידוע דהגאולה העתידה תה' בזכות לימוד התורה וכדאיתא בב"ב (דף ח.). אי תנו כולו עתה אקבצם [אי ילמדו כולם – עכשיו אקבצם מן הגלות], וכדאיתא באור החיים הק' (פ' תצוה) שכל הטעם, שכיון שהגאולה העתידה תה' בזכות משרע"ה, על כן אינו חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה, עיי"ש.

ולפ"ז יש לבאר הכוונה 'כל המתאבל על ירושלים' והיינו המתפלל על הגאולה 'זוכה ורואה' ר"ל שזוכה ורואה בתוה"ק מה שלא הבין עד עתה כדברי האגרא דפרקא, וממילא מתרבה הדעת בתוה"ק ועי"ז יזכה לראות גם בשמחתה, וכדברי האוהחה"ק הג"ל, דעי"ז גורם התקרבות הגאולה כנ"ל.

עוד יבואר בזה כמין חומר מה שאנו מבקשים "יהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימיו ותן חלקנו בתורתך" דלכאורה אין שייכות בין ב' הבקשות, ולפי דברי האגרא דפרקא נפלאים הדברים, דעל ידי שייבקש ויתפלל על הגאולה יזכה ל"ותן חלקנו בתורתך" עכ"ד, ודפח"ח.

ונסיים בדברים נפלאים שכתב בענין זה בספה"ק קב הישר (פרק צ"ג) וזה לשונו: וקבלה אמיתית היא בידי: כל מי שבלבו תדיר צער על גלות השכינה, זוכה לכתר של תורה!

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר – אור לישרים

**נכה מתחילים
את היום!
ישירות למייל האישי**



לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית
- אור החיים הקי
- פניני אביר
- יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי
- זיכרון לצדיק

קשה סילוקן של צדיקים כשרפת בית אלקינו: יריעה מיוחדת מורחבת על פטירת כ"ק מרן גאב"ד ירושלים זצוק"ל

אבל כבד בכל בית ישראל

היהדות הנאמנה מתעטפת באבל כבד עם היוודע דבר הבשורה המרה
על הסתלקותו בעיצומו של ליל שבת קודש לפנות בוקר
ב' מנחם אב של שר צבא ולוחם מלחמות ה'

מרן הגאון הצדיק
רבי יצחק טוביה וייס זצוק"ל
גאב"ד 'העדה החרדית' בירושלים ובעל 'שערי טוביה'



דושינסקי זצוק"ל ביום כ"ב אדר ב' תשס"ג. בני היהדות הנאמנה
הנמנים על דגלה של 'העדה החרדית' התייטמו בכפלים מרועם
הנאמן הגאב"ד שעלה לשמי רום ומרבם הראב"ד הגאון רבי
ישראל יעקב פישר זצוק"ל שנסתלק כחודש לפני כן ביום כ"ה
אדר א' תשס"ג.

בר"ח ניסן – ראש השנה למלכים תשס"ג, התכנסו בהנהלת
'העדה החרדית' לשיבה מכרעת בדבר זהותו של האיש על
העדה שיכהן פאר כגאב"ד, ונפלה ההחלטה ע"י י"ר ההנהלה
הרה"ג רבי גרשון שטמער זצ"ל יחד עם שאר חברי ההנהלה על
מינויו של הדיין הנערץ באנטוורפן.

ביותר הכבוד פנו אליו בבקשה מיוחדת לקבל את כתר
הכהונה, ולאור הפצרתם העמוקה של חברי העדה החרדית
נעתר אליהם לקבל עליו את התמנות הפאר לשמש כרבה של
'העדה החרדית' בירושלים עיר הקודש והמקדש וביום י"ד תמוז
תשס"ג הופיע ברוב הדרתו בארץ הקודש על מנת להשתקע בה
ולכהן פאר ברבנות העדה בירושלים. לרגל בואו ארצה נערך
לכבודו מעמד קבלת פנים ברוב פאר והדר על פני כיכר השבת
במעמד כל רבני וחברי בד"ץ 'העדה החרדית' כמו גם שאר

כאש בנעורת פשטה במוצ"ש הבשורה המרה על סילוקו של
צדיק מרן הגאון רבי יצחק טוביה וייס זצוק"ל, גאב"ד העדה
החרדית בירושלים, שנשמתו עלתה למרום בליל שבת קודש
לפנות בוקר לסדר 'זאלה מסעי בני ישראל', לאחר שבמשך
ימים אחזו אראלים ומצוקים בארון הקודש, עד אשר נצחו
אראלים את המצוקים.

מנהיג נערץ ונקדש היה לאלפים רבים בירושלים עיר קדשנו
ואף מחוצה לה, אשר ניאותו לאור תורתו שהאירה בזיו נוגה
לכל דורש ומבקש.

את דרכו הכבושה החל עשרות שנים טרם עלה לכהן
ברבנות העדה החרדית, עוד בהיותו בגולה, ובמיוחד בעיר
אנטוורפן שבבלגיה, שם ישוב על כסא רבנות ודיינות, ואף
הרביץ תורה לתלמידים רבים ששתו בצמא את דבריו שהיו
כקילורין לעיניים.

לאחר כשלושים ושבע שנות דיינות בעיר מגוריו אנטוורפן
נתבקש ע"י ראשי הנהלת 'העדה החרדית' לבוא ולכהן פאר
כגאב"ד העדה בירושלים. היה זה לאחר הסתלקותו לשמי
רום של גאב"ד 'העדה החרדית' מרן הגאון רבי ישראל משה

קשה סילוקן של צדיקים כשרפת בית אלקינו: יריעה מיוחדת מורחבת על פטירת כ"ק מרן גאב"ד ירושלים זצוק"ל

מרה את פטירת האי רבי האי גאון וצדיק, שעמד לימין עוז, כשהוא מעודד בעוז את ההדרת הספרים בכלי חדש מלא ישן, במיוחד זכורה לנו חיבתו ועידודו בעת הוצאת הכרך הראשון של גמרא מתיבתא - על מסכת פסחים - בחודש טבת תשס"ו, שהיה מהנחשונים לברך עליו ברכת הנהנין, כשהוא מביע

הרגשתו והתפעלותו במכתב נלהב, בכתב ידו, בו נאמר בין היתר: "אחרי שהוציאו לאור ש"ס מפואר הידוע לשבח, מוציאים עכשיו לאור גמרא הנ"ל עם הרבה מפרשים וליקוטי הלכות ותמצית הגמרא וביאורי הפשט, דברים השווים לכל נפש ורבים יברכו אותם על פעולתם הכבירה, ובאתי גם אני לברכם בברכת הצלחה מרובה במפעלם הגדול שיזכו להמשיך בהרצאת התורה באופן הנפלא שלהם".

גם חברי הבד"צ של 'העדה החרדית' סמכו ידיהם על הוצאת 'מתיבתא' ובמכתבם נאמר: "ועתה הגיפו ידם שנית והגדילו עשות, לעטר את התלמוד בלקט דברי רבותינו הראשונים והאחרונים, גדולי הדורות גאוני קדמאי זיע"א, לפרש ולבאר את הסוגיות, להגדיל תורה ולהאדירה, ועוד הוסיפו לערוך סיכום ותמצית דברי הגמל, להקל את השינון והחזרה... אף ידינו תיכון עמהם והשי"ת יהא בעזרם להנחותם בדרך אמת, ויזכו להוציא רצונם הטוב מן הכח אל הפועל ביתר שאת ויתר עוז, ויזכו לכל הברכות היעודות לאשר יקים את דברי התורה הזאת" עכ"ד.

תפילתנו כי יהא מליץ יושר בעד צאן מרעיתו ומליץ טוב משמי רום על כל קהל עדת ישראל המחכים בבנין אריאל ומצפים לתשועה גדולה ונזכה להתבשר בשורות טובות ולראות בישועתן של ישראל, בגאולתן ובנחמתן במהרה בימינו אמן.

האדמו"רים והרבנים וראשי הישיבות שבאו לחלוק כבוד לרבה הגדול שהוכתר לשמש ולמלא את מקום קודמיו פארי רבני בית דין צדק של 'העדה החרדית' בירושלים.

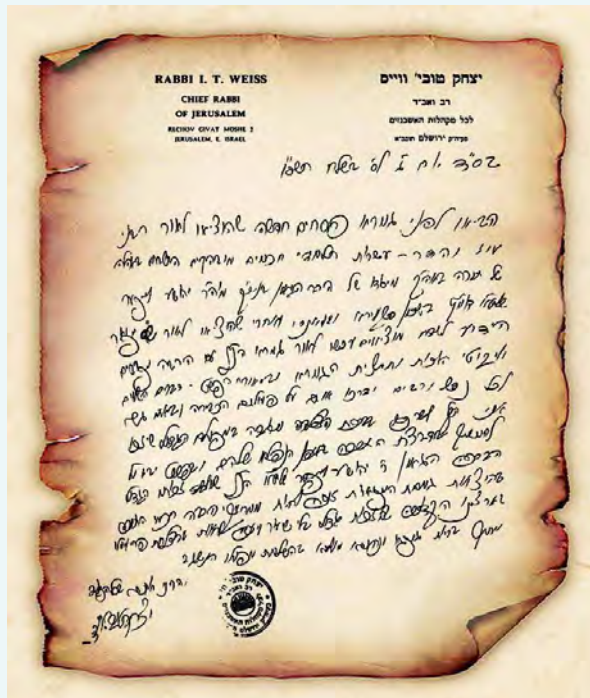
כל ימי שבתו והנהגתו בירושלים עיר הקודש עמד בראש מערכות ישראל, וכשר צבא ה' לחם את מלחמות ה' ללא חת

וללא פשרות. פעמים רבות יצא בקריאת קודש יחד עם חברי בית דינו להשתתף בתפילה וזעקה ומחאה אדירה נגד כל פרצות הדת. ברוב הדרתו הופיע עם חברי הבד"ץ במעמדים אלו ונשא את דברות קדשו מלהבות אש לקיים את מצוות חובת המחאה כפי שדרש מקהל שומעי לקחו עפ"י דברי מרן החתם סופר וגדולי ירושלים.

עמוד האורה היוצא לפני מחנה ישראל היה, פאר הדור וחמדת ישראל, עטרת תפארת ישראל מלכי צדק מלך שלם. כממשיך דרכם של מנוטי הדרך הטהורה של גדולי רבני 'העדה החרדית' שמר מכל משמר לבל יהינו לפרוץ את גדרי חומת הדת שהעמידו ויסדו גדולי מצוקי ארץ, ודגל בתוקף ובעוז בהמשך דרכם ושיטתם הטהורה בהעמדת גדרי הדת על תילה. בהנהגתו אלו המשיך את מסורת ההנהגה התקיפה המסורה לו מקודמיו הרבנים הגאונים גדולי ירושלים בעשרות השנים האחרונות.

פטירתו אופפת בכאב גדול ויגון צורב את כל אשר צעדו לאורו וגם את כל בית ישראל לכל חוגיהם ושדרותיהם מבכים את השריפה הגדולה אשר שרף ה'. וכה אמרו חכמינו זכרונם לברכה (ראש השנה יח, ב) כי שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו.

בממלכת התורה עוז והדר מרכינים ראש ומצטרפים לרבבות אלפי ישראל המבכים



קשה סילוקן של צדיקים כשרפת בית אלקינו: ידיעה מיוחדת מורחבת על פטירת כ"ק מרן גאב"ד ירושלים זצוק"ל

סיפור אישי ומרטיט על מרן גאב"ד ירושלים זצוק"ל מימיו בחורותו – כפי שסופר על ידי בעל המעשה
סבא ר' יהודה עצר לדגע את סיפורו ולגם מכוס התה המהבילה שלפניו. מביט במשפחה כולה הנושאת אליו עיניים חוקרות. "האמינו לי" – המשיך לאחר דגע של שתיקה ארוכה, "כי דווקא כעת אני זקוק להתנחלת. שכן שלושת הימים האלו קשים היו לי יותר מכל מוראות המלחמה גם יחד. אם אז – בכל אותן שנים התנחמתי כי יום יבוא ואשוב לאוהלך של תורה, הרי כי דווקא כעת כשכבר כמעט והגשמתי את החלום, נראתה המשימה לפתע כבלתי עבירה...

מכל משפחתו המורחבת לא נותר כמעט אף קרוב או גואל מלבד אחות אחת של אביו שהיגרה עשור קודם ללונדון שבאנגליה. חז, משמעה על אחיינה שנותר עירי בעולמו מיהרה להביאו אליה.

חודש לאחר הגיעו של יהודה לונדונה, נערכה 'חגיגת' בר המצוה שלו. זו לא כללה הרבה מעבר לזוג תפילין ועוגה אחת שנפרסה בבית הכנסת לאחר תפילת שחרית. כעת לאחר המלחמה – אותה חשה אנגליה כולה ולונדון המופצצת בעוצמה רבה עוד יותר – לא התיר המצב הכלכלי חגיגות גדולות ועשירות.

אך יהודה גם לא ציפה ליותר. הוא היה אסיר תודה לדודו ודודתו שהכניסו אותו

לביתם, פרסו לו מלחמם והעניקו לו קורת גג ובגדים ללבוש, ורק כאב אחד קינן בו. הוא זכר היטב את אחיו הבוגרים – זכר כולם לברכה – עומדים בחגיגות בר המצוה שלהם שנערכו בעיירה הקטנה, ונושאים פלפל הלכתי מעמיק. הציבור כולו רווה נחת מדרשותיהם המופלאות, ואמא שהשקיפה עליהם מעזרת הנשים קרנה מאושר.

אך הוא שהעביר את שנותיו היפות ביותר תחת צילו של מלאך המוות, זכר בקושי את מילות התפילה, שלא לדבר על כך שהשנים הקשות השכיחו ממנו אף את היסודות הבסיסיים – חומש ומשנה אותן למד כילד רך. כעת היה עליו להתחיל הכל מהתחלה.

ויהודה אכן רצה להתחיל הכל מהתחלה. אלא שלא היה מי שיעזור לו. הדוד – וילי (זאב), עסוק היה בפרנסת חמשת ילדיו ואחייו, מבוקר עד ערב, ובנו היחיד בין ארבעת הבנות היה ילד כבן חמש.



המשפחה התאספה כולה סביב שולחנות ערוכים בביתו של סבא ר' יהודה. היה זה יום הולדתו השבעים, וסבא ביקש לפרוס באוזני המשפחה כולה את קורות חייו. אלו לא היו סוד לאורך השנים, ובכל זאת לשמוע אותן שוב מסופרות מפי סבא לכל בני המשפחה כאחד, כאשר המאורע הוא הגיעו לשיבה, הייתה ללא ספק סיבה למסיבה ולהתרגשות...

בן שבע היה סבא כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה. ערב המלחמה עוד הספיק להיכנס לכיתתו של המלמד ר' שולם כשהוא נרגש כולו. מיד אחרי החגים – הבטיח ר' שולם לתלמידיו הצעירים והנרגשים, יתחילו בלימוד

גמרא והם יהפכו למבוגרים של ממש. אך אז הגיעה המלחמה וכולם היו טרודים בהישרדות והימלטות. כך גם משפחת פולק ובנה הצעיר יהודה. תחילה נדדו מקרבת הגבול אל תוך המדינה פנימה, אך המלחמה נערכה בצעדי ענק, ועד מהרה היו תוך המדינה ועורפה שוות כמעט. ואז הגיע הגטו, ולאחריו מחנות הריכוז וההשמדה, ויהודה הפך בתוך שנים בודדות מילד צעיר ותמים, לאיש מבוגר ובעל ניסיון שרק ממדיו זעירים, אבל הבנתו וחושיו חדים כשל אדם מבוגר. ואכן ניסים גלויים עברו על יהודה משך כל שנות השואה. כאילו מלאך ניצב עליו משמים לשומרו מחרבו של מלאך המוות שארב באותן שנים בכל פינה.

והנה לאחר שנים ארוכות הסתיימה לה המלחמה. ילד היה יהודה כשזו פרצה, וכעת הינו כבר נער כבר מצוה. אך לא היה זה ההבדל היחיד. ערב המלחמה היה בן אהוב בתוך משפחה רחבה חמימה ומוגנת וכעת הרי הוא בודד בעולמו.

קשה סילוקן של צדיקים כשרפת בית אלקינו:

יריעה מיוחדת מורחבת על פטירת כ"ק מרן גאב"ד ירושלים זצוק"ל

נאלץ יהודה לחזור על כל סיפורו כשהוא מסביר-מבקש כי הוא זקוק לאי מי מבחורי הישיבה שיסכים להקדיש עבורו מספר שעות בכל יום וללמדו את לימודי היסוד - חומש, משניות הלכה, ואז גמרא ופלפול.

"לו רק יכולתי" - נאנח הבחור, "אך אני שקוע כעת בכמה עניינים סבוכים בגמרא שלפנינו עד שאפילו את החברותא הרגיל שלי נאלצתי לעזוב..."

שלושה ימים עבר כך יהודה הצעיר מבחור לבחור, מבקש מסביר ומתחנן כי יהיה מי שיסכים להקדיש עבורו מספר שעות בכל יום ולהתחיל עימו הכל מהתחלה. אך הבחורים השיבו את פניו ריקם בזה אחר זה.

סבא ר' יהודה עצר לרגע את סיפורו ולגם מכוס התה המהבילה שלפניו. מביט במשפחה כולה הנושאת אליו עיניים חוקרות. "האמינו לי" - המשיך לאחר רגע של שתיקה ארוכה,

"כי דווקא כעת אני זקוק לאתנחתא. שכן שלושת הימים האלו קשים היו לי יותר מכל מוראות המלחמה גם יחד. אם אז - בכל אותן שנים התנחמתי כי יום יבוא ואשוב לאוהלה של תורה, הרי כי דווקא כעת כשכבר כמעט והגשמת את החלום, נראתה המשימה לפתע כבלתי עבירה..."

לאחר שלושה ימים הציע בחור שנכמרו רחמיו על יהודה, כי יעלה את כל סיפורו על הכתב, ויפיץ אותו בין כלל הבחורים. אולי כך יצליח יותר. ויהודה שכבר כמעט התייאש, קיבל את ההצעה והעלה את כל סיפורו על הכתב. התברר כי הייתה זו עצה נבונה. שכן כעת פנו אליו דווקא שני הבחורים הטובים ביותר בישיבה, כאלו

שנחשבו 'עילויים' של ממש. ודווקא הם - שאליהם כלל לא חשב לפנות, הם שפרסו עליו את חסותם והכניסוהו אט-אט לאוהלה של תורה, עד להשתלבותו המלאה.

"שנים חלפו" - סיים סבא את סיפורו, "ואני עקבתי אחרי כל בחורי הישיבה. והנה לפלא - כי בעוד שרוב הבחורים שבזמנו היו עסוקים ושקועים מדי מכדי שיוכלו להקדיש לי זמן, פנו עם השנים לעסקים, הרי שדווקא משה וטוביה - או כפי שהם נודעים כיום כאשר העולם התורני כולו חרד למוצא שפתם - כהגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א והגאון ר' טוביה וייס (שליט"א) [זצוק"ל], הם שהסכימו בזמנו לפרוס עלי את חסותם, והם עצמם עם השנים והינם מגדולי הדור... (הסופר מוטי ויינשטוק, תודתנו נתונה לו על מסירת הסיפור לפרסום).

והנה שמע יהודה על "שיינדר'ס ישיבה" - ישיבתו של הגאון הצדיק רבי משה שניידר. באותן שנים הייתה ישיבה זו קרן אור רוחנית בשמיה הערפיליים של לונדון. ויהודה שאש התורה בערה בו, החליט לנסות את מזלו ולהתקבל לישיבה. קם והתייצב לפני רבי משה שניידר.

הרב שניידר היה מלא הערכה אל הבחור הצעיר שלמרות כל אשר עבר עליו נותר מלא אהבת תורה, אך ביקש לדעת אם הוא כשיר ללימודים בישיבה. "היודע אתה ללמוד גמרא?" שאל את הנער הפליט, אך יהודה לא השיב. במקום זאת פרץ בבכי מר. "ערב השואה" - סיפר לראש הישיבה כשהוא משתנק מבכי "היינו אמורים להתחיל בלימוד הגמרא, ואז הגיעה המלחמה הנוראה, ותלשה אותי מהכל. כעת אפילו את החומש איני זוכר..."

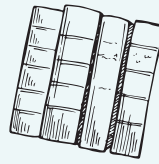
ראש הישיבה התמלא רחמים על הבחור, אך לא ידע כיצד יוכל לעזור לו. "שמעני בני!" - פנה אליו לאחר הרהורים ארוכים. "לו יכולתי הייתי מקדיש לך בכל יום שעות ארוכות כדי להקנות לך את מושגי היסוד, עד שתוכל להשתלב בעצמך בלימודי גמרא, ולשאת ולתת במלחמתה של תורה ככל בחור אחר בישיבה. ברם לצער, העול הגדול הרובץ עלי כתוצאה מניהולה השוטף של הישיבה, אינו מותיר לי דקה אחת פנויה במשך היום. אך לזאת אסכים - לו תמצא בין בחורי הישיבה, מי שיסכים לקחתך תחת חסותו, כי אז אעניק לך את ברכתי והסכמתי המלאה."

ליותר מכך לא יכול יהודה לצפות. כעת לא נותר לו איפוא אלא למצוא מי שיסכים ללמוד עימו בחברותא. בצעדים בטוחים נכנס להיכל הישיבה וסקר את מראהו. בית המדרש היה מלא צמדים צמדים של חברותות. חלקם רכונים על

דפי הגמרא והוגים בה בחדווה. אחרים עמדו בקבוצות קטנות נושאים ונותנים בניהם בקולות התנצחות ופלפול אדירים, והיו מי שנמצאו ליד ארון הספרים שקועים בעיון מעמיק בספרי הראשונים והאחרונים. כך או כך הכל היו עסוקים בענייניהם, עד שאיש לא הבחין בבחור החדש הניצב מהוסס על מפתן ההיכל.

"אפשר להפריע?" - אזר יהודה אומץ בסופו של דבר וניגש אל בחור שישב בשולי ההיכל ולמד לבדו. הבחור נשא אליו עיניים חוקרות ויהודה המשיך, "ראש הישיבה הסכים שאלמד כאן" - סיפר לבחור "אך אני זקוק שילמדו אותי" - החל שוטח בקשה משונה-מה.

"ילמדו אותך?" - נשא אליו אותו בחור עיניים תמהות. ושוב



התבררה כמסובכת כבר מתחילתה, שכן, האברך דנן עמד בפני כמה משוכות אותן היה עליו לצלוח.

תחילה היה זה האזור אשר חייב להיות מתאים לחינוך ילדיו ברמת החינוך שהורגלו בה עד עתה, ובעניין זה לא הסכים כלל להתפשר. באזור זה לא היו כמעט דירות להשכרה, זה היה נתון שא"א לשנותו וכמו כן כל דירה שהועמדה להשכרה ביקשו עליה מחיר מפולפל, אשר היה למודענו הרבה מעבר ליכולתו הפיננסית בשל כיסו המצומק.

המפלט היחיד שנשאר לו היה בטחוננו בה, הוא ידע שבכוח הביטחון יוכל לגרום להבאת כל דבר שהוא מעוניין בו.

בהמשך הסיפור הובאו התלאות שעבר אותו אברך כאשר המתווכים ייאשו אותו מלמצוא דירה בסכום שביקש והוא מצידו דבק באמונה וביטחון בה כאשר בילה יום יום זמן בלימוד שער הביטחון בספרים השונים וחזק את בני ביתו כי ה' לא יעזוב אותם ובודאי ימציא להם דירה נאה בסכום שיכולים לעמוד בו, המתח הגיע לשיאו כאשר נאלץ לעזוב לחו"ל בשבוע האחרון ואין כל דירה באופק, הבית ארוז ומוכן לפינוי אך לאן לא יודעים, יומיים לפני המועד שב מחו"ל ובו ביום מצאו דירה מקסימה שזו עתה הוצעה בשוק, הדירה ענתה בדיוק על צרכיהם ולתקציבם...

הוא הבין שאני
דובר אמת ולא
מזהל בו, על אתר
שלך את הנניד
ואמר את המושפט
הבא: "את הדירה
של ... תהבר הרגע
למים" דממה שררה
למספר שניות ואז:
"שמעת מה אמרתי?
הרגע להבר?"

חששתי כי משמים מרמזים לי כי את הדירה המתאימה אמצע יומיים לפני המועד האחרון לפינוי... כבר אחזנו שבועיים לפני מועד הפינוי ודירה אין, התקשרתי לחברת הובלות וסגרתי איתם על הובלה בלי תאריך כמובן כיוון שלא ידעתי לאן ומתי רק ידעתי מהו המועד האחרון לפינוי.

המשכנו לחפש דירה מתאימה לקנייה אך מחמת הזמן הקצר שנותר הפצירו חברים שלא נחפש לקנייה כי אם להשכרה מכיוון שאין סיכוי לרכוש דירה ולחתום חוזה בטווח זמן כה קצר דבר הדורש לא מעט ימים עד שהכל מתעדכן ועובר בעלות. כבר הגענו לשלושה ימים לפני הפינוי עברנו על אין ספור דירות להשכרה ולמכירה ולא עלה באמתחתנו דבר, רק נשאר להתחזק באמונה בה' שיחוס וירחם. חברים ומשפחה כבר הציעו לארח אותנו בביתם ביום הפינוי שהיה כה קרוב.

שלושה ימים לפני תאריך הפינוי הציע מתווך דירה חדשה ויפה שעדיין לא אוכלסה ועמדה למכירה, הוא קבע פגישה עם המוכר, משנפגשנו ראינו כי אנו מכירים זה את זה מכבר וקבענו פגישה אצל העורך דין לחתימת חוזה, המוכר מצידו בגלל ההכרות שלנו הסכים כי אאכלס את הדירה תיכף עם חתימת החוזה לפני התשלום על הדירה, הוא עשה מאמצים כבירים לקבל את המפתחות מהקבלן תוך יומיים הליך שלוקח הרבה יותר עד לסידור המסמכים מול הקבלן.

במקביל התקשרתי לחברת הובלות לקבוע את ההובלה אך כבר

שלושה ימים לפני תאריך הפינוי הציע מתווך דירה חדשה ויפה שעדיין לא אוכלסה ועמדה למכירה, הוא קבע פגישה עם המוכר, משנפגשנו ראינו כי אנו מכירים זה את זה מכבר וקבענו פגישה אצל העורך דין לחתימת חוזה, המוכר מצידו בגלל ההכרות שלנו הסכים כי אאכלס את הדירה תיכף עם חתימת החוזה לפני התשלום על הדירה, הוא עשה מאמצים כבירים לקבל את המפתחות מהקבלן תוך יומיים הליך שלוקח הרבה יותר עד לסידור המסמכים מול הקבלן. במקביל התקשרתי לחברת ההובלות לקבוע את ההובלה אך כבר היו עם ה' מלא וגדוש, כל חברות ההובלות שהתקשרתי אליהם היו מלאים ולא היה להם זמן פנוי, מובן שיומיים לפני כולם תפוסים. רק ביום שלישי בלילה בשעה 'עשר' התקשרו מההובלות שמצאו חלון של כמה שעות למוחר להעביר את הדירה שלי. הסברתי להם שבשעה 'שתים' בצהרים מגיע ההובלה של הדיירים הנכנסים, אך הם השיבו כי יעשו כל מאמץ לסיים לפני שהם מגיעים...

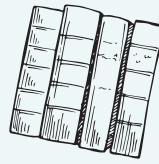
"תוך שלושה חודשים מהיום עליכם לפנות את הדירה!" - כך התקבלה ההודעה מבעלי הדירה, שלושה חודשים.

לכאורה נשמעים כפרק זמן ארוך דיו כדי למצוא דירה חלופית, אלא שגמרנו אומר לעבור לעיר אחרת בה גרים בני משפחה ומכרים רבים, חיפוש דירה בעיר אחרת לוקחת יותר זמן מכיוון שאי אפשר לקפוץ לרגע לראות דירה אלא צריך לרכז מספר דירות ורק אז לרדת לראותם, הזמן חלף לו מידי מהר עד שחודש לפני תאריך הפינוי מצאנו דירה יפה להשכרה, כמעט שחתמנו ואז ראתה אשתי טיפוסים מפוקפקים מסתובבים בסביבה החדשה, חזרנו גם למחרת וראינו כי אינו מקרה כלל כי אם טיפוסים שונים גרים בסביבה ומדובר בטיפוסים שאינך רוצה לגדל את ילדיך סביבם. אשתי הודיע נחרצות כי אינה עוברת לעיר זו כי לא שווה לה לגור ליד המשפחה והחברים אם זה בא על חשבון חינוך הילדים!?

עתה שבנו לעירנו והתחלנו מחדש בחיפוש אחר דירה הולמת, נשארו שלושה שבועות לפינוי ודירה אין, בשעה אחת אחרי חצות הלילה אחרי יום עמוס בעבודה ועמוס בסיבובים בין דירות שונות מותש גופנית ונפשית לא יודע לענות לאשתי ולילדיי להיכן נעבור ומתי, נטלתי לידי איזה ספר סיפורים, שקבלתי במתנה התיישבתי על הכורסא ונשאתי תפילה חרישית שיאיר ה' את עיניי בעניין הדירה.

פתחתי את הספר היכן שנפתח והתחלתי לקרוא את השורות שלפניי. הרגשתי כאילו ה' מדבר אלי מתוך הספר, המשפט הראשון אשר נקרה לעיניי היה: "אני לא דואג, יש לי אבא שמטפל בי", וזה הכל.

הסיפור מספר על אברך שבעל הבית של דירתו הודיע לו כי עליו לפנות את הדירה בתוך שלושה חודשים. ממש הרגשתי שמדובר בסיפור שלי, והספר ממשיך בסיפור: "מלאכת חיפוש הדירה



להצעה ואמר: "אני לא יודע מי אתה ומה אתה, אבל בחיים שלי לא עשיתי כזה דבר ולא מתכנן בעתיד לעשות כזה דבר אבל אתה בר מזל..." הבנתי כי עלי להודות לה' ביתר שאת על הנס, ואת הכסף גמלתי בליבי לתת לצדקה.

מדהים היה לראות את ההשגחה הפרטית, כאשר סיימו המובילים שלי לפנות את הדירה הישנה הופיע משאית ההובלה של הדיירים הנכנסים!

בלילה, אחרי שהילדים כבר היו רחוצים ובמיטות הלכתי להתפלל ערבית, אחרי התפילה ניגש אלי יהודי מבוגר שעבר חיים לא קלים בלשון המעטה וביקש: "אתה יכול לעזור לי גם החודש?!"

הבן אדם מעולם לא פנה אלי ולא ביקש והפעם מבקש כאילו שכל חודש אני עוזר לו, לרגע חשבתי לחמוק ממנו מכיוון שיש לי במשפחה הקרובה אנשים לתמוך בהם, אלא שאז נזכרתי ב 100 ש"ח שגם כך תכננתי לשלם לחיבור המים אז למה לא לעזור לו בכסף שאמור היה להגיע לעובד הרשויות? שאלתי אותו אם מדובר בחשבון חשמל וכמה החשבון, אך הוא השיב כי מדובר בחשבון מים שמאיימים לנתק לו...

בהתרגשות שלפתי את המאה שקלים של חיבור המים שלי ונתתי לו אותם על מנת שלא ינתקו את המים שלו.

(גל קבלת שבת פר' מסעי פ"ב)

אחרי בידורים שונים ומיגעים אחרי מספרים, החל מתקשר מאחד למשנהו, כולם ענו ואמרו שאין ידוע להם שום ענין כזה, הוא לא זכור להם כ"כ בתמונה כזו, שמבייש ומקנטר.

עד שהגיע סוף סוף ליעד הנכון. בטלפון אחד ענה לו הבחור כבר בראשית השיחה: "בודאי, לא אוכל למחול לך, וכי איך אוכל למחול לך?! האיך זוכר את המ"ב מסעות... מבייחך אני שלא אמחול לך...!".
על איזה מ"ב מסעות אתה מדבר? שאל הבירור.
המ"ב מסעות, נו, איך זוכר כלל?! לא, איני זוכר, אולי למהתי אתך את המ"ב מסעות ובאמצע ביישתי אותך?..."

סיפר הגה"צ המקובל רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: אברך צעיר אחד, שאשתו היתה חולנית, כל פעם במחלה אחרת, פעם זה אולקוס ופעם זה שרירים ה", כל פעם סיפור חדש, ולא עבר זמן וגם אצל הבנים התחילו המחלות להתגלגל רח"ל, כל פעם אצל ילד אחר במשפחה אחזה בו איזו מחלה קטנה או גדולה, עד שהוכרח לראות ברמז הגלוי מן השמים שמשוה רוצים ממנו.

פעם הוא התיישב לערוך חשבון בנפשו, ואז חשב שאולי שמא קגרים, הרי נתנו לאשתו שם ע"ש איזה דודה שהיה לחמיו, והיא הרי היתה כל חייה מרת נפש ובעלת יסורים, ומי יודע אם לא זה הוא הדבר שעומדת בעוכריה.

בצר לו, פנה הוא ביום אחד אל רבי גמליאל שליט"א, להשיח את צערו.

היו עם לר"ז מלא וגדוש, כל חברות ההובלות שהתקשרתי אליהם היו מלאים ולא היה להם זמן פנוי, מובן שיומיים לפני כולם תפוסים. רק ביום שלישי בלילה בשעה 'עשר' התקשרו מההובלות שמצאו חלון של כמה שעות למחר להעביר את הדירה שלי. הסברתי להם שבשעה 'שתיים' בצהרים מגיע ההובלה של הדיירים הנכנסים, אך הם השיבו כי יעשו כל מאמץ לסיים לפני שהם מגיעים...

את המפתח לדירה החדשה קבלתי רק ביום רביעי בשעה שהמוביל שלי עושה את דרכו לדירתי הישנה הארוחה בארגזים והדיירים הנכנסים כבר מעמיסים את תכולת דירתם על המשאית שלהם.

למרות הלחץ והבלגן מיהרתי למשרדי הרשויות לבקש שיחברו אותי למים שכן אי אפשר להכנס לדירה ללא מים בברזים, מה שאומר שאי אפשר לשטוף את אבק הבנייה

מהמרצפות ומי מדבר על לרחוץ את הילדים וכו'.

להפתעתי מצאתי את המשרד סגור עם מודעה כי היום ייפתח האגף בשעה שתים בצהרים, בשעה שתים בדיוק התייצבתי במשרד שכבר היה מלא בתושבים, בהגיע תורי בקשתי חיבור למים,

"מחר בבוקר תחובר" הסברתי שאני צריך את החיבור היום, אך הם השיבו כי אין סיכוי לחיבור היום ורק מחר בבוקר יחברו אותי.

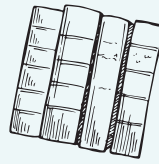
פניתי למנהל שניסה לשכנע את העובד שמחבר מונים לחבר את דירתי החדשה למים, אך הוא בשל עומס העבודה שלו סירב בתוקף.

כמה וכמה פקידים ניסו לעזור לי אך לשווא, לבסוף אמר לי אחד הפקידים כי רק הוראה מגבוה יכולה אולי להועיל והפנה אותי למנהל המשרד. ניגשתי לאגף והתחלתי להסתובב בקומה בתקווה למצוא מזור, משהו משך אותי להיכנס לדלת מסוימת, נכנסתי ומצאתי עובד בכיר שמכיר אותי מבית הכנסת, נתנו שלום עליכם חם וידידותי אחד לשני והוא שאל למבוקשי, השבתי לו שאני צריך את האדם הממונה על חיבור המים, תיכף החווה באצבעו לעבר האדם שאיתו ישב ואמר: "הוא הבן אדם"

לא ידעתי אם בצחות הדעת אמר זאת או שמא באמת התכוון ברצינות אבל במצבי אין זמן לספיקות ופניתי ברצינות לבן אדם, על אתר השיב את אותה תשובה כי רק מחר בבוקר יחברו אותי. הסברתי לו את המצב וכי רק היום קבלתי את המפתח לדירה וכו', הוא ביקש לדעת אם אני באמת דובר אמת או שמא ברצוני לקבל מים על מנת לשטוף ולהכין את הדירה לעוד ימים מספר, באותו רגע קבלתי טלפון מההובלה שהם כבר בכתובת החדשה והדירה נעולה...

הוא הבין שאני דובר אמת ולא מהתל בו, על אתר שלף את הנייד ואמר את המשפט הבא: "את הדירה של ... תחבר הרגע למים" דממה שדרה למספר שניות ואז: "שמעת מה אמרתי? הרגע לחבר! לא היה לי נעים בכלל לנצל וניסיתי להציע תשלום לעובד על סך 100 ש"ח פיצוי על הלחץ, כאן הוא כעס עלי מאוד ואמר שקוראים לזה שוחד והוא יורה לו לבטל את החיבור. התנצלתי ומיהרתי לשוב לדירה החדשה בכדי לפתוח את הדלת למוביל שכבר המתינו לפרוק את תכולת הדירה בבית החדש.

הגעתי לבניין וראיתי את מתקין המונים יוצא מהבניין, הודיתי לו מאוד ובקשתי לשלם לו בכל זאת שכר טרחה, הוא סירב בתוקף



מאחד למשנהו, כולם ענו ואמרו שאין ידוע להם שום ענין כזה, הוא לא זכור להם כ"כ בתמונה כזו, שמבייש ומקנטר.

עד שהגיע סוף סוף ליעד הנכון. בטלפון אחד ענה לו הבחור כבר בראשית השיחה: "בודאי, לא אוכל למחול לך, וכי איך אוכל למחול לך?! האינך זוכר את המ"ב מסעות... מבטיחך אני שלא אמחול לך...!".

על איזה מ"ב מסעות אתה מדבר? שאל חבריו. המ"ב מסעות, נו, אינך זוכר כלל? לא, אינך זוכר, אולי למדתי אותך את המ"ב מסעות ובאמצע ביישתי אותך?

לא, לא, אספר לך דברים כהווייתן: פעם היה לי עליה לתורה בפרשת מסעי, ואני הייתי בעל בשר, רחב ושמן, וכך באמצע הליכתי לבימה, קראת לעברי בצחוק: המ"ב מסעות שהלכו ישראל במדבר לקח פחות זמן מהזמן שתגיע אתה לבימה...

כולם מסביבך פרצו בצחוק, ואני כבשתי פני מרוב בושה, אמרת את זה ברגע אחד, אבל באותם רגעים ממש אכלתי את הלב שלי, אני לא מסוגל מעודי, גם אחרי שנים מרובות, ואחרי הנישואין, לשכוח מאותו מחזה צורב כשכולם צוחקים מבזיוני, אתה היית חברמן, ואני, דמי נשפך לעיני כולם.

הוא ניסה לשכך חמתו של פלוני, שלא פנה גם אחרי חמש עשרה שנה אחרי הסיפור, אבל לא עלתה בידו.

הלה סיפר לו דברים כהווייתן, שהלך אל הרב פישור, ואמר לו שרק זה יכול להיות גורם לצרותיו, ואחרי עבודה קשה ומייגעת הגיע סוף סוף אליו, והתחנן אצלו שיחוס על בניו ועל בני ביתו, כי חבילת צרותיו מתעבה מיום ליום, ואין לו מנוחה. אבל פלוני ענה קצרות: אוכל לומר לך שאני מוחל לך אבל לא בלב שלם, הלב לא נותן לי להירגע מאותו מעשה שהשפלת אותי לעיני כולם.

מאי הוי עלה?

לבסוף, הציע לו רבי גמליאל לאותו אברך ליתן לפלוני איזה מטבע חשובה, אולי יתרצה. עצה זו – מטעים לנו רבי גמליאל – לא משלי היא, עצה זו מסיפור אחר למדתי. מעשה שהיה: פעם היה אחד שלמד בבית המדרש בערב שבת אחר הצהרים, באמצע לימודו הגיע מנקה הביהמ"ד והתחיל לעשות ספוגה, הוא ביקש מהלומד לפנות מקומו עבור הנקיון, אבל פלוני לא רצה לשמוע בקולו, התעקש ונשאר ללמוד בביהמ"ד.

לאחר שעה קלה התרומם והלך לדרכו.

בלכתו בדרך התבונן במעשיו והחל לחשוב אולי לא עשה כהוגן, אולי באמת היה צריך לקום וללכת ללמוד במקום אחר, האם יתכן רשעות על חשבון לימוד התורה?! מה עשה, הלך אצל הגה"צ הסטייפלער ז"ע ושאל על מעשיו האם אולי עשה כהוגן. הסטייפלער ענה על המקום שבדאי לא עשה כהוגן, היה לו לקום מיד ולא להפריע. אבל, הציע לו מרן, לילך ולרצות אותו בסכום כסף הגון, ואכן הלה התרצה.

גם בסיפורינו, עצה זו אכן פעלה על פלוני הנפגע, פגיעה ישנה רבת השנים, הלה היה נצרך מאד לכסף, והסכום ההגון שקיבל

רבי גמליאל הציע לו מיד לפנות אל הראב"ד הגאון רבי ישראל יעקב פישור זצ"ל, שחוץ משליטתו בכל התורה כולה, היה גם ידוע לבעל השמות, ידע והבין מתי להוסיף שם על חולה או לשנות, וכל כי כהאי גוונא, דבר ששוני במחלוקות וכללים רבים, והיו מרבים לשחרר לפתחו בענינים אלו.

"בואו ונלך!" הכריז רבי גמליאל.

רבי גמליאל עמד בפני הרב פישור ואמר לו בתחנונים: אברך זה העומד לידי, מלא צרות הוא, צרות ומחלות שונות פוקדות את ביתו, פעמים אשתו חולנית פעמים ילדים חולים, חושב הוא לנפשו אולי שמא קגרים כי קראו לה שמה על שם אשה מסכנה, ואולי כדי לשנות את שם אשתו.

רבי ישראל יעקב, שר התורה, מרכין את ראשו לכמה דקות, ופוסק בכח תורתו כבאורים ותומים: לא, לא יתכן שבעבור שנתנו שמה על שם איזה קרובת משפחה שהיתה מלאה צרות היא תסבול בשביל זה, הלא בסך הכל עשתה בזה דבר טוב מאד, להנציח את שמה, אלא ודאי יש כאן ענין של "בין אדם לחבירו", יחשוב לעצמו אם בייש פעם את מאן דהוא.

אכן, 'כח התורה' של הראב"ד היה גדול ונפלא! הוא ידע בדיוק מתי לומר שזה ענין לשינוי השם, ומתי זה ענין אחר לגמרי.

האברך חזר לביתו, והחל לעשות חשבון הנפש נוקב, התחיל לחזור על כל ימיו עד הנה, כהיום הוא כבר כבן עשרים ותשע, ולא עלתה בידו איזה פעם הוא בייש מאן דהוא, הוא לא רגיל בכך לבייש אנשים. אבל אולי בכל זאת...? רבי גמליאל הציע לו לחזור במחשבתו אחרי חבריו בישיבה גדולה.

זה לא היה דבר קל, הוא חיפש אחרי פנקס טלפונים ארצי, ועפי' רשימות עתיקות חיפש אחרי השמות, אבל גם זה לא היה מספיק, זה כבר מתגורר בארה"ב והשני באנטווערפן והשלשי באוסטרליה...

אולם, ברצון טוב, אחרי בירורים מייגעים של ימים ולילות, שבירר כל המספרים, סוף סוף הגיע לכולם, כל החברים שמחו לשמוע דרישת שלום מחבריהם משכבר הימים, חזרו באחת להימים המתוקים שישבו יחד ויגעו בתורה על ספסלי הישיבה, אבל תמהו הם על שאלתו אם בייש או העליב אותם פעם, דוקא היה הוא אדם נחמד שמודד מיליו ואינם זורקים כ"כ מהר בלי חשבון.

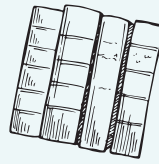
משגמר את עבודתו הקשה במשך שבוע ימים ויותר, ולא עלתה בידו כלום, הציע לו רבי גמליאל לחזור גם אחרי ישיבה קטנה... אולי בכל זאת, טען, אי אפשר לדעת, הרי הצרות גדלות ומשתנות מיום ליום.

לא נותר לו כל ברירה, אלא לחפש ולברר ביגיעה קשה אחרי הטלפונים, שזו היתה קשה שבעתיים מעבודתו הקודמת, לך תברר אחרי בחורים שכבר שנים רבות אתה

לא מכיר אותם ולא ראית אותם, יש מהם שלא ראית אותם בכלל כחמש עשרה שנה.

אחרי בירורים שונים ומייגעים אחרי מספרים, החל מתקשר

עד שהגיע סוף סוף ליעד הנכון. בטלפון אחד ענה לו הבחור כבר בראשית השיחה: "בודאי, לא אוכל למחול לך, וכי איך אוכל למחול לך?! האינך זוכר את המ"ב מסעות... מבטיחך אני שלא אמחול לך...!".



לידיו, הצליח לשנות את לבו הקשה.

אני מכיר היטב את האיש כהיום, מסיים לנו רבי גמליאל את סיפורו, "און ער לעבט און ער לאכט", לא חסר לו כלום, כל המחלה אשר שמתי עליך נעלמו כל היו, והלכו כלעומת שבא, כי אחרי הפיוס באה הישועה. אכן אית דין ואית דיין. אבל עם כל זאת ראוי לציין מה שאמרו חז"ל שלא יהא אכזרי מלמחול. צריך לעבור על מדותיו ולמחול, אם פלוני עכ"פ מתחרט, כמבואר ברמב"ם הלכות תשובה.

(גליון קנין תורה פר' מסעי פ"ב)

"כן, יש בביתי ש"ס יקר, דפוס סלויטה, ואותו אמסור כמשכונ". רמז לו הצדיק שיביא אליו את הש"ס.

בשובו עם הגמרות הכבדות, הביט בהן הצדיק וקרא בהתפעלות: "ש"ס יפה ומהודר כל-כך ודאי שווה הון רב. תמורת משכונ יקר כל-כך אוכל להלוות לך סכום כפול, מאתיים רובל".

תוך כדי דיבור הוציא ממגירת שולחנו את שטרות הכסף, ומנה לפני החסיד מאתיים רובל. "לך וערוך את שמחת החתונה בשעה טובה ומוצלחת. כשירווח לך, תחזיר את החוב".

פני האיש אורו, הוא הודה לצדיק מקרב לב ופנה ללכת. אך הנה, הצדיק קורא לו ואומר: "הש"ס שלך יקר כל-כך, יפה ומהודר. חושש אני לקבל עליי את האחריות לשמירתו. בבקשה ממך, הואל-נא לקחת את הגמרות אליך הביתה ולשומרן שם בשליחותי. נאמן אתה עליי שתשמור עליהן כראוי..."

לא העז האיש לשאול דבר, אלא עשה כבקשת הצדיק ולקח עמו את הגמרות בחזרה לביתו.

החסיד חבש את כובעו, לבש את מעילו, וכבר עמד בפתח ביתו. ידו הונחה על המזוזה, ואז הרגיש שהוא אינו מסוגל לעשות את הצעד הזה. לא, הוא פשוט אינו יכול...

המחזה הזה חזר ונשנה כמה פעמים, ובכל פעם גברה סערת-ליבו וגרמה לו לשוב על עקבותיו.

הוא היה חסיד נאמן של רבי ברוך ממזיבוז, נכד הבעל-שם-טוב. בכל נימי נשמתו היה מקושר אליו. עם הסתלקותו של רבי ברוך חש תחושה עמוקה של יתמות. בליבו החליט לשמור אמונים לרבו לעולמי עולמים.

באותה עת עלה על כס הרבנות בעיר מזיבוז רבי אברהם-יהושע-העשל, שנקרא גם בעל 'אוהב ישראל'. עד מהרה נהפכו רבים מתושבי העיר לחסידיו הנאמנים.

לא כן מיודענו החסיד. ליבו לא הניח לו להתקרב אל הצדיק. הוא חש כי זו תהיה הפרת הנאמנות לרבו. בלילות היה מתהפך על משכבו, נקרע מחיבוטי-נפש, אך לבסוף גברה אהבתו העמוקה

לרבו על תשוקתו ללכת אל הצדיק הנוכחי.

שנים חלפו, קהל חסידיו של בעל 'אוהב ישראל' גדל והלך, אולם החסיד שלנו שמר בקפידה את החלטתו שלא ללכת אליו.

יום אחד אילצוהו תלאות החיים לחרוג מהחלטתו. בתו הגיעה לפרקה ועמדה להינשא, אולם מצבו הכלכלי קשה ועגום ואין בידו מאומה להוצאות החתונה.

ידע החסיד כי הצדיק מסייע ביד גדיבה לנזקקי העיר, והחליט להפר את החלטתו משכבר הימים, כדי לבקש את עזרת הצדיק בעבור נישואי בתו. "אני הולך אליו רק כדי לקבל הלוואה, ולא כדי להתקשר אליו", אמר בליבו שוב ושוב בהלכו אל הצדיק.

הצדיק קיבלו בסבר-פנים-יפות ושאלו כמה נדרש לו בעבור הוצאות החתונה. "אני מבקש הלוואה של מאה רובל. הנני מתחייב להחזיר את הכסף בתשלומים", אמר החסיד.

פני הצדיק הרצינו: "מאה רובל! זה הרבה כסף! האם תוכל לתת משכונ ראוי לסכום כזה?".

השיב האיש: "כן, יש בביתי ש"ס יקר, דפוס סלויטה, ואותו אמסור כמשכונ". רמז לו הצדיק שיביא אליו את הש"ס.

בשובו עם הגמרות הכבדות, הביט בהן הצדיק וקרא בהתפעלות: "ש"ס יפה ומהודר כל-כך ודאי שווה הון רב. תמורת משכונ יקר כל-כך אוכל להלוות לך סכום כפול, מאתיים רובל".

תוך כדי דיבור הוציא ממגירת שולחנו את שטרות הכסף, ומנה לפני החסיד מאתיים רובל. "לך וערוך את שמחת החתונה בשעה טובה ומוצלחת. כשירווח לך, תחזיר את החוב".

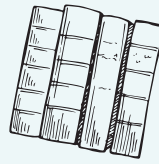
פני האיש אורו, הוא הודה לצדיק מקרב לב ופנה ללכת. אך הנה, הצדיק קורא לו ואומר: "הש"ס שלך יקר כל-כך, יפה ומהודר. חושש אני לקבל עליי את האחריות לשמירתו. בבקשה ממך, הואל-נא לקחת את הגמרות אליך הביתה ולשומרן שם בשליחותי. נאמן אתה עליי שתשמור עליהן כראוי..."

לא העז האיש לשאול דבר, אלא עשה כבקשת הצדיק ולקח עמו את הגמרות בחזרה לביתו.

מועד החתונה הגיע. ליבו של החסיד התרונן. הנה הוא יכול להכניס את בתו לחופה בכבוד ובהרחבה. השולחנות כבר ערוכים, התזמורת פוצחת בנגינה עליזה. עוד מעט יבואו המוזמנים ותחל החופה.

לפתע נראה שמשו של הצדיק מפלס לו דרך בין האנשים,

מודאג במקצת פנה האיש לבית הצדיק. הוא נתקבל בברכת מזל-טוב לביתו והצדיק אמר: "נמלכתי בדעתי והחלטתי למחול על חובך. הכסף כולו נתון לך מתנה גמורה. עתה לך ושמח בחתונת בתך בלב שמחה". בעוד החסיד עומד ומשתומם, תחב הצדיק לידו סכום נוסף באומרו: "הוצאות החתונה רבות כל-כך, כדאי שיחיה לך משהו גם בעבור שבעת ימי המשתה..."



מכאובים, דאגות פרנסה, קשיים בחינוך הילדים ועוד... אלא מה? בהגיע היום המאושר, יום שמחת-ליבו, בחתונת בנו או בתו, זה היום שבו ישכח את כל צרותיו, מוחו וליבו פנויים להרגיש את גדול השעה. אז יתרונו לבו ואת פיו תמלא תפילת הודיה ושבח לבורא-עולם שזיכהו ברגע הגדול הזה."

החסיד עודו תוהה להבין לאן הצדיק חותר, וממשיך האוהב ישראל:

"ידעתי שכאשר תגיע לרגע המאושר הזה, לא תהיה שמחתך שלמה. בליבך תקנן הדאגה – מניין תיקח מאתיים רובל להחזיר את חובך. שואל אני אפוא אותך: וכי יעלה על הדעת שבגלל כמה רובלים שלי לא תתמלא תכלית הבריאה?!"

כשרקד החסיד בשמחת חתונת בתו הייתה שמחתו כפולה ומכופלת – גם משוחרר הוא מכל חוב ודאגה, וגם מצא צדיק-אמת, שבו הוא יכול לדבוק בכל לב ונפש. ואכן, מאותו יום והלאה נעשה חסידו הנאמן של האוהב ישראל.

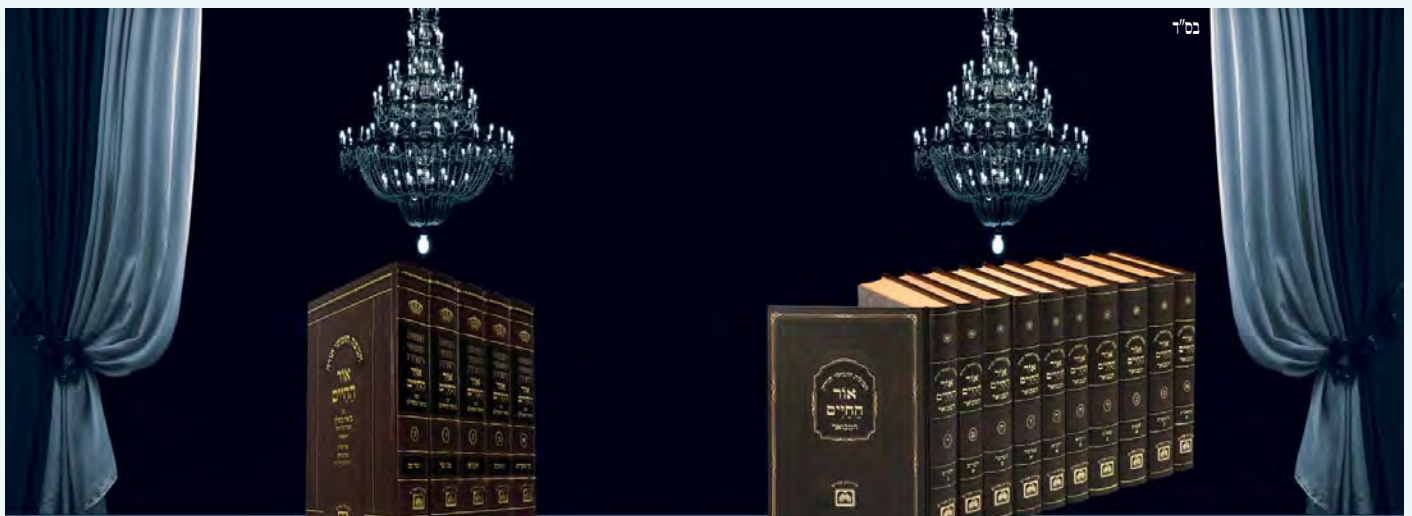
(גליון שיחת השבוע)

מתקרב אליו במהירות ואומר: "הרבי מבקש שתבוא אליו עכשיו". מודאג במקצת פנה האיש לבית הצדיק. הוא נתקבל בברכת מזל-טוב לבבית והצדיק אמר: "נמלכתי בדעתי והחלטתי למחול על חובך. הכסף כולו נתון לך מתנה גמורה. עתה לך ושמח בחתונת בתך בלב שמח".

בעוד החסיד עומד ומשתומם, תחב הצדיק לידו סכום נוסף באומרו: "הוצאות החתונה רבות כל-כך, כדאי שיהיה לך משהו גם בעבור שבעת ימי המשתה..."

הבעת פליאה עצומה ניכרה על פני החסיד. למה הצדיק מייטיב עמו כל-כך? הבחין האוהב ישראל בתדהמתו, חיך בנועם ואמר: "חז"ל אומרים שהקב"ה ברא את העולם בעבור עם-ישראל. כאשר יהודי מודה לה' באמת ובלב שלם על כל הטוב שהוא העניק לו, מתממשת תכלית הבריאה ויש לקב"ה נחת-רוח רבה ביותר.

"ועתה חשוב בעצמך, מתי יהודי יכול לפנות אל הקב"ה בראש פנוי מדאגות ומתוך לב טהור, כדי להודות לו? הלוא רוב ימיו



לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציורים ומקורות
עימוד מרהיב עין



חיים של תורה

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים 'הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין



ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66



פנינים על הפרשה:

יתרוק מאד מהרהורי עבירה

פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנגה הגדל נהר פרת (דברים א ז). אפשר לרמז דסמוך לזה אמר (שם פסוק ו) 'ה' אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה ואחר כך אמר פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי, יש לרמז שני הרים אלו על יצר הטוב ויצר הרע, דכל אחד מהם נקרא 'הר', ועוד, דשניהם שוכנים בלב האדם, אחד מימין שהוא יצר הטוב ואחד משמאל שהוא יצר הרע, כמו שנאמר (קהלת י ב) 'לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו' (במדב"ר כב ח), זה מרבה לו מחשבות והרהורים רעים וזה מרבה לו מחשבות והרהורים טובים. והנה מלת 'הרהור' היא אותיות 'הר והר', דהינו שהרהור האדם משתפים בו שני הרים שהם יצר הטוב ויצר הרע, כל אחד מהם מתנשא לאמר אני אמלך, שכל אחד רוצה שעצתו והרהורו הוא שיתקם, וזהו מלת 'הרהור', 'הר והר' כאמור:

הר האמורי הוא יצה"ט

וזהו שנאמר כאן ה' אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה שהוא יצר הרע, שהזהיר לנו להתרחק ממנו בתכלית הרחוק ולא נשמע לעצתו והרהורו, וזהו רב לכם שבת בהר הזה שהוא יצר הרע, 'הר (ה)ה' גימטריא 'הריב', דהינו צריך שתדעו לכם שיצר הרע הזה כל עסקו הוא לעשות ריב ביני וביניכם כדי להרחיקכם מעלי, לכן התרחקו ממנו רחוק גדול, ומיד פנו וסעו לכם ממנו ובאו הר האמרי שהוא יצר הטוב. וקראו הר האמרי מלשון 'את ה' האמרת היום' (דברים כו יז) שהיא לשון חטיבה (חגיגה ג), משום שהוא שרשו טוב ומורה לכם כי אם דרך טובה וישרה, ולזה אמר ובאו הר האמרי הוא יצר הטוב. ואל כל שכניו הם המלאכים טובים המסייעים עמו לאדם ללכת בדרך טובה וישרה: (מעגלי צדק אות פ"א)

לימוד התורה מציל מיצר הרע

מאיבי תחכמני מצותך כי לעולם היא לי (תהלים קיט צח). אפשר לרמז, דהנה נחש הקדמוני הרמאי נאמר בו (בראשית ג א) 'והנחש היה ערום', וליכא מאן דידע למפתי כותיה, ולכן ראוי האדם להשמר ממנו מכל צד ומכל פנה. וכמו שהנחש עושה תחבולות ועצות רעות כדי לתפש את האדם ברשתו, כך צריך האדם שיעשה תחבולות ועצות טובות להמלט ממנו (ברכות ז.י), ובפרט בשעה שירצה האדם לעשות שום מצוה, ישמר עצמו ביותר, שייצר הרע רצונו שלא תעשה המצוה הריא בשלמות, ומתאמץ בכל כחו להטיל בה איזה פגם שלא תהיה שלמה. וצריך האדם לידע שבאותה השעה השטן עומד על ימינו לשטנו, ויתאזר האדם בכח כדי לעשות אותה המצוה בשלמות, וזכות התורה וכחה הוא שמסייע האדם על ענין הזה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קידושין ל:) אמר הקדוש ברוך הוא אני בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין. משמע מזה דכל מה שייצר הרע מרבה בתחבולות ועצות רעות, דהתורה מפרה כל תחבולותיו ומועצותיו הרעות, ועל זה נאמר (תהלים יט ח) 'עדות ה' נאמנה מחכימת פתי', דהינו אפלו אדם שעדין פתי מצד יצר הרע, כשיעסק בתורה היא מבטלת ממנו פתוי יצר הרע. ואמר בזה 'עדות ה' נאמנה', הכונה דאמונה וקבלה בידינו דהתורה היא המצלת מיצר הרע, דכך אמר הקדוש ברוך הוא בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין:

אך צריך האדם ללמד ולקום, כמו שנאמר (דברים ד ו) 'ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה', הכונה דכשישמעון הגוים שנצטוויתם על תר"ג מצות,

עצות וסגולות:

שבת קודש (ב')

לא יהוס על הוצאות שבת

בא לרמז, דמצד הקדשה לא יהיה האדם חס על ממונו (זוהר ח"ב קכח.), וזה גורם לו תוספת הארת קדשה, שכל מה שיוציא על אביו ועל אמו ועל השבתות, לא יהוס על כל הוצאות הקדשה, כי בזה יוסיף קדשה על עצמו.

(פיתוחי חותם פרשת קדושים, ד"ה קדושים תהיו)

קצבים לו מתשרי עד תשרי חוץ מתשרי

דצריך האדם לענג השבתות וימים טובים תענוג גדול (שבת קיח.), ולא יחש על הוצאה שיוציא עליהם כלל. וזה רמזו הראשונים במה שאמרו כל מזונותיו של אדם קצובים לו מתשרי עד תשרי חוץ מתשרי, ד'תשרי' ראשי תבות תורה שבתות ראשי חדשים ימים טובים (ביצה טז. פסיקתא דרב כהנא כז א).

(מעגלי צדק אות ח"ת, ד"ה חשתי)

ע"י נר שבת מועלה סטרא דקדושה

להעלת נר תמיד, ראשי תבות גימטריא 'ליל"ת, וסופי תבות 'תרד', לומר דבהדלקת נר שבת, סטרא דקדושה הנקראת נר עולה, וליל"ת שהיא סטרא אחרא תרד.

(פיתוחי חותם פרשת אמור, ד"ה צו את בני')

כפי סידור 'שלחן שבת' למטה, כך נעשה למעלה

כל השלחנות שמפנין ומסדרין ישראל בכל ליל שבת, דגמתן מסדרין למעלה באוצר אחד כעין דגמא של מטה ממש, מי שסדר שלחנו מבעוד יום, ועשה כפי אשר תשיג ידו, מזכירין אותו לטובה ולברכה, ומי שזלזל בכבוד שבת, בהפך. לפיכך אמר יערכנו לפני ה' תמיד, כלומר דע מה למעלה ממך בן אדם, כי כל שבת ושבת נערך כל שלחן של כל אחד לפני ה' תמיד [וג'] ברית עולם, וכיון שכן, הזהר בכבוד שבת וכבודו כפי יכלתך, וקבלו באהבה ובשמחה רבה ונחת (זו"ח אחרי מות פ.), שלחנך מלא דשון, ערוך ומוכן מבעוד יום, כדי שייאמר עליך 'הנה כי כן יברך גבר ירא ה' (תהלים קכח ד), ויברכך ה' מציון' (שם פסוק ה).

(פיתוחי חותם פרשת אמור, ד"ה ולקחת סולת)





בין בעדנא דלא עסיק בה אגוני ומצלא כאמור:
(מעגלי צדק אות מ"ם)

הנהגה מחשש איסור – ניצול מיצר הרע

מכל ארח רע כלאתי רגלי למען אשמר דברך (תהלים קיט קא).
הנה ידוע החלוק שבין ארח לדרך, שהדרך היא שפבר דרכו בה
רבים מזמים רבים, דרך סלולה בשבילים ונתיבות, ואין אדם טועה
בה, וארח היא דרך שנעשית מחדש ועדין לא נכרו שבילותיה
ונתיבותיה ואדם טועה בה. ועושה זה משל לעובר על איזה דבר
מדברי תורה או מדברי סופרים בדרך קבע או בדרך עראי, או אם
הדרך ההוא חמור או קל. והנה יצר הרע רמאותו ידועה דמן הקל
יביא אל החמור ומן הדרך שאין ידוע אסורו יביא לדרך שידוע
אסורו, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"ב) שמצוה
גוררת מצוה ועברה גוררת עברה:

ועל ידי זה אמר מכל ארח רע כלאתי רגלי, דהינו כל דבר שיש בו
ספק ספקא שהוא עדין סתום כארח שהיא דרך סתומה שלא נודעה
אם היא ארח או לא ארח, אני מרחיק עצמי ומונע את רגלי מספק
ספקא ההוא, שאם עברתי על הספק זה יביאני לעבר על הודאי,
דעברה גוררת עברה. משום הכי אני שומר עצמי מן הספקות הרבה,
למען אשמר דברך ולא אבוא לעבר על הודאות:

העובר על הספק והשווג פוגם במלכות

אי נמי למען אשמר דברך, דברך היא המלכות הנקראת 'דבר',
וכל מה שאדם פוגם תחלת כל ממנה מתחיל הפגם, אם החטא הוא
שווג, היא נפגמת לבדה ואין השאר נפגמים עמה, ואם החטא עון
נפגמת היא וזעיר אנפין, וכן על זה הדרך. נמצא דבר שהוא ספק
או שווג המלכות לבד נפגמת, וזהו מכל ארח רע כלאתי רגלי, דהינו
מלי דספקות ושנוגות, וזה למען אשמר דברך שהיא המלכות, שאם
אעבר עליהם אני פוגם במלכות והיא מדתי, ועל מי יש להשען אם
פגמתי במדתי, לזה אני שומר עצמי מכל ספק כאמור:

הצדיק עושה לשם שמים שלא ע"מ לקבל פרס

עוד, למען אשמר דברך, דהינו שאין כונתי בשמירת המצות
ובקיזום הוא כדי להנצל מענשין ויסורין דאותו עולם ויהיה לי חלק
בגן עדן, אין כונתי ורצוני בזה, רק עקר כונתי למען אשמר דברך
דוקא, שאתה אדון הכל ושתבח שמך, מי לא יראך מלך בין יהיה
לי שכר בין לא יהיה, עקר העובד אותך יהיה כעבד המשמש את
רבו שלא על מנת לקבל פרס:

(מעגלי צדק אות מ"ם)

רמ"ח עשה ושמ"ה לא תעשה, ואתם מקימים אותם ולא הועיל בכם
גרי ופתוי יצר הרע, יתמהו על זה הדבר תמיהה גדולה, אשר הם
בשבועה מצות לא יכלו לעמד, ואתם בתר"ג יכלתם לעמד. ויאמרו
הגוים זה סגלה הנפלאה תלויה בתורה הקדושה שקבלתם, שפחה
גדול מכח היצר הרע, ואינו שוה לנגדה כלום. וזהו שנאמר 'רק עם
חכם ונבון הגוי הגדול הזה', דהינו יאמרו העקר הוא החכמה שנתנה
להם, שבה נקראים 'עם חכם ונבון', בזאת החכמה שגרמה להם:

נמצא עקר הכל היא התורה, ולכן בכח התורה הקדושה יכול
האדם להתחכם כנגד יצר הרע ולבטל ולהפך מועצותיו הרעים,
ולעשות כל מצוה ומצוה בשלמות כהלכתה. וזהו שנאמר מאיבי
תחכמני מצותך, הכונה כיון שהזכיר 'מה אהבתי תורתך', דהינו אני
דבק בה ועוסק בה מאהבה לשמה, ובה אני מבטח שלא ינצחני
יצר הרע וחילותיו במועצותיהם, שפח התורה ותחבולותיה, יותר
מתחבולות יצר הרע, דהתורה כתיב בה (משלי כד ו) 'כי בתחבולות
תעשה לך מלחמה', והינו מלחמתה של תורה. וזהו מאיבי תחכמני
מצותך, דהינו תורתך הקדושה שנתת לנו ואני אוהב בה ודבק
בה, בכח סגלתה העצומה היא נותנת חכמה בי לעשות מצותיך
כתקונן, ואין יצר הרע מועיל בי במועצותיו ותחבולותיו. וזהו
מאיבי תחכמני, דהינו יותר ויותר מחכמה שמתחכמים איבי
שהם יצר הרע וחילותיו, ועושים לי תחבולות כדי שלא לעשות
המצות בשלמותם, יותר מתחבולותיהם נותנת בי התורה חכמות
כדי לעשות המצות בשלמותם. וזהו תחכמני מצותך, דהינו התורה
נותנת בי חכמה לעשות מצותיך כתקונם, וזהו תחכמני מצותך,
דהינו התורה תחכמני לעשות מצותיך בשלמותם. והטעם, כי
לעולם היא לי, דהינו התורה לעולם כך סגלתה שמצלת את האדם
מיצר הרע ומכל חילותיו, כמו שאמרת מפי כבודך בראתי יצר
הרע בראתי לו תורה תבלין:

תורה מגינה על רומדיה גם כשאין עוסקים בה

אי נמי אפשר לומר לפי מה דקימא לן (סוטה כא.) דהתורה בין
בעדנא דעסיק בה ובין בעדנא דלא עסיק בה אגוני מנא ואצולי
מצלא, וזהו שנאמר מה אהבתי תורתך, דהינו אני דבק בה תמיד,
והטעם משום שהיא מצלת אותי מאיבי שהם יצר הרע וגונדא
דחמא דיליה, והתורה היא הנותנת לי חכמה להנצל מיצר הרע
וגונדא דחמא דיליה כדי לקים מצותיך. וזהו מאיבי תחכמני מצותך,
דהינו התורה מגנה עלי ומצלת אותי מן החיצונים כדי לקים מצותיך,
משום שהיא סגלתה בין בעדנא דלא עסיק בה אגוני מנא ואצולי
מצלא, וזהו כי לעולם היא לי, דהינו לעולם בין בעדנא דעסיק בה

- ווארט יומי • סיפור יומי •
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניי אביר יעקב
- זוהר יומי • פניי הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניזו היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישרות
למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות





מסכת כתובות דף לב-לח



תרומת איבר להצלת חיים

בגמ': קסבר רבי יוחנן כל היכא דאיכא ממון ומלקות ואתרו ביה, מילקא לקי, ממונא לא משלם (כתובות לב, ב).

בסוגיין מבואר שהמכה את חבירו, אם יש בהכאתו שוה פרוטה הואיל והוא חייב לשלם ממון אין אדם משלם ולוקה.

ואף שבכל המחוייב מלקות ותשלומין לוקה ואינו משלם, כיון שבפירוש רבתה התורה שהחובל בחבירו משלם, שנאמר (שמות כא יט) רק שבתו יתן ורפא ירפא. וכתב הרדב"ז (סנהדרין פט"ז ה"ב) שאם הכה אדם את חבירו שוה פרוטה ואמר המוכה שרצונו שילקה המכה ואינו חפץ בתשלומין אין שומעין לו אלא משלם ואינו לוקה, ואין לומר שנמצא חוטא נשכר שהכה חבירו מכה רבה ונפטר ממלקות, שהרי יש לך אדם שממונו חביב עליו יותר מגופו. ומבואר שחסרון ממון פעמים חמור ממלקות. (ראה לעיל דברי הפוסקים בזה).

ולכאורה יש לדון ולומר שאם מלקות חמורים מממון, הרי כ"ש שחסרון איבר של אדם חמור מחסרון ממון, והיינו שכשתעמוד לפני האדם אפשרות בחירה אם יסירו ממנו איבר אחד או שיפסיד את ממונו וודאי שיאמר שיעדיף חסרון ממון, אך כיון שמבואר שפעמים שחסרון ממון חמור ממלקות, והיינו שעונש גופני עדיף לאדם על פני חסרון ממון, אם כן יש לדון לגבי חסרון איבר וממון מה חמור יותר, והגר"י ענגיל בגליוני הש"ס (לב, ד"ה ואי ממונא) כתב להסתפק בזה, ומאריך בזה בסברות לכאן ולכאן, ומ"מ כתב שהספק הוא רק באופן שמדובר בחסרון כל ממונו של האדם שאז יש להסתפק מה חמור יותר. ובספר החיים להגר"ש קלוגר ז"ל כתב לומר עפ"י דרשת חז"ל (ברכות סא:) בכל מאדך אם יש לך שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך, דאיש כזה שממונו חביב עליו מגופו אינו מחויב לתת כל ממונו באם כופין עליו לעבור על שאר עבירות, חוץ מהג' ע"ש. אך כבר כתב להשיג עליו בתוקף באשל אברהם (או"ח מהדו"ת סי' תרנו), וכתב שם שהתווכח על כך פנים

סי' ז, ח"ו סי' קג).

נתינת תרופות הרגעה הגורמות נזק לחולה

בגמ': דלמא מלקות חמור דאמר רב אילמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא (כתובות לג, ב).

הפוסקים הסתפקו אם מותר לתת תרופות הרגעה כגון מורפיום וכדומה, היכולים לגרום נזק לחולה, ללא ידיעת החולה.

ובשו"ת מנחת שלמה (תנינא סי' פו) הביא ראיה לנידון ממה שאמרו בסוגיין שיסורים קשים מאד לאדם וא"א לסובלם, כמאמרם אלמלי נגדו לחנניה וכו'. [ועיין ביפה תלמוד (ד"ה אלמלי) שציין לכמה ספרים שיסורין קשין ממתה] ולכן מסתבר שצריכים לרחם על החולה, ולהקל עליו את סבלו, ולהשקיע במעט את הכאבים. ובפרט שגם אפשר שכאבים חזקים מחלישים ומזיקים לאדם יותר מהתרופות. אך אם החולה הוא בהכרה, צריכים להודיע לו על כך, אם הוא בלא"ה יודע את מצבו.

ואפילו אם אינו יודע, מ"מ מצינו בגמ' (סנהדרין פד:) וברש"י (שם) שכתב ואהבת לרעך כמוך לא הוזהרו ישראל מלעשות לחבריהם אלא דבר שאינו חפץ לעשות

אל פנים עם הגרש"ק ז"ל, וכפי הנראה שם שהגרש"ק חזר בו. וע"ע בדרכי תשובה (יו"ד סי' קנ"ז ס"ק טז).

על יסוד נידון זה דנו הפוסקים אם יש לאדם חיוב לתרום איבר מגופו לצורך הצלת חבירו באופן שאין בזה סכנת נפשות עבור התורם, ושורש הנדון תלוי בספק הנ"ל שהרי אדם מחוייב להוציא ממונו לצורך הצלת הזולת, ולהצד שממונו של אדם חביב עליו מגופו כ"ש שמחוייב גם לתת איבר מגופו לצורך הצלת רעהו. והגר"י (יו"ד סי' קנ"ז ס"ק ג) הכריע להקל שאינו חייב לסכן אבר שלא לעבור על ל"ת.

ובשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תרכז) נשאל בענין זה, והשיב שאינו מחויב בזה זולת ממדת חסידות, והטעם בזה מפני שאע"ג שחייב להצילו בממונו אבל אינו מחויב למסור עצמו על הצלתו גם לא בסכנת אבריו, ותו דכתיב דרכיה דרכי נועם, וצריך שמשפטי תורתנו יהיו מסכימים אל השכל והסברא, ואיך יעלה על דעתנו שיניח אדם לסמא את עינו או לחתוך את ידו או רגלו כדי שלא ימיתו את חבירו. והובא בפ"ת (יו"ד סי' קנ"ז ס"ק ט"ו). וע"ע בקובץ שומר ציון הנאמן (חלק קטז), אג"מ (יו"ד ח"ב סי' קעד ענף ד), שבט הלוי (ח"י סי' רח), משנה הלכות (ח"ב סי' תסב), מנחת יצחק (ח"ה



כבר באמצע תהליך הלידה, והיא מתקשה והיסורים גדולים וקשים לסבול זמן ממושך, בזה פשיטא דאפשר ואולי מצוה ליעץ כן, אבל הרבה הולכים ללידה רגילה על מנת זריקה הנ"ל, ובזה איני רואה מצוה, אבל איני מוחה. (ועיי"ש מה שכתב לגבי שבת).

תשלום נזק בחפץ ששוה ערך רק לבעליו

בגמ': וסבר לה כר"ש דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי (כתובות לד, א).
בנתיב"מ (ס' קמח ביאורים סק"א ד"ה ולפ"ז), כתב שהמזיק דבר שאינו שוה בעצמו למכרו וליקח דמים בעדו, רק ששוה לאיש הנזוק, אין המזיק חייב לשלם. ובפשוטו רגילים ללמוד דבריו שאין חייבים לשלם אלא אם כן יכול הבעלים למכרו ולקבל עבורו ממון, אבל אם שוה ממון רק לבעליו בלחוד פטורים. והוכיח כן מהמבואר לעיל (ל:), שהתוחב אוכלין לתוך פי חבירו פטור האוכלו מדין מזיק, ואינו צריך להשיבו לבעלים. והטעם ביארו התוס' (ד"ה לא צריכא) שכיון שאינו שוה פרוטה לבעלים שהרי המאכל נמאס בפיו. ולכאורה קשה הרי מ"מ אצל האוכל עצמו אינו נמאס, ואצלו המאכל שווה פרוטה, ומדוע אינו חייב לשלם לו מדין מזיק, אלא ע"כ כיון שאינו יכול למכרו ולקבל עבורו ממון, אינו בר דמים.

ובשו"ת מנחת שלמה (תנינא ס' קלה)

ואם יסרוני ביסורים אגלה. הרי דיסורים גרוע ח"ו ממיתה. ולידה הוא בכלל סכנה כמבואר בגמ' (שבת לב.) ומ"ש בשעת לידתו. וברש"י (שם ד"ה באין לחשבון) משהגיעה לפתח הסכנה. וא"כ כיון דעכשיו רובא דנשים לוקחות זריקה זו בחול, הו"ל בכלל שומר פתאים ה', וממילא בשבת נמי לכאורה מותר, ובפרט שזריקה כשהיא לעצמה אפשר דאינו מוכרח שתוציא דם, ויהיה בכלל חובל, דאפשר דלא הו"ל בכלל פסיק רישא.

ומיהו ודאי נשים שייכולות לסבול קצת, ואין אצלם גדר של סכנה וכיוצא בו, ורוצות לסבול קצת ולא להיות בכלל פתאים, אין להם איסור, ואדרבה תבא אליהם ברכה. וכתב שאף אם אסור לאדם לחבול בעצמו מן התורה, מ"מ ביסורים אינו כן, וכיון שהיא אומרת שמסכימה לכך מותר. וע"ע במה שכתב בחי"ג (ס' קכט).

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ט ס' עה) הובא מכתב מבעל הפני מנחם, וז"ל רבים שואלים אותי בענין זריקת "עפידורל" למקשה לילד, להקל על מכאובי הלידה, (והגם שיש חשש קל לפגיעה כל שהיא בחוט השדרה העלול לגרום שיחוק קל, לדברי הרופאים זה אחד מעשרת אלפים, וניתן לרפאותו, ובפרט אם המזריק מומחה ומיומן אין חשש, והם ממליצים ע"ז). ובחול אני בדרך כלל ממליץ על זה. אלא שדן שם לענין שבת אם יש להמליץ על זה, עיי"ש.

אך בשבט הלוי (שם) כתב שאם היא

לעצמו, עכ"ל. ובגדון זה שלפנינו הרי כל חולה מבקש ומתחנן להשקיט הכאבים אע"פ שזה מזיק, וכיון שכן גם מסתמא אנן סהדי דניחא לו. וכמובן דכל זה דוקא באופן שהכוונה היא אך ורק להשקטת הכאבים, ומה שזה עלול לקרב קיצו הוא כעין פסיק רישא דלא ניחא ליה.

והוסיף המנחת שלמה, שמצינו בש"ס בכמה מקומות על הרבה דברים שהם ממש קרוב לסכנה, ואפילו הכי כיון דנהוג עלמא לעשות כן אמרינן והאידינא שומר פתאים ד', וכיון שדרך של כל החולים הוא בכך, יתכן ששייך שפיר לומר דבר זה גם בגידון דידן, וצריכים שפיר להשקיט הכאבים, וד' ירחם.

ובתשובות והנהגות (ח"ג ס' שסא) האריך לדון בטעם ההיתר, והביא שפעמים רבות מחמת גודל היסורים האדם בסכנה על עצם חייו, ואזי להשקיט את היסורים הוא בכלל ההצלה. ומיהו אם המורפיום באמת מקצר חיים, על החולה להשתמש בו רק כשמרגיש שחיו קשים מאד, והיסורים מפריעים לגמרי עד שנמאס לו רח"ל לחיות. אבל כשמתפנק במעט יסורים ויכול עוד לסבול בדוחק אל ימהר לטפל במורפיום. וכתב עוד שאין להתיר לקחת תרופות אלו אלא כשמדובר במחלה שנגעשה על ידה טריפה וכמו בסרטן שהאבר מקולקל, ולדברי הרופאים מתקלקל והולך, ועד י"ב חודש לא יחיה, אבל כשאינו טריפה כלל אין ראוי לקצר חיים למעט סבל. ומ"מ הביא שם שיש יחידי סגולה שנמנעו בכל אופן מליקח תרופות אלו.

והנה בשו"ת משנה הלכות (ח"ד ס' רסו) נשאל בענין לקיחת זריקת "עפידורל" (גידעל) אשר מכניסים לעצם השדרה להקל על מכאובי הלידה ויש בזה חשש רחוק כא' מעשרת אלפים לפגוע בחוט השדרה ח"ו שעלול לגרום לשיחוק קל (פאראליזע) רח"ל, ומ"מ הדרך היא שבחול יש שמשתמשים בזה, ואף שיש אחד שניזוק מזה מ"מ שומר פתאים ה'.

וציין למה שאמרו בסוגיין אילמלא נגדוה לחנני' וכו' הו' פלחי, ואמר ליה רב סמא לרב אשי ולא שני לך בין הכאה שיש לה קצבה. ובגמ' (ב"מ פו.) אמר אזילנא מהכא אי מקטל קטלו להאי גברא לא מגלינא, ואי נגידי מנגדין ליה מגלינא. ופרש"י



שהוא צריך להוציא כדי לקנות חפץ כזה שהפסידוהו, ולא נמדד כלל בכמה יוכל למכור זה לאחרים, ולפעמים משלמים לו פחות, דהתורה אמרה מכה נפש בהמה ישלמנה, ולשון ישלמנה היינו להשלים שיהיה לו בהמה אחרת, ולא מספיק מה שישלם לו כשיעור שהיה מקבל אילו היה מוכר לאחרים.

והנה בשו"ת אבן שתיה (ס' פד) דן באדם שהזיק לחבירו פספסורט (דרכון) שאינו שווה לאף אדם בעולם חוץ ממנו, כמה צריך לשלם לו, ולמעשה כתב שכיון שגורם לו להוציא ממון על דרכון אחר חייב לשלם לו מה שהפסידו.

ובשו"ת אבן ישראל (ח"ח ס' קד) כתב שלא קי"ל כנתיבות הנ"ל, ואם הזיק משקפיים של חבירו, שאינו ראוי להמכר בשוק, צריך לשלם לו כפי שוויו.

ועיין בשו"ת רעק"א (תנינא ס' פג ד"ה עוד נבון) שכתב בשליח שאיבד הגט, יצטרך לשלם לבעל מדין שומר, לא מיבעיא אם הנייר היה שווה הרבה, אלא שבלא"ה הגט שווה לבעל יותר, מצד שכר כתיבת הסופר וכד', עכ"ל. מבואר מהרע"א שנייר שכתוב עליו גט חייב השומר לשלם עליו גם על שכר כתיבת השוכר, אע"פ שאינו שווה למוכרו בשוק. ומ"מ יש שאמרו שבזה גם הנתה"מ יודה ואין דבריו אמורים אלא במזיק ולא בשומר.

ובפתחי חושן (ח"ה פ"י הערה מד) הביא בשם האחרונים שכתבו שהמזיק חדושי תורה של חבירו ולבעלים שווה הרבה יותר מאשר ששווה לאחרים שאינו משלם לו אלא כפי מה שהחדושים שווים לאחרים.

הצלת רוצח הנדון לעונש מוות

בגמ': סוף סוף לא בר תשלומין הוא לא צריכא דבהדי דמחייא קרע שיראין דיליה (כתובות לה, א).

בסוגיין מבואר שההורג אדם אינו מתחייב בתשלומין אלא במיתת ב"ד, ובזמנינו ארבע מיתות בטלו, ומ"מ דין ארבע מיתות לא בטלו כדלעיל (ל:).

והנה בשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"ב ס' ט) הביא מעשה נורא אשר אירע מקרה בלתי טהור בק"ק פה, בשנים שנתקוטטו עד הכאה, ונטל אחד סכין ותקעו בלב חברו

לפטור את עצמו ע"י החפץ מתשלום מסוים. וכיוצ"ב, משא"כ בדבר שאינו גורם לממון. אך עיין בשו"ת מנחת שלמה (תנינא ס' קלה) שגם התעורר בקושיא זו על הנתיבות, וכתב מה בכך שאצל האוכל המאכל שווה, והרי אם אחד אכל פרוסת לחם של חבירו, וע"י זה החיה את נפשו וודאי שאינו צריך לשלם לו כפי השיעור שהוא נהנה, ואין מקום לקושיית הנתיבה"מ כלל, ומוכרח שכוונת הנתיבה"מ רק להביא דוגמא שאין מתחשבים בכך שהוא ממון לגבי המזיק, וכמו"כ אין מתחשבים מה שהוא ממון רק לניזק בלבד.

ולפ"ז כתב לדון במי שיש לו מזכרת כוס או כלי אחר שירש מאביו או מזקנו אשר ידוע שלכל אחד מזכרת כזו יקרה בעיניו ושוה אצלו יותר, כמה חייבים לשלם עבור זה אם הפסידו.

וכתב שלכאורה לפי דברי הנתיבה"מ אם אחד יקרע שטר גט או מכר וכדומה, לא יצטרך לשלם לבעל השטר, אפילו עבור הנייר, משום שאינו שווה לאחרים במכירה, וזה דבר תמוה דאדרבה מסתבר שצריכים לשלם לו גם שכר הסופר לכתוב שטר או מכתב, וכמו"כ במי שהוציאו מתוך פיו מאכל לעוס שלא שווה כלום לאחרים מה סברא היא לפטור.

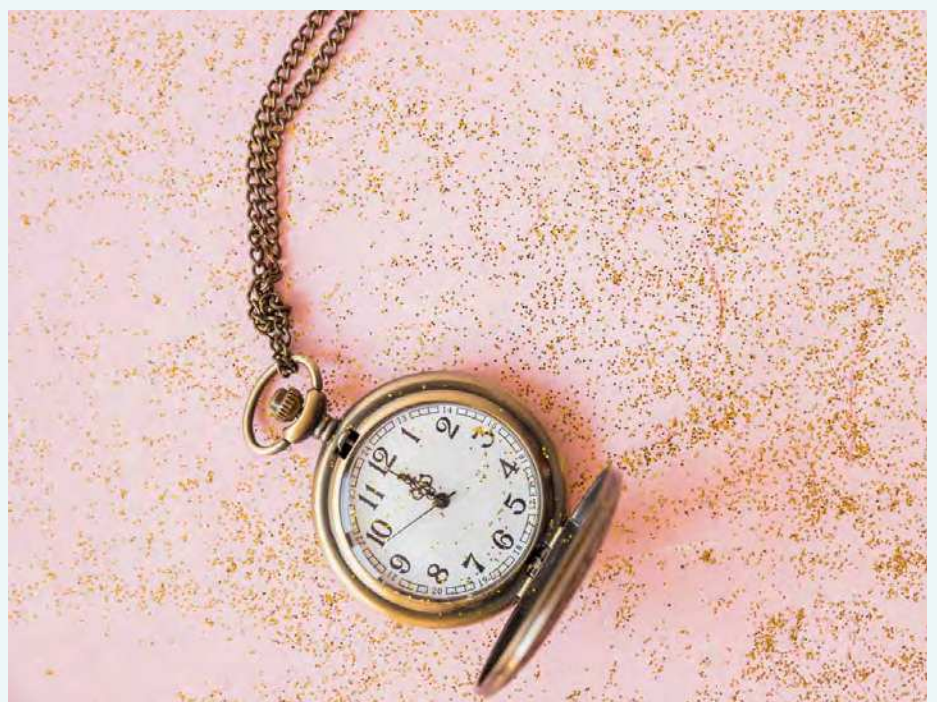
ולכן ביאר המנחת שלמה, שבדבר שהוא ממש ממון צריכים לשלם לו כפי

ביאר שאין זה משום שקי"ל שדבר הגורם לממון לאו כממון דמי, אלא שאף אם דבר הגורם לממון כממון דמי, מ"מ כל זה רק בדבר שהיה שווה ממון לכל העולם, אלא שמחמת שהתחייב סקילה וכיוצ"ב נפסד שוויו, אך דבר שמעולם לא היה שווה ממון לאחרים, לכו"ע לא יתחייב בכה"ג ממון על חפץ זה.

ואכן בערך שי (ס' שפו) תמה על דברי הנתיבות, ודן שם שיתכן שהנתיבות מודה באופן שהזיק ממש חפץ השווה ערך לבעליו, שיצטרך להשיב לו מדינא דגרמי את כל מה שהפסיד לו, וכן נקט למעשה.

ובשו"ת מקור חיים (סאגאלאוויץ, ס' לא) הקשה על דברי הנתיבות מה הוכחתו מהתוחב אוכלין, הרי שם החפץ אינו שווה לניזק כלום, אלא למזיק שהוא תחב את האוכלין לתוך פיו, וזה דבר פשוט הוא שאין התשלומים תלויים במזיק אם החפץ שווה אצלו. ולכן ומטעמים נוספים חלק המקור חיים על הנתיבות. וכתב, תבנא לדינא המזיק לחבירו דבר שאינו שווה כסף רק לו לעצמו אף שאינו שווה לכל העולם חייב לשלם לו, ואם להיפך שאצלו אין שווה כסף כלום או שווה לכל העולם פטור המזיק.

[ועיי"ש שביאר שאין להוכיח לנידון זה מכך שדבר הגורם לממון כממון דמי, כיון שבדבר הגורם לממון יכול הבעלים





מוחה עליו להעבירו, וכן משמע ביש"ש (חולין פ"א ס' נב).

ובביה"ל (ד"ה אם) הביא בשם הגר"א שציין מקור הלכה זו ממה שאמרו בסוגין יצא שם מזנה בעיר אין חוששין לה, ודייק מדבריו שאפילו בקלא דלא פסיק, שאם לא כן נופלת קושיית הגמרא מ"ש היוצאת משום שם רע שיוצאת ע"י קול, ממה שאמר רבא שאין חוששין לקול, שהרי יוצאת משום שם רע הוא ע"י קלא דלא פסיק, ואילו מה שאין חוששים לקול היינו בקלא דפסיק, וע"כ צ"ל שאין חילוק ביניהם, עיי"ש.

ובשו"ת חת"ס (או"ח ס' י"א) האריך בזה, ומסיק דאפילו קלא דלא פסיק אם הוא מרוצה לכל הקהל להחזיקו לחזן אין צריך למחות בידם, אמנם אם ימצא אחד מהם שמוחה ואומר אני מאמין לקלא דלא פסיק הזה יכול למחות בו להעבירו. עוד כתב שם דלפעמים מורידין אותו ע"י קלא דלא פסיק אפילו באין מוחה כגון שיצא הקול שנעשה הכיעור בפני עדים והלכו להם למדינת הים אע"ג דליכא עדים בפנינו, אבל רננה שלא בעדים אלא הקול יצא מעיקרא ע"י עבד ושפחה ונשים בהא לא מורידין אותו, אם לא דנמצא איזה יחידים דמוחים בו וכנ"ל. וקלא דלא פסיק נקרא אם יום ומחצה לעזה עליו כל העיר, ואין לו אויבים בעיר שנוכל לאמר עליהם שהם הוציאו הקול. ובתשובת מהר"ק (ס' קפת) משמע דלא נקרא קלא דלא פסיק כי אם בקול שהרבים מסכימים עליו, ואינו פוסק, דמסתמא י"ל שלא על חנם יצא הקול הזה. אבל אם ידוע לנו שרק אחד הוציא את הקול מתחלה, וע"י נשתרבב הקול בעיר, אין מונח עליו שם קלא דלא פסיק, ואפשר דהכי נמי בעניינינו כן. והובא כל זה בביה"ל הנ"ל.

ומ"מ הקשה הביה"ל האין מועיל שום קלא דלא פסיק להורדת חזן, והלא ממילא יש לו הפסד ממון ג"כ, כדמוכח ביש"ש (שם) עיי"ש, ולענין הפסד ממון בעלמא פשוט וברור דלא מהני שום קלא. וכתב שיתכן מפני שביצא לה שם מזנה הטעם שאין חוששין לה משום דאפשר דפריצות בעלמא חזו לה, ועי"ז בא לקול הזה, ולענין חזן אפשר דמסתמא לא ניחא להו לאינשי לכתחלה למנות איש שיש לו כ"כ פריצות שיבוא לידי קלא דלא פסיק על זנות כזה,

נפש אינו רק כעובר לתיאבון ליתובי יצריה הרע, ואם אחר זה נתפס בשביל גניבה או דבר אחר, כ"ש אם בא לידי סכנה, מצוה להשתדל בעדו אם אינו ברשעו תמיד.

והנה ברעק"א (מכות ה. תוד"ה וכן) כתב שמי שרצה נפש אינו מחוייב להרוג עצמו, וליכא חיוב מיתה אלא עפ"י ב"ד. ועיין בשאילת יעב"ץ שכתב (ח"א ס' מג) באשת איש שזנתה אף שחייבת מיתה בדין שמים, מאחר שעשתה במזיד בידעת שחטאה בזדון, דין ד' מיתות לא בטל, ולכן אינה בכלל ואת דמכם לנפשותיכם אדרוש, ואינה נענשת אם המיתה ואיבדה עצמה לדעת. שעל כיוצא בזה אמרו בספרי יכול כשואל, ואדברא נראה שזכות הוא לה. וכמה מעשיות בש"ס ומדרשות יוכיחו שספרו מבעלי תשובה שדנו דין הריגה בעצמן, וקילסום שזכו לחיי העוה"ב.

חזן שיצא עליו ריגון פסול

בגמ': אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה (כתובות לו, ב).

בשו"ע (או"ח ס' נג סכ"ה) נפסק שאין מסלקין חזן מאומנותו, אלא אם כן נמצא בו פסול. וכתב הרמ"א (שם) ואין מסלקין אותו משום רגון בעלמא, כגון שיצא עליו שם שנתפס עם הכותית, או שמסר אדם. אבל אם באו עליו עדים בזה, וכיוצא בזה, מעבירין אותו.

ובמשנ"ב (ס"ק עח) כתב שמדברי המג"א משמע שאפילו בקלא דלא פסיק יחיד

והמיתו. ועל זה נתפש בדיני אומות העולם, ובסוף יצא פטור ע"פ המלכות, בתנאי שישבע שבועה חמורה שלא היה הוא הרוצח, אלא איש אחר היה שהמיתו לזה וברח לו. וכתב היעב"ץ שהורה לו המורה לעשות כן להציל עצמו מן המיתה ע"י שבועת שקר. אך היעב"ץ חלק עליו, וכתב שטעות הוא בידו כיון שהורג נפש מישראל במזיד ובעדים, הלא ודאי חייב מיתה הוא. ואע"פ שאין דינו מסור בדינו, הרי אמרו שדין ד' מיתות לא בטל, וכדמוכח מההוא עובדא דשמעון בן שטח דהכישו נחש. דאף במי שאינו חייב מיתה ע"פ ב"ד אף אם היה נדון בב"ד, מ"מ נקה לא ינקה מהעונש, א"כ גברא קטילא הוא. ואיך נחוש להצלתו, ונתיר להוסיף חטא חמור על פשעו להציל עצמו ע"י שבועת שקר. ומאריך שם לדון אם בתשובה נתכפר, וא"צ מיתה. ומ"מ כתב, אומר אני פשיטא דעון דשפיכות דמים אין לו כפרה ומחילה בשום זכות ותשובה, ככתוב כי אם בדם שופכו, ואיך נצילנו מן המיתה ע"י עבירה גדולה מן החמורות שבתורה. ולדעתי אסור להצילו מהמות בשום אופן אפילו בדרך היתר.

ומ"מ הוסיף שאם היה המעשה שהנהרג התחיל במריבה והכאה. והיה כי יחס לבבו של המוכה עמד והכהו נפש, שמא יש לומר שאין לו דין מיתה כלל דרודף הוא, אפילו לא הכהו אלא באגרוף, יש בעלי זרוע שאגרופן ממית.

אך בפ"ת (יו"ד ס' רנא סק"א) הביא בשם החוות יאיר (ס' קמו) שכתב שמי שהרג





והיה לו לשמור את עצמו שלא יבוא לזה.

הריגת רוצח ע"י תולעים

בגמ': מנין שאם נתערפה עגלה ואח"כ נמצא ההורג, שאין פוטרין אותו. שנאמר (במדבר לה, לג) וְלֹאֲרֹץ לֹא יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ בָּהּ וְגו' (כתובות לז, ב).

בסוגיין, מנין שאם נתערפה עגלה ואח"כ נמצא ההורג, שאין פוטרין אותו. שנאמר (במדבר לה לג) וְלֹאֲרֹץ לֹא יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שֹׁפַךְ בָּהּ וְגו'.

והנה בתרגום יונתן (דברים כא ט) כתב 'כהניא יימרון כפר לעמך ישראל דפרקתא ה', ולא תשוי חובת אדם זכאי בגו עמך ישראל, וגלי מן קטליה, ויתכפר להון על דמא, ומן יד נפקין נחיל דמורגין מגו פרקתא דעגלתא, נגדין ואזלין עד אתרא דקטולא תמן, וסלקין עלוי, ואחדין בי דינא יתיה

ודיינין יתיה.

ובכתר יונתן (שם) פירש דבריו, הכהנים יאמרו כפר לעמך ישראל שפדית ה', ולא תשים חטאי דם זכאי בתוך עמך ישראל, וגלה מי הרגו, ויתכפר להם על הדם, ומיד יוצאים נחיל של תולעים מתוך טבורה של העגלה, נמשכים והולכים עד מקום שההורג שם, ועולים עליו ואוחזים בית דין אותו ושופטים אותו. ומבואר שעל ידי התולעים מצאו את ההורג ובית דין היו הורגים אותו. ובס' כלי חמדה (דברים שם) תמה מאד על דעת התרגום יונתן, האין יכולין בית דין להמיתו והלא אין להם עדים, וכן חסר התראה, שהרי אין ממיתין אלא אם כן מתרין, ועל אומדנא אין הורגין, עיי"ש. [וע"ע בשו"ת דברי יציב (ח"מ ס' קיט), ובמשנה הלכות (חט"ז ס' טו) מה שדנו בזה].

אך במדרש אגדה (בובר, דברים שם) כתב שהיתה העגלה מתלעיה, והתולעים היו הולכים עד בית הרוצח, והתולעים עצמם היו הורגים את הרוצח. וכך היה אם היו זקני העיר צדיקים, והכהנים הגונים, ואם היו רואים שלא היתה הולכת היו כופין אותה ומכים אותה בקופיץ.

וכעין זה כתב הרבינו בחיי, וז"ל 'שמעתי כי בגבלת גוף העגלה נעשה תולעת בדרך הטבע, שהולך והורג הרוצח באשר הוא שם, והנה זה מאצילות שר הנחל, והיא מנפלאות סתרי הטבע'.

ובליקוטי תורה (פרשת שופטים) כתב 'אתה תבער הדם הנקי מקרבך', הנה עגלה ערופה נעשה במקום שפיכת דמים וארז"ל שהיה יוצא ממנו תולע אחד, והיה ממית לאותו ששופך דם, וזה רמזו בפסוק ואתה תבער הדם, סופי תיבות רמז'.

בס"ד

כאז כן היום: הפרוייקט הפנומנלי הנדיר בהיקפו הרמב"ם המבואר

מנפח ומוגה ב"ג נפח ביאור רחוט משולב על הדרה
כותרות והקדמות נרחבות ילקוט ביאורים מקיף
מאות אלפי הערות והוספות חובה לכל בן ישיבה

רשימת הכרכים שיצאו לאור:

- | | | |
|---|---|---|
| • סוּרֵי
יטורי ויטורי
עבורי דר | • קדושה
שמיטה ב
שמיטה ב | • ערבים
שמיטה ויטורי
שמיטה ויטורי |
| • ארבעה
קראת שמע והפילה א
תעלה ב | • קרבנות
קרבן פסח | • ענין
מכירה א
שבת ב
שבת ג
שבת ד
שבת ה |
| • שופטים
שמיטה א
שמיטה ב
שמיטה ג
שמיטה ד
שמיטה ה | • שופטים
שמיטה א
שמיטה ב
שמיטה ג
שמיטה ד
שמיטה ה | • שופטים
שמיטה א
שמיטה ב
שמיטה ג
שמיטה ד
שמיטה ה |



אור הגאולה לישרי לב

ה' כרכים
חדשים
בחדמי
שבת

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות





הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זצ"ל החזוה מלובלין ט' אב תקע"ה

שהיה מרפא אותו וכל פעם אמר לו שמכאן ואילך לא ירפא אותו יותר עד שיאמר לו תירון על מה שכתוב בתורה הקדושה (דברים ד ט) 'דַּק הַשְּׁמֹר לָךְ וְשָׁמֹר נִפְשָׁךְ מֵאֵד', והרבי אינו נזהר בזה. והשיב הרבי זיע"א: 'דַּק הַשְּׁמֹר לָךְ', פירוש, אכין ורקין מיעוטיין, היינו שבדבר הנוגע לגוף ימעט הנאותיו. 'ושמור נפשך מאוד' בדבר הנוגע לנפש תשמור מאוד.

(ספיר ויהלום פר' ואתחנן תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בכוח הפרנסה זוכה לרוחניות

כתב הרה"ק מראפשיץ זיע"א (זרע קודש' פרשת וישלח): כאשר שמעתי מפי אדמו"ר מלובלין שאמר, שהוא מתפלל על אדם שיושפע לו עשירות, ובהשפעה זו נשפע גם יראת שמים, כי שפע המקום ב"ה נכלל מכל טוב, וכשהקב"ה משפיע לאדם טובה, כולל בתוכה כל מיני טובות אפילו יראת שמים, דהיינו העזר הבא לו מקודש, על דרך (איוב מא ג) מי הקדימני ואשלם, ודפח"ח. ולזה יכוון כל אדם בתפילתו על צרכי הגוף, כי נכלל בזה גם צרכי הנפש.

זה הענין שהחזוה מלובלין זצוקללה"ה נשאר תוארו בשם 'רבי' אצל העולם שמזכירים את שמו לעולם אומרים 'הרבי מלובלין', על שהיה אוזח בשיטה שהעניות מעבירה על דעת קונו (עירובין מא:). והשתדל בתפילתו על פרנסה בהרחבה על העולם. והמגיד מקאזניץ על שהיה מתנגד לזה והחזיק בשיטתו שיאה עניות לישראל (חגיגה ט:). ולא היה משתדל להיטיב המצב בענין פרנסה נשאר בתואר מגיד על העולם (מגיד דבריו ליעקב' פרשת בשלח).

(ספיר ויהלום פר' עקב תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)



רבינו נולד בערך בשנת תק"ז לאביו הגאון רבי אברהם אליעזר אבד"ק יוזעפאף זצלה"ה שהיה דור תשיעי לבעל של"ה הקדוש, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מאטל ע"ה שהיתה בתו של הרה"ק רבי יעקב קאפל מליקוב ז"ע.

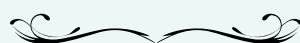
בימי עלומיו נדד רבינו ברגליו אל עבר מעזריטש לשחר את פני הרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ע, וקיבלתורה מפיו. כמו כן למד רבינו ב' שנים אצל הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג ז"ע, והעיד על עצמו שבשתי שנים אלו קיבל את כל מעלותיו ולמד שיהיו הראיה והדיבור בלתי לה' לבדו. אף הסתופף רבינו בצל קדשם של הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע, ואצל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק ז"ע. רבינו התחיל להמשיך עדה עוד בחיי רבו הרבי רבי אלימלך ז"ע בעירו לאנצוהט, ואח"כ עבר

להתגורר בלובלין, ונהרו אחריו המוני חסידים ותלמידים גדולים וקדושים. כידוע שקיבל את כח מאור עיניו מרבו הק' הרבי רבי אלימלך ז"ע שחילק את כחותיו הק' בין תלמידיו הגדולים. וכמו כן מזכיר רבינו את רבו הרבי רבי אלימלך ז"ע תדיר בספריו הק' בשם "שמעתי ממורי", בהחזיקו אותו לרבו המובהק.

בשמחת תורה בשנת תקע"ה נחלה רבינו כידוע ממעשה הנפילה, כאשר נתאמן להחיש פעמי הגאולה ולהביא את משיח צדקנו, ונמשך החוצה בשעת ההקפות ונפל מחלון גבוה, אשר ממנה נפל למשכב. וביום תשעה באב תקע"ה עלתה נשמתו בטהרה, והובל לקבורה בבית החיים הישן בעיר לובלין.

נהג רק לברוע ולא ללעוס את אכילתו

סיפר הרה"ק רבי אברהם מפודיסוב זיע"א, כי הרבי הקדוש מלובלין זיע"א היה נהג שלא ללעוס אכילתו ורק לבלוע כך, למען שלא יטעום טעם באכילתו, ועל ידי זה נחלה הרבה פעמים והרופא



להתאבל על החורבן במשנת החוזה מלובלין זי"ע

הרבי ראה שהיום כמו בכל הימים הוא עבד את הקב"ה בכל רגע ורגע. לא הפסיד אפילו שניה אחת מעבודת הבורא.

אם כן ברור שזו לא הסיבה לכך שהוא אינו יכול לעשות תיקון חצות החליט הרבי שאם הסיבה היא לא בו אולי הסיבה היא בגלל הסובבים אותו, אולי בגלל אנשי עירו, אולי יש איזה חטא או עוון בעיר וזה מפריע גם לו, בבחינה של הלילה "אוי לרשע אוי לשכיננו" אולי יש איזה רשע שהוא מזיק לכל בני העיר.

החליט הרבי שאין ברירה: חייבים לעשות ביקורת בעיר, לסרוק את כל רחובות העיר לובלין, את כל הסמטאות ולנסות למצוא את הבעיה.

קרא הרבי למשמש המסור ואמר לו:

אני מבקש שכעת תעזוב את הבית ותצא לרחוב העיר ותחפש מה יכולה להיות הסיבה שאני לא מצליח לומר תיקון חצות.

אולי תמצא איזה חטא או עוון בעיר.

המשמש "מצווה ועומד" יוצא לדרך בחוץ חושך וקור, ולכן המשמש מתעטף במעיל צמר כבד, בצעיף, ולוקח בידו עשיית למאור, ויוצא לדרך הוא לא ממש יודע להיכן ללכת, אבל הוא הלך בתחילה הוא הלך ברחוב הראשי, ברחובות סמוכים ואחרי זה הוא התחיל לחפש בסימטאות, אף אחד לא נראה ברחוב בשעה זו של אחרי חצות הלילה כל הבתים חשוכים, פה ושם איזה כלב תועה, אבל שום מציאה, שום סיבה שלכן הרבי לא יכול לומר תיקון חצות עיניו של המשמש מסתכלות לכל עבר אזניו כרויות לשמוע איזה רעש, אבל כלום העיר כולה ישנה את שנתה, הרוח השורקנית משמיע קולות, אבל חוץ מזה אין קול ואין עונה המשמש לא מוצא כלום.

אין לו ברירה והוא חוזר לרבי: רבי, הוא אומר, לא מצאתי כלום פירט המשמש את כל הרחובות שהוא היה בהם, הסביר לרבי שהוא הטה אוזן קשבת לשמוע איזה רעש, פקח עין לראות דבר מה חשוד, אבל כלום. כולם ישנים.

הרבי מלובלין שומע ומחליט שאם כן הוא יכול לחזור ולנסות שוב אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם, אולי כעת הוא יצליח לומר תיקון חצות כראוי הרבי מתיישב על הארץ ומנסה שוב אך: לא.

הרבי לא רק שהוא לא מצליח לבכות ולהתאבל, אדרבה, הרבי מרגיש שמחה עצומה, עליזות לא מוסברת לא רק שהוא לא מצליח להוריד דמעות – אלא שהוא מרגיש רצון עז לשמוח ולרקוד משונה ביותר.

קורא הרבי למשמש ואומר לו:

חייב להיות שלא היית בכל העיר או שלא בדקת כראוי ואז שאל הרבי את המשמש: הרי בקצה העיר יש שכונה עלובה ששם גרים עניים ואביונים שאין ידם משגת לקנות בית והם גרים בתוך צריפי עץ ישנים – האם גם שם היית?

הודה המשמש שאכן שם הוא לא היה, אמר המשמש: לא ידעתי שזה נחשב אצל הרבי כחלק מהעיר. הרי זה אפילו לא בתים, זה צריפים, אין שם כבישים והדרכים אינם סלולות, לא ידעתי איך להכנס ואיך לצאת.

ענה הרבי: אכן נודע הדבר! ברור לי שיש איזה מקום בעיר ששם מצויה הסיבה שלכן אני לא מסוגל לומר תיקון חצות. אם

הרבי הקדוש, רבי יעקב יצחק הלוי הורביץ כידוע יצא שמו כהחוזה מלובלין, אך בפי חסידים הוא מכונה הרבי מלובלין, ואפילו הרבי! בסתם – לפי שהוא היה הרבי של כל הרביס.

צדיקים אמרו: שהוא היה הרבי לכל דורו והוא רבי עד ביאת המשיח

החידושי הר"ם אמר:

"כל צדיק יש לו כינוי על שם מקומו אבל הרבי מלובלין נקרא סתם 'רבי' בפי כל הדור, שלא קראו אותו לובלינער רבי כי אם הרבי או הרבי מלובלין, לפי שהוא היה רבי לכל דורו ועד ימות המשיח".

הרבי מלובלין נפטר ביום תשעה באב של שנת תקע"ה, כידוע, מתנגדיו של הרבי בשומעם על חליו של הרבי הרבו לשתות יין הם היו בטוחים שיומו של הרבי קרב, שמע מכך הרבי מלובלין והגיב: מה הם שמחים? כשאצא מהעולם גם מים הם לא יוכלו לשתות!

החסידים לא הבינו את דברי הרבי עד שהוא אכן נפטר בתשעה באב אכן. אפילו כוס מים לא יכלו לשתות

חסידים זכרו תמיד את היא"צ של הרבי למרות שזה חל בתשעה באב.

הגאון הנודע רבי מאיר שפירא היה יושב בכל שנה בליל התענית בישיבתו "ישיבת חכמי לובלין" במשך שעות ארוכות ומספר בשבחו של הצדיק, ומשהגיעה חצות ליל היה מספר על חורבן בית המקדש.

אנחנו נספר בשבחו של הרבי בעניין הזה של חורבן בית המקדש – עניינא דיומא!

רגיל היה הרבי מלובלין מדי לילה, בחצות לילה, להתיישב על הארץ ולערוך תיקון חצות הרבי היה בוכה על גלות השכינה הקדושה על גלות כלל ישראל ועל חורבן בית המקדש לילה אחד, הגיעה שעת חצות, הרבי מתיישב על הרצפה וזה לא הולך –

--

הרבי מנסה כדרכו בכל לילה ולילה, הוא מנסה לעשות תיקון חצות והוא לא מצליח, לא מצליח לבכות, לא מצליח להוריד דמעות, לא מצליח לקונן על החורבן

בלילה ההוא נדדה!!!

מה קורה כאן? מדוע יש כאן איזה מעצור שמיימי? הרבי מלובלין כולו מתמלא בחרדה כל בשרו נעשה חידודין חידודין, הרבי מלובלין התחיל לחשוש שמא הוא לא ראוי למדרגה הזו של לבכות על חורבן בית המקדש, שמא הוא לא ראוי למדרגה הזו של "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבנינה".

"שמא גרם החטא" – הרבי מלובלין רואה שהוא לא מצליח להתאבל על ירושלים והוא לא יודע למה מה עושים?

הרבי מלובלין התחיל לעשות חשבון הנפש אמיתי, להבין למה הוא יכול לעשות תיקון חצות, הרבי העביר מול עיניו את כל מעשיו היום, שניה אחר שניה, אבל גם אחרי שהוא צמצם את מחשבותיו, הרבי מלובלין לא מצא שום סיבה לכך.

לא היית באיזור הזה של העניים, כנראה ששם מצויה הסיבה. מי יודע מה האנשים עושים שם שלכן אני לא מסוגל להתאבל על חורבן בית המקדש.

המשמש שוב מתעטף במעיל ובצעף, הפעם הוא גם לוקח מגפיים גבוהות כדי שיהיה יכול ללכת בתוך הבוץ שבשכונות העוני, העששית ביד, והוא יוצא לדרך, הפעם הוא לא מתמהמה ברחובות אחרים, ישר לשם.

לא חלפה שעה קלה והמשמש חוזר בריצה רבי, בוודאי! רבי, הכל ברור!

האם זה פלא שהרבי לא יכול לעשות תיקון חצות, כשבשכונה שם עומד רבי נפתלי רופשיצער, תלמידו המובהק של הרבי ועושה ליצנות.

כך המשמש בכעס רב.

והרבי מתפלא: ליצנות, היכן הוא עושה ליצנות? אומר המשמש: את הכל ראיתי. עכשיו ראיתי את זה בעיני. יש שם חתונה של זוג יתומים גלמודים באיזה בית, ור' נפתלי רופשיצער עומד ומתבדח שם! שמחת חתן וכלה! האם זה פלא שהרבי לא יכול לומר תיקון חצות, כשבקצה העיר יש ליצנות ובדיחות, אבל הרבי מלובלין מתרגש כולו ואומר למשמש: ככה? רבי נפתלי רופשיצער אומר בדחנות בחתונה של יתומים ואנחנו לא שם?

עכשיו אנחנו הולכים לשם, תביא גם לי מעיל צעף ומגפיים, ונלך שנינו לשם.

גם אני רוצה לשמוע את הבדחנות, והמשמש עומד משתומם: קודם הרבי טען שהוא לא יכול לומר תיקון חצות והנה כעת הרבי רוצה בעצמו ללכת לשמוע את הבדחנות, ומה עם התיקון חצות?

ראה הרבי את פליאתו ואמר לו:

כשר' נפתלי אומר בדחנות בחתונה של יתומים, כל הפמליה של מעלה, מלאכים ושרפים, כולם באים לשמוח אתו, יש שמחה בעליונים ויש שמחה בתחתונים שמחה בכל העולמות.

מה שייך שנאמר תיקון חצות?

מה שייך לבכות ולהתאבל כשיש כזו שמחה עצומה בכל העולמות

כעת, גם אנחנו צריכים להצטרף לשמחה הזו ואכן, לפתע פתאום, בשעות הקטנות של הלילה, נפתחה דלת הבקתה ששם התקיימה החתונה, והרבי מלובלין הופיע שם במלוא הדרו לשמחת חתן וכלה.

הסיפור המופלא הזה בו הרבי מלובלין מצטרף בחצות הלילה לשמחת חתן וכלה הוא נפלא מאוד, אבל הוא מעורר אותנו לשאלה מהותית שמשום מה חסרה כאן בסופו של דבר:

מה היה עם התיקון חצות?

כיצד באמת נעשה התיקון חצות?

הרי סופו של דבר הרבי היה בחתונה ולא עשה תיקון חצות.

את ההסבר הזה ניתן למצוא ברעיון נפלא של הרבי מלובלין שנאמר ברוח הקודש לתלמידו הגדול הישמח משה.

את הרעיון הזה מביא הנכד של הישמח משה, הלוא הייטב לב, שישמע את זה בעצמו מהישמח משה, שכך סיפר לו:

הישמח משה בצעירותו לא היה שייך למחנה של החסידים. היה לו גם קושיות על החסידים, אחת השאלות היותר בולטות

שהיה לישמח משה על החסידים היה העניין של השמחה שלהם. החסידים היו שמחים בכל זמן, ועל זה התפלא הישמח משה: הרי הלכה מפורשת היא בשו"ע (או"ח סי' א ס"ג) 'דאוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש'. מה זה שהחסידים תמיד שמחים?

כשהישמח משה נסע בפעם הראשונה לרבי מלובלין הוא התפלל לה' שהרבי ברוח קדשו יענה לו על השאלה הזו.

הוא התפלל שהוא לא רצה לשאול את הרבי, כי הוא באמת לא בא להציע שאלות וקושיות, אבל היות והשאלה מציקה לו, הוא רוצה שהרבי מעצמו יענה לו על זה.

הוא גם הוסיף והרהר בלבו, הרי אמרו חכמים (יומא לה:)'הבא לטהר מסייעים אותך, הם לא אמרו 'מסייע' בלשון יחיד, שהמשמעות היא שהקב"ה לבדו מסייע, אלא אמרו 'מסייעים' לשון רבים, לכן גם אותו צדיק יכול לסייע לי להעמיד אותי על דרך האמת. וכך היה מתפלל לפני ה'.

הישמח משה מגיע ללובלין.

הוא נכנס אל ביתו נאוו קודש של הרבי מלובלין, ותיכף ומיד הרבי מלובלין נענה ואומר לו ברוח הקודש:

למה נפלו פניך? מדוע אתה עצוב? נכון שכתוב בשולחן ערוך שראוי לכל אדם ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, אבל כבר אמרו חכמים 'החכם צהליתו בפניו ואבלו בלבו'.

המשיך הרבי ואמר: תדעו לכם שגם בזמן שאני אומר תיקון חצות בבכי ותחנונים ודמעות כפלגי מים, אני עדיין שש ושמח. והרבי ממשיך ואומר לי: את העניין הזה לימד הרבי שלי, רבי שמעלקי מניקלשבורג, שאף אמר על זה משל מעניין:

בארץ רחוקה התנהלה מלחמה קשה, עד שבסופו של דבר המלך נאלץ לברוח.

המלך הגדול ירד מכסא המלוכה, עזב את הארמון ויצא לגלות, בדרכו נכנס המלך לבית של אחד מאוהביו שממש לא הכיר אותו

הוא לא זיהה שמדובר במלך כבר לא היה לו את הכתר ובגדי המלוכה, שערותיו צמחו פרא וכל גופו היה מלוכלך אבל המלך הצליח להזדהות לפניו: אני המלך! תן לי משהו לאכול אצלך!

המלך גילה את אוזנו שהוא עתיד עוד לחזור לארמון מלכותו ולקבל חזרה את המלוכה, אבל בינתיים הוא כבר לא בתוקף מלכותו, והוא מבקש להתארח כאן מעט, לאכול משהו ולנוח, הידיד ראה את המלך במצבו המבוזה והתחיל לבכות בקול בכי תמרורים על המלך ועל המלוכה אבל בתוך ליבו הוא גם שמח מאוד: הוא זוכה שהמלך מתארח אצלו.

אמר הרבי ר' שמעלקא: אנחנו בוכים על חורבן בית המקדש אבל השכינה כנגדנו, שכינתא בגלותא, הקב"ה נמצא אתנו אנחנו באמת בוכים – אבל גם שמחים כי הקב"ה אתנו סיים הרבי מלובלין ואמר להישמח משה שזה הסוד של החסידים: הם יכולים גם לשמוח וגם לבכות. ביחד! בוכים על החורבן אבל גם שמחים שהקב"ה אתנו.

ואף על פי שלא היה ראוי לגלות את הדבר הזה, שהרי כתוב 'הצנע לכת עם ה' אלהיך', אבל מכיון שאמרו חז"ל 'הבא לטהר מסייעין אותך, לא 'מסייע' אלא 'מסייעין', ממילא גם אנחנו צריכים לסייע.

כך אמר הרבי הקדוש מלובלין להישמח משה, שראה ברוח קדשו את מה שהיה הישמח משה מהרהר.

בגלל שהרבי את מעט השינה שהוא היה ישן, הוא לא היה יכול לישון אלא על המיטה שלו.

לפעמים, כאשר הרבי היה נכנס למיטה אחרת הרבי היה קופץ ממנה וצועק: "דאס שטכעט" – זה דוקר! זה דוקר!

היו צריכים שתהיה מיטה טובה וגם שיציע אותה אדם ירא שמים, ואז, במקרים נדירים, הרבי לא היה אומר שזה דוקר לו.

לכן הרבי היה נשאר בביתו, עם המיטה שלו, ולא נוסע למקומות אחרים.

לרבי הקדוש רבי מרדכי מנשכיז היה בן צדיק בשם רבי יוסף מאוסטילה, פעם אחת שמע ר' יוסף מאוסטילה שהרבי מלובלין יצא לנסיעה מעירו והוא מתכונן לילה אחד לעבור דרך עירו אוסטילה.

חשב ר' יוסף לעצמו שזו תהיה זכות עצומה בשבילו שהרבי מלובלין ינוח בביתו, הוא ידע שהרבי מלובלין לא שוכב לנוח על כל מיטה, ואם זו מיטה שלא הוכנה או שלא הציעו אותה בקדושה ובטהרה, הרבי יכול לצעוק שהמיטה דוקרת החליט רבי יוסף מאוסטילה להזמין לביתו נגר יהודי, איש תם וישר, ירא שמים ומדקדק במצוות, שהוא זה שיכין מיטה מיוחדת עבור הרבי מלובלין.

מיטה חדשה שאף אדם לא ישן עליה, ושיכינו את זה בבית של ר' יוסף בעצמו, ביקש ר' יוסף מהנגר שלפני שהוא מתחיל במלאכתו שיתקדש ויטהר את עצמו במקווה ואת כל מלאכת עשיית המיטה שיעשה במחשבה זכה וטהורה, אלא שהנגר הזה הבין את העניין ואמר: מי לי ולזה מה חסר לי להכין מיטה שאולי הרבי מלובלין יגיד שהיא דוקרת לו הרי אני לא יוכל להוציא פני לרשות הרבים מבושה, אבל בסופו של דבר הנגר לא עמד בפני ההפצרות של רבי יוסף מאוסטילה וקיבל על עצמו את העבודה, מדי יום הוא היה מגיע בבוקר אחרי טבילה במקווה, תפילת שחרית, אמירת פרקי תהלים ושיעור בגמרא, ומתחיל להכין את המיטה בחדרת קודש, בשפלות ובהכנעה, הוא ידע היטב שהמיטה מיועדת לצדיק הדור, ומי הוא בכלל שיזכה להכין מיטה עבורו, הנגר סיים את עבודתו, קיבל את שכרו והלך לו.

רבי יוסף מאוסטילה לקח את המיטה, הכניס אותה לחדר מיוחד, הניח עליה כרים וכסתות נקיים ומגוהצים העמיד בחדר שולחן כסא ומנורה, וסגר את הדלת על מנעול וברחו!

קודש לרבי מלובלין!

הרבי מלובלין מגיע לעיר אוסטילה, ורבי יוסף יוצא לקראתו ומבקש ממנו:

רבי, לכבוד רב יהיה עבורי הזכות המופלגה הזו שהרבי יתאכסן בביתי וינוח מעט הרבי מלובלין שהכיר את ר' יוסף ואת אביו הרבי מנשכיז נענה לבקשה והוא הגיע לביתו, בהתרגשות עצומה הכניס רבי יוסף את הרבי מלובלין לחדר המיוחד אשר הוא הכין לו, הראה לו את המיטה המיוחדת והמוצעת שנעשתה במיוחד עבור הרבי, ואף סיפר לרבי שאת המיטה הזו הכין נגר יהודי ירא שמים כאן בתוך הבית, בקדושה ובטהרה.

הרבי מלובלין שמע ואכן ביקש לעלות על המיטה כדי לנוח מעט, אבל באותו הרגע שהרבי עלה על המיטה הוא התחיל לצעוק בקולי קולות: "עס שטעכט" – המיטה דוקרת רבי יוסף שמע את הצעקות של הרבי והיה נבוך מאוד הוא כמוכן מאוד התפלא מדוע הרבי כך צועק אבל מה עושים? הרי הרבי צריך לנוח, בהברקה של רגע הוא נכנס לחדר ואמר לרבי: אולי הרבי ינוח על המיטה שלי

זה מה שסיפר נכדו של ה"ישמח משה", בעל ה"ייטב לב", שהוא שמע את הדברים מהסבא שלו הישמח משה, וגם הוסיף ופירש שלכן כתוב בפסוק (איכה ב, יט) 'קומי רגי בלילה', רוני יש בו גם לשון רינה, קול רינה וישועה, וגם לשון נהי, ונאמר שם "שפכי כמים לבך נכה פני ה'", מכיון שאנחנו נוכח פני ה', כמו במשל עם המלך, הרי גם אנחנו נמצאים והשכינה נמצאת למולנו, לכן יש שמחה יחד עם הצער של הגלות.

לפי זה אנחנו יכולים לומר שאכן הרבי מלובלין עשה את התיקון חצות שלו באותו חתונה בתוך השמחה העצומה – שם הוא גם בכה בלבו, בחיצוניות הוא היה שמח ובפנימיות ליבו הוא בכה.

האור החיים הקדוש בפרשת דברים, הפרשה שמקדימה את ההילולא של הרבי מלובלין, מסביר את דברי הפסוק הראשון של חומש דברים.

משה רבינו מדבר לעם ישראל דברים נפלאים, דברי פרידה שיש בהם תוכחה גלויה עם אהבה מסותרת, דברי אוהב, משה רבינו הרועה הנאמן מוכיח את עם ישראל בדברי חן, בדברים של אהבה ודברי טעם.

כותב האור החיים הקדוש שבדברים הראשונים שנאמרו בפסוק הראשון, בא משה רבינו ללמד את עם ישראל מידות הגנות, כללי התנהגות ביראת ואהבת ה'.

ואחד מהדברים נרמזים במילים 'בין פארן ובין תפל', שבאים לרמז על מאמר החובת הלבבות (שער הפרישות שער ט') 'הפרוש צהלתי בפניו ודאגתי בלבו', והוא מה שרמז באומרו 'בין פארן ובין תופל'.

כנגד צהלתי בפניו אמר 'בין פארן' לשון 'פאר' הפך עצבון שהוא פנים רעות, וכנגד עצבון הלב אמר 'ובין תופל', שלא יהיה לבו ערב עליו, ויתעצב אל לבו מפחד שמא עבר את פי ה' בלא ידיעה בגדולות או בקטנות, או שמא מיעט בעבודה ממה שצריך עשות.

ותלמידו של רבינו האור החיים הקדוש רבי משה כנפו, שכתב את דרשותיו בספר 'מאור החיים', כותב בשמו שמשו רבינו ציוה לישראל שיש לאדם להראות פניו עם כולם מאירות, וזהו כוונת התנא (אבות פ"א מט"ו) 'הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות'. וגם אם יש לו יגון או יהיה לו בלבו ובפרט יגון של עבירות שאדם עושה אותם.

זהו שרומז 'בין פארן ובין תפל', פארן לשון פאר, ובין תפל ר"ל תפל כמו שאמר הכתוב (איוב ו ו) היאכל תפל מבלי מלא.

הרעיון הוא ברור: השילוב בין השמחה לבכיה, אפשר שהשמחה תהיה בחיצוניות והבכיה בפנים,

ואפשר גם להיפך שהשמחה תהא בפנימיות והבכיה תהא בחיצוניות, ובלבד ששמחים עם השכינה, וממילא שמחים גם עם ישראל, להראות פנים מאירות ושמחות לכל יהודי ויהודי, שזה היה דרכו של הרבי מלובלין כידוע, ולכן האור החיים הקדוש מחבר זאת גם עם "סבר פנים יפות".

זה הסוד של החסידים שידעו לשלב את הצער על חורבן בית המקדש יחד עם השמחה שהקב"ה השרה את שכינתו בתוכנו

כעת נוכל להבין סיפור נוסף שהיה עם הרבי מלובלין, אף הוא בעניין הזה:

הרבי מלובלין היה רגיל כמעט שלא לנסוע מחוץ ללובלין זאת

הרבי הסכים. הלך לישון ולא אמר כלום.

עוד יותר מזה כשהרבי מלובלין התעורר משנתו הוא אמר לרבי יוסף: זה היה טוב מאד! החיינני בכל האיברים שלי! ראה ר' יוסף שזה שעת רצון אצל הרבי ושאל אותו: מדוע הרבי אמר שהמיטה דוקרת, הרי היא נעשתה בקדושה ובטהרה על הצד היותר טוב

אמר הרבי מלובלין לר' יוסף: תזמין הנה את הנגר!

הנגר כבר שמע שהרבי אמר שהמיטה שלו דוקרת והוא ממש התבייש ולא רצה לבוא אבל לא הייתה לו ברירה: ר' יוסף אמר לו שהרבי שלח לקרוא לו ועליו להגיע עכשיו הוא נכנס לרבי כולו מבויש ואז הרבי אומר לו: תגיד לי, מתי הכנת את המיטה הזאת? ענה הנגר: זה היה בימי בין המצרים!

מה חשבת כשעשית? שאל הרבי. והנגר עונה: עיני זלגו דמעות על חורבן בית המקדש!

נענה הרבי ואמר: אכן המיטה נעשתה בכשרות אבל נודף ממנה ריח רע של מרה שחורה היא נעשתה בימי בין המצרים והעצבות הנוראה היא זו שדקרה אותי.

גם כאן, צריך להבין: כיצד ייתכן שאכל על חורבן בית המקדש דוקר את הרבי הרי צריך להתאבל על החורבן?

אבל את התשובה אנחנו כבר יודעים:

הרבי מלובלין לשיטתו:

אכן להתאבל – אבל צריך באותה מידה גם לשמוח לשמוח שהקב"ה איתנו

סיפר בנו של החוזה מלובלין, הרה"ק ר' יוסף מטארטשין ז"ע, אחר הסתלקות אביו הקדוש הרבי מלובלין ז"ע קיבל את חלקו בירושה בגדי משי של שבת קודש וחגורה וגם שעון ישן שהיה תלוי תמיד בחדר שהרבי מלובלין היה יושב שם.

ובנסיעתו בחזרה מלובלין לביתו עם הגבאי על הדרך התחיל לרדת גשם חזק מאוד עד שלא היו יכולים להמשיך לנסוע הלאה והיו מוכרחים לחנות בכפר אצל כפרי יהודי אחד ולהמתין עד שהגשם יפסיק כך היה במשך כמה ימים שירד גשם חזק מאד.

לאחר שהגשם פסק ורצו לנסוע לדרכם, תבע ממנו הכפרי הזה בעד האכסניא ובעד האכילה סכום כסף.

אמר הרה"ק רבי יוסף שאין לו כעת כסף מזומן רק חלקו בירושה חפצים קדושים וגם השעון הישן והגניחם על השולחן והוציא מהשק כל המיטלטלין, ואמר להכפרי שיבחר לעצמו חפץ בעד הסכום שהוא תובע ממנו.

אמר הכפרי לאשתו: בואי נחשוב איזה חפץ כדאי לנו לקחת ואז הוא הראה לה הבגדים והאבנט.

אמרה לו הכפרייה שזאת לא שווה כלום בעדם, רק השעון הישן הם יכולים לקחת, כי הוא יכול להיות להם לתועלת כשהם צריכים לחלוב את הפרה בכל יום בבקר בשעה מדויקת.

הסכים הכפרי והם לקחו את השעון בעד החוב ורבי יוסף המשיך לדרכו.

הכפרי תלה את השעון בחדר שישב שם כדי שיוכל לשמוע היטב בכל יום את השעה לחלוב את הפרה.

חלף זמן והסבא קדישא הרבי ר' בער מראדושיץ ז"ע א"א עבר דרך אותו כפר ובא לעת ערב לישון אצל אותו כפרי שנתן לו לגנוח בחדר הזה שהיה תלוי בו השעון של הרבי מלובלין.

כל הלילה לא ישן הרבי מראדושיץ ז"ל והיה הולך בשמחה וריקודים אנה ואנה.

בבוקר שאל הכפרי את הרבי מראדושיץ מדוע לא ישן הרבי כל הלילה ואיזה שמחה היה לו שכך רקד לו כל הלילה, השיב לו הסבא קדישא מראדושיץ בשאלה: אמור נא לי מהיכן בא אליך השעון הזה –

סיפר לו הכפרי שהשיג אותו בעד דמי האכסניא מאיש אחד שלא היה לו לשלם.

אמר לו הרבי מראדושיץ לא הייתי יכול לישון, כי מיד כששמעתי את הצלילים של השעון הכרתי בו שהוא השעון של רבנו הקדוש מלובלין ז"ע

והוסיף והסביר: בכל הפעמונים של השעונים יש קול שמודיע לבעל השעון שמתרבת השעה אחת לפני מיתתו, ונכון שגם הידיעה הזאת היא חשובה ונחוצה לכל איש ואיש, אבל מעורב בה תגה ועצבות.

לא כן השעון של הרבי מלובלין ז"ע שהוא מוציא קול צהלה ורינה, כי נתקרב בכל פעם שעה אחת לביאת משיח צדקנו אכ"ר, לכן מרוב שמחה לא היה יכול לישון והיה רוקד מרוב שמחה (ספר 'זכותא דאברהם')

זה החיזוק הגדול שהרבי מלובלין שאכן נפטר בתשעה באב נותן לנו על הימים האלו:

אכן צריך לבכות ולהתאבל על חורבן בית המקדש, אבל זה לא סותר את השמחה שצריכה להיות תמיד, גם באותם רגעים ממש, על כך שהקב"ה נמצא אתנו בתוך חשכת הגלות, ולעולם הוא לא עוזב ונוטש אותנו, ואנחנו גם נמצאים כל הזמן במשימה מיוחדת של בניין בית המקדש, כמו שאמר רבי נפתלי מרופשיץ ז"ע א"א תלמידו של הרבי מלובלין (זרע קודש פרשת תצא) על הפסוק 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגג', שזה רומז למה שאנו מברכים ומתפללים 'ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם', שהקב"ה בונה את ירושלים בימינו (תהלים קמז ב), ובמה בונה אותה, "בימינו" על ידי הימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד את הקב"ה, הכל לפי מעשיו הוא בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבינה אחת, כן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום, עד שיהיה נבנה בשלימות במהרה בימינו.

ומביא שם מה ששמע מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע א"א שכאשר עשה עליית נשמה הוא ראה איך שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות, ופעם אחת אמר שנפלה בית טומאה אחד גדול מאוד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה. אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מוריני הרב יעקב יצחק מלאנצהוט, הוא הרבי מלובלין, מתפלל תפילת שמונה עשרה, מתפילת מנחה מפיל כל מה שהם שבונים, והבנתי דבריו הקדושים, שמפיל זה, על ידי שעל ידי תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל.

ולכן כשמתאבלים באופן הזה, שלא סותר את השמחה, זוכים באמת לשמחה האמיתית והשלימה, בביאת המשיח ושמחת עולם על ראשנו.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)



הרה"ק רבי יוסף פאנעט זי"ע

אבד"ק אילאנדא ואדמו"ר מדעעש – בעל שארית יוסף
י' אב תשכ"ב

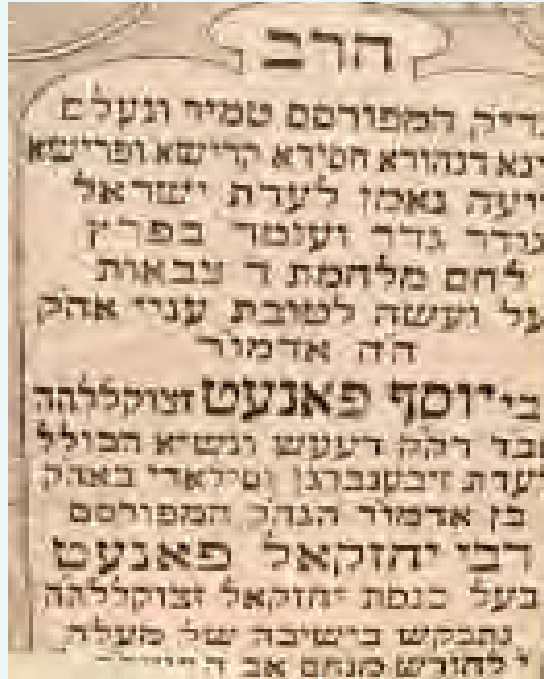
מצוה בו יותר מבשלוהו

בעת הכתרתו של הרה"ק רבי יוסף פאנעט זי"ע א' כרבה של העיר אילאנדא בזיבענבערגין, הגיע לשם אביו הרה"ק בעל 'כנסת יחזקאל' מדעעש זי"ע, א' שהיה נודע כמדברנא דאומתיה ובעל לשון לימודים מופלאה, אשר כל השומעו אומר ברקאי ושפתיים יישק. והנה בנו הגאב"ד אילאנדא נודע כעובד ה' מופלג עוד מנעוריו, ותפילתו היתה בערגה ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו, וכן זהירותו במצוות קלה כבחמורה היתה לשם דבר, כמו גם התמדתו המופלגת בתורה שלא היו לו בעולמו אלא ד' אמות של תורה ועבודה. אמנם, היה כבד פה ולא היתה בו מידתו של אביו להיות דורש תורה ברבים במתק לשון ונעימות שפה.

לרגל מעמד ההכתרה נקבצו ובאו יהודי כל הסביבה גם מערים ועיירות אחרות, כשמטרת רבים מן הבאים היתה להנות מאמרי פיו של הרה"ק ה'כנסת יחזקאל' זי"ע א' בעת המעמד. ואכן, משפתח הרה"ק מדעעש זי"ע א' בדרשתו, היו כל האזניים כרויות לשמוע מדברותיו הנעימים. בתוך הדברים שח הוא, המשנה בקידושין (מא.) אומרת: 'האיש מקדש בו ובשלוהו', ונראה לדרוש בזה כי 'איש' ועוד בה' הידיעה, רומז להרב ומרא דאתרא, כמאמר הכתוב בפרשת שלח (במדבר יג ג): 'אנשים ראשי בני ישראל המה', ובאו חז"ל ללמדנו, כי הרב ומורה דרך כאשר בא לקדש בני קהילתו ולהעלותם במסילה העולה בית ה', צריך שיהיו בו שתי מעלות, האחת: 'ב' שיהיה עובד ה' לדוגמא ולמופת, אשר ממנו יראו וכן יעשו, כיצד ליראה את ה' ולשמור מצוותיו. והמעלה השניה: 'ב' שלוחו', שיהיה דרשן טוב בעל לשון לימודים ופה מפיק מרגליות הנרמז בתיבת 'שלוחו' כמאמר דוד המלך בתהילים (ג יט): 'פִּיךָ שֶׁלַחַת וּלְשׁוֹנְךָ תַּצְמִיד'.

רבים מהקהל שהכירו את הרה"ק ר' יוסף זי"ע א' לא יכלו להתאפק ומילאו פיהם שחוק, מסתבר כי לתגובה זו ציפה ה'כנסת יחזקאל', שכן מיד הרעים בקולו: ממשיכה הגמרא ואומרת 'אמר רב יוסף' – מיין יוסלע [-יוסלע שלי] – 'מצוה בו יותר מבשלוהו', אם רק תשכילו להתבונן 'ב' היינו בעבודתו התמה של בני רבי יוסף המרא דאתרא, הרי זה 'יותר מבשלוהו' שכן לא תצטרכו לשמוע ממנו שום דרשה, כי ממנו בעצמו ומהליכותיו בקודש תקחו לעבוד את ה'.

(ספיר ויהלום פר' וזאת הברכה ע"ח – להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)



רבי יוסף פאנעט זי"ע א' אדמו"ר מדעעש בעל שארית יוסף, נולד בשנת תרנ"ה לאביו הרה"צ רבי יחזקאל פאנעט בעל 'כנסת יחזקאל'. חתן הרב ר' בעריש וויינבערג מקראקא מגזע פשעבורזש-אפטא-קשאנוב ומגדולי חסידי שינאווא.

בראשית ימיו קיבל את הרבנות בטעקענדארף שבטראנסילוואניע, אחר ארבע שנים נבחר כאב"ד אילאנדא. שם פתח ישיבה שזכתה לשבח מגדולי הדור, הרה"צ רבי אליעזר פיש אדמו"ר מביקסאד שלח חסידיו ללמוד שם רבי מאיר שפירא ביקר בישיבה קודם שהקים ישיבת חכמי לובלין ותיקן בישיבתו מדברים שראה שם.

בשנת תר"ץ נתמנה לאדמו"ר מדעש. בימי מלחמת העולם השנייה נמלט

וברח לרומעניע ובכך ניצל מידי הרשעים הגרמנים, ואחר המלחמה חזר לדעש וחזק לבבות נשברים ופעל להרמת קרן התורה, משם עבר לפאריז, משם חשב לנסוע לארץ ישראל, אבל אחר שנעשה המדינה הציונית שם חזר מזה, ובשנת תש"ט עבר לאמעריקע מקודם דר בשכונת בראנזוויל ואח"כ קבע משכנו בברוקלין בויליאמסבורג, ושם הקים את חצירו מחדש כממשיך שלשלת אבותיו. גם נבחר לעמוד בראש כולל זיבענבערגן שבירושלים. נלב"ע י' אב תשכ"ב, והותיר אחריו בנים וחתנים רבנים ואדמו"רים ממשיכי דרכו (עבודת הרועים עמ' ע).

השיב מנה אחת אפיים לנאצי ימ"ש

סיפר הגה"צ רבי צבי הירש מייזליש אבד"ק מקדשי השם זי"ע: שמעתי מזוגתי ע"ה שבעת שבאו הנאצים ימ"ש לביתם והוציאו לחוץ את כ"ק חותני הגה"ק רבי יוסף פאנעט זי"ע א' עם כל בני ביתו, רץ להבית מדרש שבחצרו והניח ידו על המזוזה והתפלל איזה רגעים ודמעות ירדו מעיניו.

וצחק עליו הנאצי האכזרי ואמר לו דברי חידודים בלשונם שתוכל לנשק היטב כי לא תראה אותו עוד יותר, והוא שכח לפני מי הוא עומד, והשיב לו בעזות דקדושה נראה מי זכה לישאר בחיים אנחנו או אתם, והתרגז הנאצי ימ"ש מאוד, והתחיל להכותו על ראשו עד שהיה ממש סכנת נפשות. וכאשר זכה להשאר בחיים וחזר לעירו ומצא שהמזוזה היה עוד על פתח הבית מדרש, שמח שמחה גדולה. זר זהב – פר' משפטים





הגה"ק רבי הלל מפריטש זצ"ל בעל פלח הרימון י"א אב תרכ"ד

כאשר השבת תפסיק לזעוק
– אזי 'רפואה קרובה לבוא'

פעם הגיע הרה"ק רבי הלל מפאריטש זיע"א למושב שהיה בה יהודי שהיה פותח את חנותו בשבת קודש רח"ל. שלח אליו רבי הלל שליח וביקש ממנו שישגור את חנותו. אבל האיש מיאן לציית לבקשתו. שלח אליו רבי הלל שליח בשנית והזהיר אותו שישגור את חנותו ואם לא... אבל האיש לא התפעל גם מכך.

פתאום חלה האיש ואשתו הגיעה בבכיות אל רבי הלל. אותה שעה נטל רבי הלל את ידיו לסעודה שלישית. החסידים שהיו במקום אמרו את הנוסח הידוע 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא'. רבי הלל היה באמצע הנטילה והוא נענע בראשו לאות הסכמה. לאחר אכילת כזית של המוציא אמר רבי הלל: 'שבת היא מלזעוק' – כאשר השבת תפסיק לזעוק – אזי 'רפואה קרובה לבוא', וכך היה. האשה הבטיחה שהחנות תיסגר

בשבתות ובעלה זכה לרפואה שלמה.

(ספיר ויהלום פר' משפטים ע"ט – להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הצדיק הוא בעל הבית על שנתו

בביתו של הרה"ק רבי הלל מפאריטש זיע"א היה באמצע החדר וילון, ובחצי הבית ישבו התלמידים ולמדו ועסקו בחסידות, ומאחורי הוילון היתה מיטתו של רבי הלל. פעם הסיב עצמו רבי הלל לישון קצת, וכשבאו התלמידים אמר אחד מהתלמידים שלא יעשו רעש כי רבי הלל ישן, ושמע רבי הלל מה שאמר יצא אליהם ואמר, 'ואם הייסט עד שלאפט, עד איז עפעס א באלעבאס אויף מיר, ווען איך הייס עם שלאפן שלאפט עד, איך הייס עם אויפשטיין שטייט עד אויף. [מה זה הוא ישן, האם הגוף בעל הבית עלי, כשאני מצוה לו לישון הוא ישן, כשאני מצוה לו לקום הוא קם].

(ספיר ויהלום פר' ויצא ע"ח – להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)



הרב הגאון המקובל והחסיד ר' הלל בהרה"ח ר' מאיר הלוי מאליסאו הידוע בשם ר' הלל פאריטשער נולד בשנת תקנ"ה.

למדן ושקדן עצום הי' עוד מימי ילדותו ונקרא בשם העילוי מחומץ (עיר קטנה בסמיכות רוס' הקטנה) בן י"ג שנה כבר הי' בקי בש"ס ופוסקים.

הי' מתנהג בפרישות ומרבה לעסוק בתעניות וסגופים. בהיותו בן ט"ו שנה כבר הי' בקי בכל כתבי האריז"ל.

הוא הי' תלמיד מובהק של הרה"ק רבי אברהם דוב מאוורוטש אב"ד דק"ק זיטאמיר מחבר ספר בת עין על התורה בדרך פרד"ס, והי' מזכירו תמיד ביראת הכבוד. והי' נוסע להרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זצ"ל ונדבק בו ללכת בדרכי החסידות.

אכן בלמדו ספר לקוטי אמרים הוא ספר התניא לרבינו הזקן, ותפקחנה עיניו לראות האור הגנוז בו כי טוב, אז גמר אומר ללמוד ללמד תורת החסידות חב"ד.

כשנסע כ"ק אדמו"ר הזקן בשנת תקע"א לוואלין עבר בדרכו חזרה דרך גליל רוס' הקטנה ואלפי אנשים נתקבצו בכל עיר ומושב אשר נתעכב שמה.

למרות גדולתו ורוממותו של הרה"ח בתורה בנגלה ובנסתר ועל אף הכבוד שנהגו בו החסידים בני דורו חסידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ, הי' מתנהג בתכלית הענוה והשפלות. וגם על דקדוק קל של ד"ס או על הנהגה טובה שהנהיג בנפשו הי' מוסר נפשו כעל החמורות.

הוא הרבה להפיץ אור תורת החסידות, ורבים הדריך בדרכה ונטע בעמק לבם נקודת האמת באהבת השם ויראתו הטהורה.

באחת מנסיעותיו נפטר – בעיר חרסון, בשנת תרכ"ד ביום י"א מנחם אב, ושם מ"כ ועל קברו בנו אוהל ורבים היו נוסעים להשתטח על קברו.





רבינו מאיר ב"ר יקותיאל הכהן הי"ד בעל הגהות מיימוניות י"ב אב ה"א נ"ה

מווילנא אחיו של רבי חיים מוולוז'ין בא יום אחד רב ספרדי מפורסם מארצות המזרח להתפלפל עמו בדברי תורה. משנכנס אמר אל רבי זלמן, שמעתי עליך שאתה בקי גדול בכל ספרי הרמב"ם וזה כבר זמן רב שרוצה אני לבוא אליך אבל השם יתברך מנעני כל הזמן. (כונתו כי מן השמים עכבוהו כביכול מחמת המזג אויר הקר שהיה באותה תקופה). הפסיקו רבי זלמן, חס ושלום, אסור לו ליהודי שיהא דובר כך. על דברי הרמב"ם בהל' עכו"ם פ"ה ה"ח "אחד המתנבא מה שלא שמע במראה הנבואה וכו'" הרי זה נביא שקר". נאמר בהגהות מיימוניות "יזהר אדם שלא יאמר הקדוש ברוך הוא אמר לי כך ראיתי בני אדם אומרים כך ואין מרגישים שעוון הדבר. וכן גם אומר מהרש"ל והוא מסיים וכותב "וגם אני הגבר ראיתי המכשלה הזאת על כן כתבתי פה". ועתה התבונן על דברך אשר אצלך נחשבו לצחות הלשון אך באמת הם אסורים, ויש בהם משום עוון "נביא שקר". שמע החכם הזה את דברי ר' זלמלע נפל על צוארו ויחבקוהו. ע"כ.

העיר ע"ז בספר אמרות משה (המצורף לספר אגרות ורשימות קה"י): וצ"ע מאי טעמא אסור והא מאחר שכל אחד מבין שאינו מתכוין לנבואה ממש הוי כאילו לא אמר כלום, ואולי אינו אלא סייג מדרבנן. עו"ל דהוי זלזול בענין הקדוש של נבואה להשתמש בו באופן של שחוק, ועי' כע"ז בספר חסידים סימן תרמ"ד בענין משחק בפסוקים ובחיד"א שם. ושוב ראיתי במנ"ח מצוה תקי"ז אות ד' שכתב וז"ל ולכאורה לא שייך נביא שקר רק אם הולך בדרך נביא שראוי להאמין בו על נבואת אמת, אם הוא משקר הרי הוא נביא שקר. אבל אם בא איזה הדיוט ומתנבא, הרי זה לשחוק וללעג, ומי יאמין לו ואינו בכלל זה וכו', כן נראה לי. שוב ראיתי בספר משנת חכמים שדעתו ג"כ כן, אך מביא בשם גדולים דכל אדם אסור לומר בשם הקדוש ברוך הוא ועובר בלאו עיין שם. ובדאי איסור יש, אך זה נראה ברור דאינו חייב מיתה דלא נקרא נביא שקר כלל עכ"ל המנ"ח. ויש לחלק קצת בין נדון המנ"ח והמשנת חכמים לנדון ההגהות מיימוני, ד"ל דכשאומר דרך שחוק לא חשיב אמירה כלל ואין עובר בלאו אלא אסור מדרבנן וכמשנ"ת. עכ"ל.



רבינו מאיר ב"ר יקותיאל הכהן מרוטנבורג היה אחד מתלמידיו המובהקים של המהר"ם מרוטנבורג, גדול רבני אשכנז. הוא נולד בערך בשנת ה"א כ', למד בישיבתו של המהר"ם, והמשיך לשמש אותו גם בשנים שהיה במאסר, עד פטירת המהר"ם בכלא בשנת ה"א נ"ג.

בימיו החל להיות נפוץ באירופה ספר משנה תורה של הרמב"ם, שבהרבה מפסקיו לא היו דבריו מתאימים לפסיקה המקובלת באשכנז; ר' מאיר הכהן כתב הגהות על עשרה ספרים מתוכו (להוציא את ספרי זרעים, עבודה, קרבנות וטהרה) ובהן דעותיהם של חכמי צרפת ואשכנז בנושאים בהם דן, ואף צירף לכל ספר לקט של תשובות גדולי אשכנז בעניינו. ר' מאיר הכהן מת על קידוש השם, בעירו רוטנבורג, עם משפחתו ותלמידיו ועוד רבים מבני הקהילה, בשנת ה"א נ"ה במהלך 'פרעות ריינדפליש'.

החיבור 'הגהות מיימוניות' נדפס לראשונה עם ספר משנה תורה להרמב"ם בקושטא רס"ט, ואחרי חמש עשרה שנים ברמב"ם דפוס בומברג ונציה רפ"ד בנוסח שונה, שהוא הנוסח המקובל בדפוסים עד היום. נראה שחבריו ותלמידיו של ר"מ הכהן השלימו וערכו את החיבור לאחר שנרצח מחברו, ויתכן שזוהי סיבת הנוסחים השונים שלו.

האם מותר לומר הקב"ה אמר לי

כתב בהגהות מיימוניות (הל' עבודת כוכבים פ"ה ה"ח אות א') כתב רא"מ הלך יזהר אדם שלא יאמר אפילו דרך חוכא ושחוק הקדוש ברוך הוא אמר לי כך, ולפי שראיתי בני אדם אומרים כך ואין מרגישים שעוון הדבר כתבתי, עכ"ל. והביאו ג"כ במהרש"ל בביאורו על הסמ"ג מצות ל"ת ל"ה, וסיים "וגם אני הגבר ראיתי המכשלה הזאת, ע"כ כתבתי פה" עכ"ל.

אבל באור שמה שם מוכיח שאין לחוש לזה, באופן שלא אמר דרך נבואה. וכן ב'סביב ליראי' על ספר יראים כתב "דייק בלישניה דאינו אלא זהירות, אבל אין זה לאו גמור משום דלא שייך נביא שקר אלא אם הולך בדרך נביא שראוי להאמין לו". אולם בספר תולדות אדם (ח"א פ"ו) מסופר, אל רבי זלמן





הגה"ק רבי נתן נטע שפירא זי"ע בעל ה"מגלה עמוקות" זי"ע י"ג מנחם אב שצ"ג

שני זקנים שתוארם כמלאכי אלקים הולכים, ואיש אחד רץ לאחריהם, ונחפזו השומרים להשיג את הזקנים ולא עלה בידם. אכן תפשו את האיש אשר רץ אחריהם. והוא התחנן לפניהם שיניחו אותו. ושאלו אותו מי המה הזקנים. והשיב להם כי אחד הוא אליהו הנביא והשני הוא אלישע. ועל עצמו אמר כי הנהו גחזי. וזה עונשו שמוכרח תמיד לרוץ אחר רבו ואינו בכוחו להשיגו. ואמר כי מעולם לא היה קרוב אליו כל כך כמו עתה, והתחנן להם שיניחו אותו לילך לדרכו. ושוב שאלו אותו: לאיזה מקום הולכים הזקנים. והשיב להם אל הרב מגלה עמוקות.



הבוקר אור והאנשים נטורי קרתא ספרו המעשה לגדולי העיר והיה ביניהם גביר אחד, בר אבהן ובר אוריין, אשר היה מקורב אצל הגאון בעל מגלה

עמוקות, והלך לבקר את הגאון זי"ע וכמדבר מענין לענין שאל את הגאון אם כן הוא הדבר שהלילה בקרו אותו אליהו הנביא עם תלמידו אלישע. והגאון במסירה לפי תומו השיב הן. ושאל אותו: וכי אצלך לא היו. כי מדובר ענוותנותו חשב כי כאשר היו אצלו כן באו אל אחרים, עד כאן שמעתי מאמ"ו זצ"ל.

מצוה ראשונה ומצוה אחרונה

כתב בספה"ק 'מגלה עמוקות' (פרשת נצבים): מצוה ראשונה של תורה ממנין תר"ג מצות 'פרו ורבו', ומצוה אחרונה ממנין תר"ג מצות 'ועתה כתבו לכם השירה הזאת' לכתוב כל אחד ספר תורה לעצמו. נעץ סופו בתחילתו, שכל אחד מישראל יכתוב ספר תורה ולרבות בתורה, זהו שאמר רבא (שבת לא.) נשאת ונתת באמונה עסקת בפריה ורביה, הכל על התורה קאמר, וכתבו בהתוספות שאין תחילת דינו של אדם רק על התורה.

לכן אמרו בפרק חלק (סנהדרין צט.) הלומד תורה ואינו מחזר אחריה דומה לאשה שיוולדת ומקברת בניה, כמו שיש בנים גופניים כך בנים רוחניים, זהו שאמר (הושע ד ו) 'ושכחת תורת אלהיך אזי אשכח בניך גם אני' כי בנים תליין בתורת ה'. זהו שאמרו רז"ל צדיקים במיתותן קרויין חיים, שמוסיפין בהשגת תורת ה' תוסיף רוחם יגעוין.

(ספיר ויהלום פר' ויחי ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק המקובל האלוף רבי נתן נטע שפירא זי"ע נולד בפולין, בשנת שמ"ה, לאביו הגה"ק רבי שלמה, ונקרא שמו בישראל ע"ש זקינו אבי אביו הגה"ק רבי נתן נטע אבדק"ק הוראדנא בעמח"ס "מבוא שערים" על ה"שערי דורא". נצר ממשפחת קדושים וטהורים בעיר שפיאאר,

בהיותו כבן ח"י שנים לקחו לחתן לבתו הצדיק והנגיד ר' משה עבעלעס [אחיו של ר' אייזיק ר' יעקליש מקראקא, שבנה את ביהכנ"ס הגדול והמפורסם בקראקא שנקרא על שמו].

בהיותו עדיין צעיר לימים נתעטר בעטרת ריש מתיבתא על ארץ רבה ק"ק קראקא כרכא דכולי ביה וכוונן בה ישיבה גדולה לתלמידים הרבה, רבנים וגאונים שיצאו מבית מדרשו, ושם עסק בתורה בקדושה ובטהרה יומם ולילה,

רבינו הקדוש זכה לשתי שולחנות, תורה וגדולה במקום אחד, כי "נתן לו אלקים עושר ונכסים ורב פנינים, והשליטו לאכול מהם מעדנים, נתן פיזר לאביונים, לחמו נתן מימיו נאמנים... מיהב יהיב משקל לא שקיל... אין כסף נחשב אצלו למאומה כמימי שלמה" מתוך עדות בנו הגאון הנ"ל.

ובספר "כלילת יופי" מוסיף, שהודות לכך שלא היה רבינו צריך ליטול מאומה מן הקהל, היו דבריו נשמעין וזהו כוונתו במה שכתב "מיהב יהיב משקל לא שקיל".

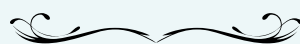
ספרו 'מגלה עמוקות' כולל מאתיים חמישים ושנים פירושים על תפילתו של משה רבינו 'אעברה נא' אף הוא חיבור אלף אופנים על אלף זעירא של ויקרא.

בעוזה"ר לא האריך רבינו ימיו עלי אדמות, ונסתלק בדמי ימיו ביום ד' י"ג מנ"א שנת שצ"ג, והוא רק בן מ"ח שנים.

גילוי אליהו אצל הבעל מגלה עמוקות

סיפר הגאון בעל 'גורן דוד' שהתרחש עם בעל 'מגלה עמוקות', וכמו שהביא זאת בנו בספרו 'בן גורני' (טארנא תרצ"א, פרשת עקב עמוד רסח):

"שמעתי מאמ"ו הגאון זצ"ל שבימי הגאון בעל מגלה עמוקות אבדק"ק קראקא זצ"ל היה שם המנהג שהלכו וסבבו נטורי הקרתא בשווקים וברחובות היהודים בלילות, וראו בלילה אחת פתאום





הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל "אך פרי תבואה" י"ד מנחם אב תרל"ד

אבל דביקות ותנועות וצעקות של הרה"ק ר' הירצקא הוא כולו קודש לה, מעין דביקות של רבי עקיבא, על כן מקובל מאוד להשומעים. ואמר אז משל על זה אשר פעם אחת הלך לץ אחד בעיר הבירה 'פעסט', וצעק בקול גדול: 'שריפה'. וכששמעו קולו הלכו תיכף מכבי הדליקות בכליהם לכבות את הדליקה, וכשמצאו שלא היה דברים מעולם חפשו את האיש המשוגע הצועק והביאו אל שופטי העיר, וגמרו דינו על אשר הרעיש את המכבי דליקות על לא דבר. וככלות שבוע אחת היתה באמת שריפה גדולה, וכשראה איש אחד השריפה התחיל לצעוק בקול רעש גדול 'שריפה', ובאו המכבים וכיבו את הדליקה, ואת האיש שצעק עבור המכבים כיבדו במתנות גדולות ובכבוד רב על שהציל את השריפה. ושאל האיש הלץ הנשפט: היתכן כי אותי הסגירו שצעקתי שיש שריפה, ואת האיש הצועק



כמוני יכבדו? והשיבו השופטים: אתה צעקת בשקר והאיש היקר הזה שראה באמת אש גדולה - לו היה נאה לצעוק!
וסיים הרה"ק מליסקא על הרה"ק הר' הירצקא: כשבווער - מותר אכן לצעוק.
(ספיר ויהלום פר' וארא ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מי שלא התפלל כראוי ולבו נשבר,

אהוב יותר מהמתפאר שהתפלל כראוי

אמר הרה"ק מליסקא בעל 'אך פרי תבואה' זי"ע"א כי יותר אהוב בעיניו איש שאינו מתפלל כראוי והולך מבית הכנסת או מבית המדרש בשברון רוח ולב נשבר ומצטער על שלא התפלל כראוי, מאיש אשר התפלל כהוגן וכראוי רק יש לו נחת רוח אחר התפלה ואומר בלבו: ברוך השם שהתפללתי כראוי ונכון.
(ספיר ויהלום פר' דברים ע"ז - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי צבי הירש זצ"ל נולד בעיר אוהעל בשנת תקס"ח לאביו הגאון רבי אהרן שהיה צדיק נסתר.

בשנת תקע"ו, נפטר אביו רבי אהרן בדמי ימיו, בהותירו את רבינו ילד כבן שמונה שנים, ואת אחיו יתומים בודדים בעולמם. במסירות נפש, הייתה האם

האלמנה, שומרת את אורחתם, דואגת לחינוכם ולהצלחתם בלימודים. עולמה ראתה בחייה, שזכתה לראות בהצלחת כל בניה שהתפרסמו בגדולתם ובצדקתם.

רבו המובהק בנגלה היה הרב הגאון הגדול הנקרא ר' הירשלי חריף זצ"ל בעל 'טיב גיטין', ובכל מקום שמזכירו בספריו מתארו בתור "אדוני מו"ר".

היה תלמידו המובהק של בעל "ישמח משה", וכן הסתופף בצל הרה"ק מוהר"מ מפרעמישלאן זי"ע, הרה"ק מוהר"ש מבעלז

זי"ע, הרה"ק ר' אשר מרופשיץ זי"ע ועוד, וכל צדיקי דורו סמכוהו להיות רבי ומנהיג בישראל ובפרט רבו הק' מצאנז זי"ע.

ומבין תלמידיו הכי גדולים והמפורסמים היה הרה"ק ר' ישעיה מקערסטיר זי"ע, שחתם עצמו שהיה "משמש בקודש אצל הרה"ק מליסקא זי"ע".

רבינו הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע נתבקש לישיבה של מעלה ב"ד באב שנת תרל"ד בליסקא.

רק כשבווער מוזהר לצעוק

ידוע כי בליסקא, אצל הרה"ק בעל אך פרי תבואה זי"ע"א התפללו בקדושה נעימה, ומי שהרעיש בקולות בשעת התפילה היה מוכרח לילך החוצה.

אבל כבוא הרה"ק רבי הירצקא מראצפערט זי"ע"א פקד לבל יטרידוהו מתפילתו בקולי קולות, ויתפלל כדרכו, כמובא בספר הישר והטוב. ואמר טעמו, כי אצל שאר המתפללים בצעקות, הפנימיות והמחשבות זרות שלהם דוקרים אותו שלא יוכל לסבול,



ושוב שנית לקדשה

הרבי הרי יעזוב את הבית, ואז כשהרבי עוזב, יש שמחה עצומה, ואת השמחה הזו לא מפרגנים לשונא. לכן הרבי מתאכסן אצל הידידים והחסידים.

הרבי מבאבוב גמר את דבריו שנראו כמילתא כבדחותא, אבל לפתע ר' ישראל יצחק נענה ואמר בקול גדול: אמן ואמן וכן יהי רצון!

ר' ישראל יצחק הבין שהרבי לא מתכוון כאן לדבר צחות, הרבי אומר כאן דבר עמוק:

סיומו של הצער מביא שמחה, וכשהצער, כאילו, מנוכחות הרבי בבית, מסתיים, הרי שזה עתיד להביא שמחה לבית. ואיזה שמחה הבית צריך? בוודאי זרעא חיא וקיימא! ולכן הוא ענה אמן בקול גדול. וכך אכן היה: ר' ישראל יצחק נושע ונולדה לו בתו היחידה.

אם נתעמק הרי שבזה עצמו טמן הרבי משמעות נוספת ועמוקה מאוד. כשאדם זוכה לילד – יש לו שמחה. כמובן. אבל כשאדם מצפה לילד במשך כמה שנים, והוא נושע, הרי השמחה רבה בהרבה יותר. זו שמחה עצומה שאי אפשר לתארה.

ואת השמחה הזו נותן הקב"ה רק לידידים ולאוהבים. זה חיזוק עצום שיש לדעת אותו תמיד כשמצפים לישועה. אם מצפים ומצפים, הרי שעתיד להגיע שמחה גדולה בהרבה. וזה מראה שאת אשר יאהב ה' יוכיח, כי את השמחה הזאת נותן הקב"ה לאוהביו.

זה היסוד של הפסוק 'שמחנו כימות עיניתנו'. ככל שהימות עיניתנו הוא יותר

– כך גם השמחה היא יותר. ואת הרעיון הזה אנחנו צריכים לקחת איתנו גם על ימי תשעת הימים.

הימים שבהם אנחנו מתאבלים על חורבן בית המקדש, הימים שאנחנו מצפים לגאולה השלמה. ועוברת שנה ועוד שנה ועוד שנה, ועדיין לא נושענו. דווקא המתנה ארוכה זו מלמדת אותנו עד כמה תהיה גדולה השמחה העתידה. הקב"ה אוהב את עמו ישראל, ולכן דווקא בגלל האהבה הגדולה הוא רוצה לתת להם שמחה גדולה. והא כיצד? על ידי החורבן הגדול! כשמסתיים החורבן הגדול באה שמחה גדולה. וככל שהחורבן יותר גדול – השמחה יותר גדולה.

אם נתעמק הרי שיש לנו כאן פירוש חדש ונפלא לדברי הגמרא במסכת תענית (ל'): "מכאן אמרו: כל המתאבל על

לרבי הקדוש רבי שלמה מבאבוב היה איש נאמן ומקורב ביותר ששמו היה ר' ישראל יצחק מאסס מהעיר קראקא.

כדי לסבר את האוזן נקדים ונאמר שהרבי השפיע לו ברכות של בני ומזוני בדרכים מופלאות ביותר.

את ברכת המזוני, את העשירות, נתן לו הרבי באופן מיוחד: הרבי יעץ לו לקנות כרטיסי הגרלה של הפייס הממשלתי, והודיע לו מראש איך לחשב ולסמן את המספרים הנכונים שהם אלו שיזכו אותו בהגרלה הגדולה. ר' ישראל יצחק עשה בדיוק כדברי הרבי, והוא הפך לעשיר מופלג.

ואת ברכת הבנים הוא קיבל 18 שנה אחרי חתונתו. 18 שנה! תמיד היה ר' ישראל יצחק מזכיר את עצמו לישועה,

והרבי היה עונה לו: אל תתייאש! אני מחכה לעת רצון ואז בס"ד אתה תושע.

היה זה פעם אחת כשהרבי התארח בקראקא והוא היה מתאכסן בביתו של ר' ישראל יצחק. מדי יום ביומו באו אורחים רבים, רבנים ונכבדים, חסידים ואנשי מעשה, כדי לשהות בצל קדשו של הרבי, ור' ישראל יצחק הכין במשך כל הימים אוכל ומשקה ברוח נדיבה ובסבר פנים יפות לכל האורחים.

היה זה בסעודה האחרונה לפני שהרבי חזר מקראקא לעיר מגוריו באבוב, והוא ערך טיש גדול בהשתתפות קהל עצום שצבא על הבית. מאחר וציבור גדול ביקש לראות את הרבי ולשמוע את דבריו, עמד אנשים על הספסלים ועל הכסאות, על הספות ועל הכורסאות, על השולחנות ועל החלונות.

כמובן שזה לא היה ממש מתאים לכך, ונשברו שם כסאות ושולחנות, שלא לדבר על צלחות וכוסות. נהיה שם ממש חורבן.

כאשר הסתיים הטיש, הציבור התפזר, הרבי מבאבוב הסתכל סביבו וראה את הבית שהיה זקוק לשיקום. ואז הוא הסתכל על ר' ישראל יצחק ואמר:

יש שאלה עתיקת יומין: דרכם של הרעבעס' להתאכסן אצל החסידים ואצל הידידים. ולכאורה, הרי כשהרבי נמצא בבית הרבי זה גורם לחורבן ולנזקים עצומים, היה מתאים יותר שהרבי יתאכסן אצל המתנגדים שלו, אצל השונאים שלו. מה לרבי ולהתארח בבית חסידיו וידידיו?

וכך בעודו מדבר, הסתכל שוב סביבו, והראה בידו על הנזקים שנשארו בבית של ר' ישראל יצחק.

היה רגע של שקט. השאלה הייתה מובנת היטב.

ואז הרבי אמר: אגיד לכם את הסיבה: הרי בסופו של דבר

השמחה מגיעה רק כשהאבלות מפסיקה כשהחורבן מסתיים, יש שמחה. וכל שהחורבן היותר גדול מסתיים, כך השמחה יותר גדולה.

אומרת הגמרא: המתאבל על ירושלים – יראה בשמחתה.

אבל מי שאינו מתאבל על ירושלים – זה ממילא שהוא אינו יכול לראות בשמחתה.

כי השמחה היא פועל יוצא של האבלות.

ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים – אינו רואה בשמחתה.

הגמרא אומרת לנו שזו מציאות:

השמחה מגיעה רק כשהאבלות מפסיקה כשהחורבן מסתיים, יש שמחה. וככל שהחורבן היותר גדול מסתיים, כך השמחה יותר גדולה.

אומרת הגמרא: המתאבל על ירושלים – יראה בשמחתה. אבל מי שאינו מתאבל על ירושלים – זה ממילא שהוא אינו יכול לראות בשמחתה.

כי השמחה היא פועל יוצא של האבלות.

למעשה כל העניין הזה הוא הקדמה לסיפור מיוחד שסיפר רבי ישראל יצחק על מאורע שהוא היה נוכח בו. בשנותיו האחרונות סבל הרבי מחולשת לב קשה. הרופאים ייעצו לו שבימי הקיץ יסע ממקומו מפני החום למקומות קרירים יותר.

בכל שנה ושנה כאשר הגיעו ימי הקיץ היה הרבי קובע את דירתו בעיר "נוהיים" במדינת גרמניה, שם היה אויר צח וטוב. הרבי היה מגיע לשם עם קבוצה קטנה של מקורבים, וביניהם מידעיו ר' ישראל יצחק מאסס.

מכיון שהרבי סבל על חולשת לב הוא היה צריך לאכול בכל יום ארוחה בשרית. וכשהגיעו תשעת הימים, הימים שלא אוכלים בהם בשר, כי אם בסעודות מצוה, סעודות כמו סיום מסכת וברית מילה

וכדומה, הרי שר' ישראל יצחק קיבל על עצמו למצוא סעודת מצוה בכל יום עבור הרבי.

לפעמים היה זה סעודות מצוה ולפעמים סיבות אחרות. פעם אחת מצא ר' ישראל יצחק מציאה גולה: נודע לו על סטודנט יהודי צעיר מקומי שגולד לו בן למזל טוב.

הוא היה איש פשוט מאד, אבל יהודי. הוא ידע שצריך לעשות ברית, אבל את כל הפרטים והדברים הוא לא ידע.

לר' ישראל יצחק היה כשרון טוב והוא דיבר עם הסטודנט ושיכנע אותו לכבד את הרבי להשתתף בברית ולכבדו בסנדקאות.

הוא הסביר לו שמדובר ברבי קדוש ועושה נפלאות, והסטודנט הסכים לכבד אותו.

אלא שהתפתחות כזאת כמו שקרה שם איש לא צפה! מתברר שהסטודנט היה איש ענוג ורגיש, ירא ורך לבב, והוא לא היה מסוגל להיות נוכח במעמד הברית מילה.

האבא הסכים שימולו את בנו, אבל הוא ביקש להיות בחוץ. הוא ביקש לעמוד בחוץ על יד החלון, וברגע שהוא יצטרך

לומר את הברכות לפני הברית, יסמנו לו והוא יגיד.

כך היה ההסדר.

הגיע הרגע. המוהל בירך וסימנו לו מבחוץ שהרגע הגיע. והאבא, כל כולו רועד מפחד, חיוור כסיד, והוא צועק:

"הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל".

כמובן שהציבור התאפק מלצחוק על האבא.

אך מה שיפה במיוחד היה התגובה הספונטנית של האבא שחשב שהוא אמר את מה שהיה צריך לומר:

הראיתם כמה טוב אמרתי.

פעם אחת לימדו אותי את הנוסח שצריך להגיד בקיום מצוה יהודית, ואני יודע להגיד את זה תמיד...

כך סיפר ר' ישראל יצחק ממה שהיה בתשעת הימים אצל הרבי מבאבוב בגרמניה.

את הסיפור הזה בשמו של ר' ישראל יצחק סיפר הרבי ר' שלמה השני מבאבוב בשמחת חתן.

וכמו תמיד, כמו בשאר סיפורי צדיקים אנחנו יודעים שיש בזה עומק רב.

ברור שהמשמעות הבסיסית היא אמיתית לחלוטין: הרי את מקודשת! העניין של הקדושה! שזה המכנה המשותף שיש בין שמחת הנישואין לעניין של הברית מילה, שזה התכלית,

אבל יש לזה גם קשר מיוחד לימים אלו של תשעת הימים,

זה לא לחינם שדווקא בימים אלו באה הזעקה של הרי את מקודשת לי!

ואפשר גם להסביר את הדבר עם סיפור שהיה אצל המגיד הקדוש מקונניץ,

מעשה שהיה ואשה אחת הגיעה אל המגיד ובכתה לפניו על בעל נעוריה שעזב אותה בטענה שהיא מאוסה בעיניו.

אמר לה המגיד הקדוש: נו, אם זו הטענה, אולי באמת יש צדק בדברי הבעל?

התמרמרה האשה וזעקה במר לב: אוי ואבוי, הרי בשעת החופה מצאתי חן בעיניו – אז איך ייתכן שכעת אני לא מוצאת חן בעיניו?

שמע המגיד הקדוש מקונניץ את דבריה והוא נעמד ואמר כלפי מעלה:

רבנו של עולם, כאשר בני ישראל אמרו 'נעשה ונשמע', עשית נישואין עם כלל ישראל, אז הם היו נאים מאד בעיניך

ובחרת בהם מכל האומות.

אם כך, למה עכשיו 'מאוס מאסת בנו'? מדוע עתה נהיינו מכוערים?

הקב"ה, אנחנו מבקשים ממך: זכור אהבת קדומים ושוב שנית לקדשה.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אם כך, למה עכשיו 'מאוס מאסת בנו'? מדוע עתה נהיינו מכוערים?

הקב"ה, אנחנו מבקשים ממך: זכור אהבת קדומים ושוב שנית לקדשה.

מילין יקירין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מילה-תא

חזרת-תא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה



הקדמת משה רבינו ע"ה למשנה תורה

רמז למצוות עשה שנצרך לקום ולעשותם, ואילו 'שבת' רמז למצוות לא תעשה שמצותם שב ואל תעשה, וזהו הרמז 'שוא לכם משכמי קום' המשכימים תחילה בעבודת 'קום ועשה טוב', ו'מאחרי שבת' המאחרים את עבודת 'שב ואל תעשה רע', ואין עבודתם עולה יפה, כי יש לסור תחילה מן הרע קודם העסק בקיום מצוות עשה.

הקדמת התוכחה למשנה תורה

והנה, עיקר גדול הוא לכלל עסק התורה והמצוות, שאין העבודה חשובה אלא כפי טהרת הלב והכנתו קודם גשת האדם אל הקודש, כי אם לא ישוב האדם בתשובה תחילה מוטב לו אם לא עסק בתורה. כמו שפירש **בעל מאור ושמש ע"ה** (ד"ה א"י אלה הב') את הכתוב **הואיל משה באר את התורה הזאת**, וקשה הלא עדיין לא פתח לומר לפניו דברי תורה, וכל העניין כאן מדבר בתוכחות מוסר על עבירות שנכשלו בהם במדבר, ורק להלן בפרשת ואתחנן התחיל לחזור בפניהם על עשרת הדברות ושאר המצוות הנשנות להלן. אכן ביאור הדברים הוא שנמנע משה מלשנות לפניו את התורה, שמא לא הרהרו עדיין בתשובה ואין תורתם רצויה, ועל כן פתח תחילה להוכיחם על חטאיהם, וזאת מאחר **שהואיל משה באר את התורה** ונצרך להשיבם בתשובה תחילה.

עיקר ההכנה על ידי חזרה בתשובה

וזהו שפירש **האור החיים הקדוש** על הכתוב (שמות י"ט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי', 'ועתה' לשון תשובה, כי בבוא ה' לתת את תורתו לעם ישראל ביקש שתהיה התורה שמורה בטהרתה, ולא תימסר לישראל בהיותם מלוכלכים בחטאים שקדמו להם, על כן הקדים כאן לשון תשובה, ועל ידי שיהרהרו ישראל בתשובה יזכו לקבל את התורה בלב טהור, כי אפילו רשע גמור שהרהר בתשובה הרי הוא צדיק גמור.

המשך בעמוד הבא

בְּעֵבֶר הַיִּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמֹר (א ה). מדברי התורה נראה כי עתה מתחיל משה רבינו ע"ה בביאור התורה, אך מעיון בפסוקים נראה כי לא כן הוא, ורק בפרשה הבאה פרשת ואתחנן התחיל לחזור ולבאר את התורה.

לביאור הדבר יש להקדים, דהנה מכלל ההכנה הראויה לעבודת ה', שיתבונן האדם במעשיו ויתן אל ליבו לתקן פגמי נפשו, ולא יעבוד את ה' בהיות נפשו מטונפת בחטאים, רק יקיים בעצמו 'סור מרע' תחילה ואחר יפנה להמשך הפסוק 'ועשה טוב', ועל זה אמר הכתוב (ירמיה ד ג) 'נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים', וביאורו, חרשו השדה קודם זריעתה כדי לנכש ממנה את הקוצים, וכך לא תתערב הפסולת עם התבואה.

ידועים הם דברי **האר"י הקדוש ע"ה** (ספר הליקוטים תהלים נ): 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי' (תהלים נ טז) וכו'. דע, כי כל המעשים טובים שהאדם עושה בעודו רשע, או התורה שלומד, אין צריך לומר שאינו נותן כח בקדושה, אלא אדרבה מוסיף כח בקליפה, ועליו נאמר 'ולרשע אמר אלקים וכו' מה לך לספר חוקי', כלומר שאתה מכניס דברי קדושה בתוך הקליפה, ובזה מוסיף על חטאתו פשע וגדול עונו מנשוא. וכשחוזר בתשובה, מוציא אותו הכח שנותן בתוך הקליפה ומכניסו בקדושה, ועל זה נאמר (איוב כ טו) 'חיל בלע ויקיאנו' וגו', ולזה נקראת 'תשובה' שתשוב דברי הקדושה למקומה, ושכרו כפול ומכופל שמכניע הקליפות בהוציא את הקדושה מתוכה ונותן כח אל הקדושה בהכניסו לתוכה, ובזה יובן מה שאמרו רבותינו ז"ל ('יומא פו:) זדונות נעשין לו כזכיות.

זהירות שלא להתאחר מלשוב בתשובה

על פי זה פירש **הרב מנחם מנדל מלינסק ע"ה** את הפסוק (תהלים קכז ב) 'שוא לכם משכמי קום מאחרי שבת', 'קום'

להכרית את החיצונים המעכבים, וכך 'קורא בלא נעימה', שאינו זוכה להשראת נועם ה' על נפשו ועל תורתו, הרי תורתו בכלל 'חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם', כי מצוותיו אינם טובות ותורתו אין בה חיות, אחר שלא הקדים תשובה לפני התורה והמצוות.

מחסד ה' להקדים הכנה לפני כל מצוה

לעולם בכל מצוה ולימוד תורה יש להקדים הכנה לפנייה, ולקדש עצמו להיות ראוי לעבודתו יתברך. ואין לתמוה מדוע יש צורך בהכנה מחדש לפני כל מצוה, ולא מספיק שיכין עצמו פעם אחת באופן שתהיה ההכנה קבועה בליבו תמיד, להיות מוכן בכל עת ובכל שעה לעבודת ה'. כי זה עצמו חסד ה' על בריותיו להצריכנו לשוב ולהתכונן לפני כל מצוה ואיננו יכולים להסתפק בהכנתנו משכבר, ובכך זוכים אנו בכל זמן להוסיף עוז ותעצומות בעבודתו בהכנה ראויה ונכונה.

כפי הטהרה מקודם זוכה להשראת השכינה

על ידי שחוזר בתשובה קודם עסק התורה זוכה להכרית את החיצונים העושים את הקדושה כדברי האריז"ל האמורים לעיל. ובזה פירש בספר **ערוגת הבושם** (מצורע ד"ה זאת תהיה) את דברי הגמרא (מגילה לא): כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ כה) 'גם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם'. שקודם עסק התורה והמצוות יש לשוב בתשובה כדי שלא ילך שפע המצוות לחיצונים ח"ו. ועל זה תיקנו לומר קודם קיום המצוות 'ויהי נועם ה' אלקינו עלינו' (תהלים צ יז), שנזכה להשראת נועם ה' בעת המצוה, 'ומעשי ידינו כונננו' שירצו לפניו מעשי ידינו, ולא יעשקו החיצונים את חלקנו. ובזה יתבאר דברי הגמרא כמין חומר, 'זמרה' לשון הכרתה כמו 'זמיר עריצים' (ישעיה כה ה), וה'שונה בלא זמרה', מבלי

מילתא דפליאה

בית דין שלמעלה מסכימים לנפסק למטה

לא תפירו פנים במשפט פקטון כגדל תשמעון, לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלקים הוא (א יז). כתב הרמב"ן לבאר את שאמרה תורה 'כי המשפט לאלקים הוא', כי לא לאדם תשפטו כי אם לה' וכו', ואם תגורו ותעשו חסם הנה חטאתם לה' כי מעלתם בשליחותו, עכ"ל. ויש להוסיף ולבאר, כי בשעה שאדם עומד למשפט בעולם הזה הרי הוא עומד למשפט גם בעולם העליון, ובזה ניכר מעלת משפטי התורה על פני משפטי האומות, כי היוצא זכאי במשפטי האומות עלול לצאת חייב בדינו בעולם העליון, ואילו היוצא זכאי בדין תורה הרי הוא זכאי גם במשפטו בעולם העליון. רמז לכך כתב האלשיך **הקדוש ע"ה** בלשון הפסוק (תהלים יט י) 'משפטי ה' אמת צדקו יחידיו', האמת המיוחדת במשפטי ה' היא, כי בכך צדקו יחד גם הדין בעולם הזה וגם הדין בעולם העליון, והזוכה בדין תורה למטה יוצא זכאי גם למעלה, ואין חשש שמא לאחר שזכה בדינו בעולם הזה יפסיד בדין בעולם העליון.

הט"ז תובע את חמיו לדין תורה

עדות מופלאה לכך נחזה בדברי **מרח החזון איש ע"ה**, כשרצה ללמד מה כוחה של כל דקה ללימוד תורה, ומהו כח הפסק שנתן הקב"ה לבית דין שלמטה, עד שבשמים פוסקים כפי שפסקו תלמידי החכמים בעולם הזה, וכך סיפר: **הט"ז ע"ה** היה חתנו של **הב"ח ע"ה**, והב"ח התנה עמו שיתן לו מנת בשר בכל יום תמורת שהט"ז יקפיד שישן לכל הפחות שעה בלילה, יען שמע הב"ח על חתנו שאינו נותן תנומה לעפעפיו וחשש לשלומו. ביום מן הימים חסרה הפרוטה בבית הב"ח ולא היה בידו לספק לחתנו מנת בשר כבכל יום, ועל כן שלח לו אותו היום ריאה של בהמה. לאחר כמה שעות הוזמן הב"ח לדין תורה כשהתובע הינו חתנו חביבו הט"ז, כשטענתו בפיו הנה חמי הבטיח לי מנת בשר והיום הביא לי רק ריאות. בשמוע בית הדין את הצדדים, פסקו כי גם מנת ריאה לבשר תיחשב, ומשכך נמצא כי עמד הב"ח ע"ה בתנאו וזכאי הוא בדין תורה. כששאלוהו מה ראה לתבוע את חמיו, הלא ודאי לא על מנת הבשר תפארתו של הט"ז הקדוש, אשר היה מופשט מכל גשמיות כשכל כולו דבוק בתורה ועבודת ה'. סיפר להם הט"ז, היום משהביא לי חותני את הריאה לא היה עימי כוחי הרגיל והפסדתי רבע שעה בנמנום קל, ובשמים נעשה קיטרוג על חמי הב"ח שבגינו חסרה רבע שעה מלימוד התורה. לפיכך תבעתי את חותני לדין תורה ביודעי כי בבית דין שלמטה יפסקו שגם ריאה נחשבת לבשר, וכשבבית דין שלמטה פוסקים כך, אזי גם מן השמים יפסקו כך וממילא אין על הב"ח שום טענה ומענה, ויוסר הקיטרוג ממנו. הרי לנו שוב כי כמשפט הנפסק בבית דין שלמטה מסכימים עימם מן השמים.

הבטחה שהקב"ה יסכים עם פסק בית דין שלמטה

והוא שהתורה באה ללמדנו באמרה **כי המשפט לאלקים הוא**, כפי שכתב הרמב"ן בפרשת שופטים (להלן יט יט): שלא יתן ה' השופטים הצדיקים העומדים לפניו לשפוך דם נקי וכו'. והנה כל זה מעלה גדולה בשופטי ישראל, וההבטחה שהקב"ה מסכים על ידם ועמהם בדבר המשפט. וזה טעם 'ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה' (שם פסוק יז), כי לפני ה' הם עומדים בבואם לפני הכהנים והשופטים, והוא ינחם בדרך אמת.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כיסופין סימן לתלמיד חכם הראוי להתמנות דיין

הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנִבְנִים וַיִּדְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וְאֲשִׁימָם בְּרָאשֵׁיכֶם (א יג). פירש רש"י: 'חכמים' כסופים. בגור אריה תמה על דברי רש"י מה ענין כסופים אצל חכמים, הרי המדובר כאן במינוי דיינים ומה תסייע תכונת נפשם בהיותם ביישנים. אולם מצאנו מים חיים בביאורו של **ה' הצמח ה' לצבי ע"ה** (עמ' קיד: ד"ה חכמים), שכוונת רש"י ליישב כיצד ידעו בני ישראל מי הם החכמים, הרי דרך החכמים להצניע עצמם וככתוב (משלי יא ב) ואת צנועים חכמה. אמנם יש לה סימן לחכמה, שהחכמים משתוקקים לכל דבר חכמה, וזו הדרך אל החכמה להיות מלא השתוקקות להוסיף ולהחכים, וכפי התשוקה לחכמה כך זוכים אליה. וזהו שפירש רש"י 'חכמים' - כסופים' שהוא לשון כיסופין והשתוקקות, שאותם בני אדם שהם מלאים כיסופין לחכמה בידוע שהם תלמידי חכמים הראויים להתמנות דיינים על עם ה'.

המשתוקק לחכמה לומד מכל אדם

זו הדרך לזכות בתורה, שיהיה האדם רוצה ומשתוקק לזכות אליה, וכפי מה שמתחזק באדם רצון אמת, כך זוכה הוא לכתרה של תורה. וכך כתוב (משלי ד ח) 'סלסלה ותרוממך', ופירש רש"י, 'סלסול' לשון 'חיפוש', שיהיה האדם חוזר ומחפש תמיד לדקדק ולעיין בתורה, ועל ידי כן תרומם אותו התורה ויזכה לכתרה. ויש לבקש החכמה כמי שמחזר להרבות כסף וזהב וכך יזכה אליה, כמו שכתוב (משלי ב ד-ה) 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא'. וכן ביאר **רבינו יונה** (אבות פ"ד מ"א) שעיקר החכמה הוא כפי מה שאוהב האדם את החכמה ומחפש אחריה, כי מי שבקיא

בכל החכמות אבל אינו אוהב אותן אינו בגדר חכם, ולהיפך המשתוקק ומחפש אחרי החכמה אף שעוד לא זכה להחכים הרי הוא כבר קרוי חכם, וזהו שאמרו חז"ל (שם) 'איזהו חכם הלומד מכל אדם', שאם מרוב תשוקתו אל החכמה הוא מבקש ללמוד מכל אדם מה שהוא יכול ללמוד ממנו, הוא החכם האמיתי ובדרך זו יזכה אל החכמה השלימה.

הרצון לחכמה קודם אל החכמה

עוד דרשו חז"ל (ברכות נה.), אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה שנאמר (דניאל ב כא) 'היב חכמה לחכימין', ולכאורה קשה מי הוא שיש בו חכמה קודם שנתן לו ה' את החכמה, וביאר **רבי צבי הירש מזידיטשוב ע"ה**, כי גם קודם שזכה האדם אל החכמה הוא נקרא חכם לפי הרצון שיש בו להחכים, וזהו 'לחכימין' לאלו הרוצים להחכים, וכפי רצונם לחכמה כך נותן להם ה' חכמה. מכך מובן דרשת חז"ל (שיהש"ר רבה ו ד) על הפסוק (שיה"ש ו ד) 'פה רעיתי את כתריצה', כשאת רוצה, כד את בעיית, לית את צריכה בעיית מכלום, מילף מכלום. ופירש **במתנות כהונה**, שבשעה שאתה רוצה וחפץ לעבוד את ה' אין אתה צריך ללמוד משום אדם את דרכי העבודה, אלא מעצמך אתה יודע היאך לעבוד להקב"ה.

אין לשמוע ליצר הרע שלא בפני היצר הטוב

וְאֶצְוָה אֶת שְׂפָטֵיכֶם בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר, שְׁמַע בֵּין אֲחֵיכֶם וּשְׂפָטָתֶם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ (א טז). בגמרא (סנהדרין ז:) למדו מכאן: אמר רבי חנינא, אזהרה לבית דין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבוא בעל דין חבירו. **הרה"ק רבי ישראל מרוזין ע"ה** נשאל פעם

הספיק לעשות חשבון נפשו אך אני עדיין לא סיימתי. שאל אותו הצדיק, מה יש לך לעשות חשבון נפש יותר ממני, אתה הרי בסך הכל ילד בן שש, והנה אני רואה אותך כבר שעתיים הולך וחוזר משוטט במחשבות.

אמר לו הילד רבי ישראל, אגיד לך משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו כתר מפואר ביותר, וקנה למענו אבן יקרה מאוד, והביאה לאומן שילטש יבריק ויצחצח אותה, כשלאחר מכן יוכל לשבצה בכתר המלך. כשראה היהלומן את האבן אמר, איני מסוגל לעשות עבודה כזו - הן אבן יקרה היא מאוד, ופוחד אני שאכשל חלילה בתפקידי. תמה המלך, הלא ידוע אתה כמומחה בעל שם עולמי. ענהו היהלומן, אכן כך, ודווקא מסיבה זו חוששני להתעסק עם אבן יקרה כזו, שכן יודע אני מה רב ערכה, ומרוב פחד עלול אני לשגות ולחתכה שלא כראוי. שאל אותו המלך, אם כן הבה לי עצה הכיצד אוכל להכשיר את האבן שתהיה ראויה לשכון כבוד בכתר המלוכה, קנייתה במחיר גבוה מאוד כדי שאוכל לשבץ אבן יקרה זו בכתרי ואתכבד בה בפני מלכים שרים ורוזנים, ועתה מה אעשה עם אבן זו. אמר לו האומן, עצה פשוטה בתכלית יש בידי עבורך. פנה נא לאומן שאינו מומחה כמותי, ושאינו מבין כמוני ביהלומים, ברם להכשיר לנקות וללטש מומחה גדול הוא. כך תוכל להנות מאבן יקרה זו, שכן הוא אינו מודע לערכה של האבן וכך ילטשה כפי רגילותו בשאר אבנים, או אז תהיה האבן מסותתת כיאות ותהיה ראויה להניחה בכתרו של מלך.

כך הוא בכל אחד המחזיק בידו יהלום יקר מכל הלא היא נשמת אלוה שבו - סיבר הילד רבי ישראל, כשאדם בא לעשות חשבון נפש, אזי אם הוא אדם שאינו מבין בערכה, יחשבן בכמה דקות ויסיים, אבל אני מבין מה רב ערכה של הנשמה אותה נתן לי הבורא יתברך, לפיכך הנני מדקדק על כל תנועה ותנועה מה פגמתי בה, מכיון שקשה לי עד מאוד לשבץ אותה ובוודאי שקשה לי לתקן אותה ולשימה בכתר מלכו של עולם.

בנערותו, הכיצד הצליח בילדותו להתגבר על היצר הרע, הרי היצר הטוב אינו נכנס באדם עד היותו בר מצוה, כדאיתא במדרש (קה"ר ד יג), 'טוב ילד מסכן וחכם' זה יצר טוב, ולמה נקרא שמו 'ילד' כי אין מזדווג לאדם אלא מבן י"ג שנה ולמעלה. אך לעומתו היצר הרע נכנס באדם מיד עם לידתו. אם כן כיצד היה בו כוח להתגבר על היצר הרע ללא סיוע היצר הטוב.

השיב הרבי מרוז"ן, בכל פעם שבא היצר הרע לפתותו היה דוחה אותו בטענה שאסור לו לשמוע דבריו קודם שיבוא היצר הטוב, שכן ההלכה שאין שומעים דברי בעל דין אחד שלא בפני הבעל דין שני. וכך היה דוחה את היצר הרע בכל פעם עד שהגיע לבר מצוה, אז כבר נכנס בו היצר הטוב ושוב יכול היה לעמוד בעזרת ה' במלחמה וסייע בידיו להתגבר ולהתעלות בעבודת הבורא.

חשבון הנפש של הרבי מרוז"ן בילדותו

כאשר עושים חשבון זה שלא לשמוע ליצר הרע שלא בפני היצר הטוב, מתבררת ההסתכלות האמיתית שיש לו לאדם לייחס לכוחות הנפש שבו, שבידו לברר ולראות ולדון עצמו לטוב ולמוטב, באם ישמע ליצר הרע שלא בפני היצר הטוב והשמעת דעתו ומוציאו זכאי בדין, ידע שמפסיד לעצמו, וכאשר יגדל וירומם את היצר הטוב ויקשיב לדעתו יעפיל לדרגה עצומה ונפלאה בעבודת ה' בעילוי אחר עילוי למעלה בקודש.

וזהו חשבון הנפש הנדרש מכל אדם, כפי המסופר על הרה"ק רבי ישראל מרוז"ן ע"ה, היה זה בילדותו שהגיע צדיק אחד לבית אביו רבי שלום מפראהביטש ע"ה להתאכסן בביתם. נכנס אותו צדיק ללון בחדר עם רבי ישראל ע"ה שהיה אז בן שש. לפתע הוא רואה את הילד ישראל הולך אנה ואנה בחדר ולא נכנס לנום מעט. שאל אותו הצדיק, הגד לי ילדי לשם מה אינך ישן בשעה כה מאוחרת, אמר לו הילד אני עושה חשבון נפש, אמר לו הלא גם אני עשיתי חשבון נפש אך כבר מזמן סיימתי. אמר לו רבי ישראל, אמנם כבודו

התורה עומדת מול כל פורענות בגשמיות וברוחניות

בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה
מגנא ומצלא, ופירש רש"י שהתורה מצילה את
האדם מהסתת היצר הרע.

דרגה א' למי שהקדים את יצרו

וכמה אופנים מצאנו שיש בכח לימוד התורה
להכניע את היצר הרע. יש בני אדם שבכוחם
להתגבר בעצמם כנגד יצר הרע, ועליהם אמרו
חז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על
יצר הרע, אף שאין היצר הרע מתגבר עליו, מכל
מקום לא ישב במנוחה אלא מעצמו ירגיז יצר
טוב על יצר הרע, כדי שלא יהיה כוח ביצר הרע
להתגבר עליו ולהפתיע אותו, ועל כזה אדם אמרו
שאם לא נצח אותו יעסוק בתורה, כי כיון שהוא
חזק מאוד בהתגברות על היצר אזי יש בכוחו
לעסוק לבדו בתורה ולגבור בכך על היצר. במצב
זה אין זה משנה באיזה חלק שבתורה עוסקים,
ואין חילוק באיזה דבר שיהיה עסוק תצילנו
מחטא, אם יעסוק בשור שנגח את הפרה וכיוצא
תצילנו גם מלשון הרע וכיוצא, כי אינם שייכים
זה לזה, רק רוחניות התורה תשמרנו. וכשיקיים
מצוות תלמוד תורה כראוי ממילא נמשך רפואה
הרוחנית ליצרו על איזה אופן שיהיה (אגרת מוסר
לרבי ישראל סלנט ע"ה). וכמו שאמרו חז"ל אמרו
(ברכות סג:) שדברי תורה אינם מתקיימים אלא
במי שממית עצמו עליה, וכן אמרו (שם ה.) שלא
ניתנה התורה לישראל אלא על ידי יסורים, וטעם
הדבר הוא כי התורה היא שכל רוחני הנבדל מן
הטבע, והאדם הוא גשמי בעל תכונות טבעיות,
וכיצד אם כן תתקיים התורה הרוחנית באדם
הגשמי, אלא על ידי שהאדם מכניע ומבטל
חומריות שלו מתגבר כוח נשמתו הרוחנית ויש
ביכולתו להידיבק בשכל התורה.

פְּנוּ לָכֶם צִפְנָה (ב ג). אמרו במדרש (דב"ר א
יט): אמר רבי חייא, אמר להם אם ראיתם אותו
שמבקש להתגרות בכם אל תעמדו כנגדו, אלא
הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו, הוי' פְּנוּ
לכם צפונה'. אמר רבי יהודה בר שלום, אמרו לו
ישראל, ריבונו של עולם, אביו מברכו (בראשית
כז מ) 'על חרבך תחיה' ואתה מסכים עמו ואומר
לנו 'הצפינו עצמכם מפניו' ולהיכן נברח, אמר
להן אם ראיתם שמזדווג לכם ברחו לתורה, ואין
'צפונה' אלא תורה שנאמר (משלי ב ז) 'יצפון
לישרים תושיה'.

בתורה הקדושה יכול כל אחד למצוא סיוע
להתגבר על הדברים המפריעים והמצוקות
השונות. ובדברי המדרש ניתן ללמוד כי השמירה
היא הן בגשמיות, כפשוטו, כאשר מגיע עשיו עם
חרבו, והן ברוחניות כאשר מתרגש לאדם היצר
הרע שהוא בבחינת עשו ואלופיו, כנגד שניהם
עומד כח התורה להציל ולהושיע. וכך גם שנו
חז"ל במסכת סוטה (כא.) תורה מגנא ומצלא,
שהתורה מגינה מהייסורים והפורענות ומצילה
מיצר הרע שלא יכשילנו בחטא (רש"י שם),
הנה לנו שני הדברים האמורים - הגנה בגשמיות
והצלה ברוחניות.

הצלה ברוחניות - סגולת התורה להכניע היצר

כפי שראינו מה גדולה תורה להגן מייסורים,
נפנה ונביט מה רב כוחה להציל את האדם מיצרו
הרע. שכן התורה הקדושה יש בה כוח מיוחד
להכניע את היצר הרע, כי קדושת התורה מזככת
את חומר הגוף ומרחיקה אותו מתאוותיו, כמו
שאמרו חז"ל (קידושין ל:) בראתי יצר הרע בראתי
לו תורה תבלין, וכן אמרו (סוטה כה.) תורה בין

אם פגע בו יצרו הרע ימשכהו לבית

המדרש

אך דרגה נוספת נאמרה בעסק התורה, והיא המדברת באדם שאין בכוחו להרגיז יצר טוב על יצר הרע, אלא היצר הרע השכים כנגדו להתגבר עליו בבחינת 'פגע בך מנוול זה', וזהו יצר חזק מאוד כאבן וכברזל, על זה אמרו חז"ל (סוכה נב:) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, 'משכהו לבית המדרש', כדי שבכוח הרבים וקדושת בית המדרש יזכה להתגבר עליו. ולא אמרו 'עסוק בתורה' אלא שימשוך אותו לבית המדרש, כי הלימוד לבדו אין בו די והתורה אינה נקנית אלא בחבורה (ברכות סג:), כי מעלה גדולה יש בהתקבצות תלמידי חכמים לעסוק יחד בתורה, כי מדות רעות ומגונות משחיתות את חכמת התורה ומונעות את הטוב מן הלומד, ולכן צריך ללמוד תורה בחבורה כדי שאם יבוא להתגאות בלימודו, כדרך הלומד תורה ביחידות שעלול לבוא בקלות לידי כעס וגאווה, אזי יסייעו חבריו בידו לתקן את מדותיו. ולכן אמרו 'משכהו לבית המדרש' כדי שיתאספו לומדי התורה יחד ויבקשו עצות איך להתגבר על היצר הרע המתגבר כנגד תלמידי חכמים, ויוכיחו האחד את חברו ויגלו באזני כל אחד מהם אלו מידות מכוערות נדרש הוא לתקן.

לימוד תורה באותו ענין שיצרו מתגבר

עליו

ובכלל משכהו לבית המדרש יש ללמוד אפשרות נוספת למי שמצאו יצרו ופגע בו המנוול, והיא על ידי שלומדים את אותו החלק בתורה הנוגע לאותו היצר, בין שמסית אותו לעבור על איסורי תורה והעצה היא ללמוד את גופי ההלכות באותו ענין, ובין אם מסית אותו בדברים

הנוגעים למידות והנהגות והעצה היא בלימוד מילתא דאגדתא הממשיכה לב האדם ליראת ה' ולאהבתו, וכן בלימוד דברי מוסר המייסרים את הלב להשיבו למוטב. וכל זה בכלל 'משכהו לבית המדרש', ללמוד את חלקי התורה המיוחדים כנגד אותו היצר הפוגע בו ולשבר את כוחו.

גודל השמחה במתיקות התורה

ובאמת צריך להבין לשון חז"ל 'משכהו לבית המדרש', ולכאורה היה צריך לומר 'ברח ממנו לבית המדרש', כי מן היצר הרע צריך לברוח ולא להביא אותו אתנו לביהמ"ד. וביאר כ"ק אדמו"ר הישועות משה מויז'ניץ ע"ה שהיצר הרע מפתה את האדם כאילו תאוות העולם הזה הם שיכניסו בקרבו שמחה והנאה, אבל האמת היא שאין הנאה כמו מעבודת ה', וכל ההנאות הן כאין וכאפס לנוכח מתיקות התורה המשמחת לבב לומדיה, וזהו שאומרים חז"ל 'משכהו לבית המדרש' כדי שיראה את גודל ההנאה והמתיקות שמוצאים אנו בדברי תורה המתוקה מדבש ונופת צופים.

היפוך כוחות היצר לעבודת ה'

ובענין 'משכהו לבית המדרש' נרמז יסוד גדול בעבודת ה', כי היצר הרע יש בו כוחות גדולים שצריך להשתמש בהם לעבודת ה', וכל כוח התאוה הוא מהתעוררות היצר הרע, וכשזוכה עובד ה' יש ביכולתו להמשיך את אותם הכוחות לעבודת ה', ואזי זוכה לעבוד את ה' בהתעוררות ובחשק גדול עד מאוד, ולדוגמא כשמתעוררת אהבה זרה ורעה בלב האדם, אזי לא זו בלבד שיכבוש יצרו מלהימשך אחריה, אלא יתחזק באותה אהבה עצמה ללימוד התורה ועבודת הבורא בתוקף האהבה, ובכך הוא זוכה להשיב את כוחות היצר אל הקדושה ולהמשיך הכל אל הקדושה.



יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

הרב מלכנו רננה

להרה"ק
רבי אברהם זיע"א
מסלאנים

- חלוקה לקטעים
- סימני פיסוק וניקוד
- פתיחת ראש תיבות
- עימוד מפואר ושובה לב



- פרקי מבוא ותולדות
- כותרות משנה
- ביאור
- ציורים והשוואות



היים של הורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

חדש! כרך שלישי בסדרה



מאחורי הקלעים של בית הדין

המבוא לדין

הצצה מרתקת לדיוני היכל בית הדין בכל תחומי ההלכה הנוגעים לחייו של כל יהודי
מכתלי בית הדין - ג' משולחנו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א
ראש בית חוראה לדיני ממונות "באר ישראל" וריש מתיבתא "עוז וחדר"
מבוא פלאי | מקבץ פסקי דיני ממונות אקטואליים | קונטרס דיני ממונות בתקופת הקורונה



אור דיני התורה לישרי לב

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66